

Jord- och skogsbruk,
fiske med anslutande
näringsar

23

Förslag till statsbudget för 2004

Förslag till riksdagsbeslut

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	15
2.1	Omfattning.....	15
2.2	Utgiftsutveckling	16
2.3	Skatteavvikelser	17
3	Skogspolitik	19
3.1	Omfattning.....	19
3.2	Utgiftsutveckling	19
3.3	Mål	20
3.4	Politikens inriktning	20
3.5	Insatser	21
3.5.1	Statliga insatser inom politikområdet	21
3.5.2	Insatser utanför politikområdet	22
3.6	Resultatbedömning	22
3.6.1	Resultat	22
3.6.2	Analys och slutsatser	24
3.7	Revisionens iakttagelser.....	25
3.8	Budgetförslag	25
3.8.1	41:1 Skogsvårdsorganisationen	25
3.8.2	41:2 Insatser för skogsbruket.....	26
3.8.3	41:3 Internationellt skogssamarbete	27
3.8.4	41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	27
4	Djurpolitik	29
4.1	Omfattning.....	29
4.2	Utgiftsutveckling	30
4.3	Mål	31
4.4	Politikens inriktning	31
4.5	Insatser	32
4.5.1	Insatser inom politikområdet.....	32
4.6	Resultatbedömning.....	34
4.6.1	Resultat	34
4.6.2	Analys och slutsatser	38

4.7	Revisionens iakttagelser	39
4.8	Budgetförslag	39
4.8.1	42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	39
4.8.2	42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	40
4.8.3	42:3 Djurhälsovård	41
4.8.4	42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	42
4.8.5	42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	43
4.8.6	42:6 Djurskyddsmyndigheten.....	44
5	Livsmedelspolitik	47
5.1	Omfattning	47
5.2	Utgiftsutveckling.....	48
5.3	Mål.....	49
5.4	Politikens inriktning.....	49
5.5	Insatser	51
5.5.1	Insatser inom politikområdet	51
5.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	57
5.6	Resultatbedömning.....	57
5.6.1	Resultat.....	57
5.6.2	Analys och slutsatser	63
5.7	Revisionens iakttagelser	67
5.8	Budgetförslag.....	67
5.8.1	43:1 Statens jordbruksverk.....	67
5.8.2	43:2 Statens utsädeskontroll	69
5.8.3	43:3 Statens växtsortnämnd	70
5.8.4	43:4 Bekämpande av växtsjukdomar.....	70
5.8.5	43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	71
5.8.6	43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	72
5.8.7	43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.....	73
5.8.8	43:8 Fiskeriverket	74
5.8.9	43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	75
5.8.10	43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	75
5.8.11	43:11 Fiskevård.....	76
5.8.12	43:12 Livsmedelsverket	76
5.8.13	43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	77
5.8.14	43:14 Livsmedelsstatistik	78
5.8.15	43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten.....	79
5.8.16	43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet	79
5.8.17	43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	80
6	Landsbygdspolitik.....	81
6.1	Omfattning	81
6.2	Utgiftsutveckling.....	81
6.3	Mål.....	82
6.4	Politikens inriktning.....	82
6.5	Insatser	83
6.5.1	Insatser inom politikområdet	83
6.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	85
6.6	Resultatbedömning.....	86

6.7	Revisionens iakttagelser.....	86
6.8	Budgetförslag	86
6.8.1	44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	86
6.8.2	44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	87
6.8.3	44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	89
6.8.4	44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	90
6.8.5	44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	91
6.8.6	44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	91
6.8.7	44:7 Ekologisk produktion.....	93
7	Samepolitik	95
7.1	Omfattning.....	95
7.2	Utgiftsutveckling	96
7.3	Mål	96
7.4	Politikens inriktning	96
7.5	Insatser	97
7.5.1	Insatser inom politikområdet.....	97
7.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	98
7.6	Resultatbedömning.....	98
7.6.1	Resultat.....	98
7.6.2	Analys och slutsatser	100
7.7	Revisionens iakttagelser.....	100
7.8	Budgetförslag	100
7.8.1	Sametinget	100
7.8.2	45:1 Främjande av rennäringen m.m.....	100
7.8.3	45:2 Informationssatsning om samerna.....	101
8	Utbildningspolitik och Forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20	103
8.1	Budgetförslag	103
8.1.1	25:1 Sveriges lantbruksuniversitet.....	103
8.1.2	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	106
8.1.3	26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	107

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	13
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	16
2.2 Härledning av ramnivån 2004–2006, för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	16
2.3 Skatteavvikelse	17
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet Skogspolitik.....	19
3.2 Anslagsutveckling.....	25
3.3 Offentligrättslig verksamhet	25
3.4 Uppdragsverksamhet	25
3.5 Härledning av anslagsnivån 2004 – 2006, för 41:1 Skogsvårdsorganisationen	26
3.6 Anslagsutveckling.....	26
3.7 Härledning av anslagsnivå för 2004 – 2006, för 41:2 Insatser för skogsbruket.....	27
3.8 Anslagsutveckling.....	27
3.9 Anslagsutveckling.....	27
4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	30
4.2 Anslagsutveckling.....	39
4.3 Uppdragsverksamhet	39
4.4 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	40
4.5 Anslagsutveckling.....	40
4.6 Uppdragsverksamhet	41
4.7 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	41
4.8 Anslagsutveckling.....	41
4.9 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	41
4.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:3 Djurhälsovård.....	42
4.11 Anslagsutveckling.....	42
4.12 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	42
4.13 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	43
4.14 Anslagsutveckling.....	43
4.15 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.....	44
4.16 Anslagsutveckling.....	44
4.17 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	45
4.18 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:6 Djurskyddsmyndigheten	45
5.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	48
5.2 Utnyttjandegrad av kvoter.....	58
5.3 Externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats	62
5.4 Länsmöten och kommuner inspekterade av Livsmedelsverket.....	62
5.5 Anslagsutveckling.....	67
5.6 Offentligrättslig verksamhet	68

5.7 Uppdragsverksamhet.....	68
5.8 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:1 Statens jordbruksverk	68
5.9 Anslagsutveckling.....	69
5.10 Offentligrättslig verksamhet.....	69
5.11 Uppdragsverksamhet.....	69
5.12 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:2 Statens utsädeskontroll.....	69
5.13 Anslagsutveckling.....	70
5.14 Offentligrättslig verksamhet.....	70
5.15 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:3 Statens växtsortnämnd.....	70
5.16 Anslagsutveckling.....	70
5.17 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	71
5.18 Anslagsutveckling.....	71
5.19 Stödbelopp per hektar för grödor.....	71
5.20 Stödbelopp för djurbidrag 2002.....	71
5.21 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	72
5.22 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	72
5.23 Anslagsutveckling.....	72
5.24 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	73
5.25 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	73
5.26 Anslagsutveckling.....	73
5.27 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.	74
5.28 Anslagsutveckling.....	74
5.29 Uppdragsverksamhet.....	74
5.30 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:8 Fiskeriverket	75
5.31 Anslagsutveckling.....	75
5.32 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	75
5.33 Anslagsutveckling.....	75
5.34 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m	76
5.35 Anslagsutveckling.....	76
5.36 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:11 Fiskevård.....	76
5.37 Anslagsutveckling.....	76
5.38 Offentligrättslig verksamhet.....	77
5.39 Uppdragsverksamhet.....	77
5.40 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:12 Livsmedelsverket.....	77
5.41 Anslagsutveckling.....	77
5.42 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet.....	78
5.43 Anslagsutveckling.....	78
5.44 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:14 Livsmedelsstatistik.....	79
5.45 Anslagsutveckling.....	79
5.46 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten.....	79
5.47 Anslagsutveckling.....	79
5.48 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet.....	80

5:49 Anslagsutveckling	80
5.50 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	80
6.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	81
6.2 Anslagsutveckling.....	86
6.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	87
6.4 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	87
6.5 Anslagsutveckling.....	87
6.6 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	88
6.7 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	89
6.8 Anslagsutveckling.....	89
6.9 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	89
6.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	90
6.11 Anslagsutveckling.....	90
6.12 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	90
6.13 Anslagsutveckling.....	91
6.14 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	91
6.15 Anslagsutveckling.....	91
6.16 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	92
6.17 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	93
6.18 Anslagsutveckling.....	93
6.19 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	93
6.20 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:7 Ekologisk produktion.....	94
7.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	96
7.2 Anslagsutveckling.....	100
7.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	101
7.4 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 45:1 Främjande av rennäringen m.m.	101
7.5 Anslagsutveckling.....	101
7.6 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 45:2 Informationssatsning om samerna	101
8.1 Anslagsutveckling.....	103
8.2 Uppdragsverksamhet	104
8.3 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	105
8.4 Resultat för forskarutbildning.....	105
8.5 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet .	106
8.6 Anslagsutveckling.....	106
8.7 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	107
8.8 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	107
8.9 Anslagsutveckling.....	107
8.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	108

Diagramförteckning

2.1 Utgiftsområde 23 år 2004 (förslag)	15
2.2 Utgiftsutveckling budgetåren 1999–2004	16
5.1 Åkerarealens användning 2002.....	58

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:3 *Djurbälsovård*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 11 100 000 kronor efter år 2004 (avsnitt 4.8.3),
2. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma busdjurssjukdomar*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 500 000 kronor under år 2005 (avsnitt 4.8.4),
3. bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor (avsnitt 4.8.5),
4. bemyndigar regeringen att för år 2004, i fråga om ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 10 000 000 kronor år 2005 (avsnitt 4.8.6),
5. bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 5 650 000 000 kronor (avsnitt 5.8.1),
6. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 5 029 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 5.8.5),
7. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 5.8.6),
8. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 125 000 000 kronor år 2005, högst 485 000 000 kronor år 2006, högst 115 000 000 kronor år 2007, högst 45 000 000 kronor år 2008 och högst 30 000 000 kronor därefter (avsnitt 6.8.1),
9. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 260 000 000 kronor år 2005, högst 510 000 000 kronor år 2006, högst 150 000 000 kronor år 2007, högst 60 000 000 kronor år 2008 och högst 20 000 000 kronor därefter (avsnitt 6.8.2),
10. bemyndigar regeringen att under år 2004 i fråga om ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, fatta beslut om åtaganden som medför utgifter på högst 7 600 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006 (avsnitt 6.8.3),

11. bemyndigar regeringen att under år 2004 i fråga om ramanslaget 44:7 *Ekologisk produktion* fatta beslut om åtaganden som medför utgifter på högst 9 900 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006 (avsnitt 6.8.7),
12. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 7.8.2),
13. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 200 000 000 kronor under år 2005, högst 80 000 000 kronor under år 2006 och högst 20 000 000 kronor under år 2007 (avsnitt 8.1.2),
14. för år 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
41:1 Skogsvårdsorganisationen	ramanslag	311 975
41:2 Insatser för skogsbruket	ramanslag	205 700
41:3 Internationellt skogssamarbete	ramanslag	1 405
41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	ramanslag	6 000
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	ramanslag	98 419
42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	obetecknat anslag	93 257
42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	ramanslag	14 411
42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	ramanslag	107 100
42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	ramanslag	87 500
42:6 Djurskyddsmyndigheten	ramanslag	61 534
43:1 Statens jordbruksverk	ramanslag	299 991
43:2 Statens utsädeskontroll	ramanslag	831
43:3 Statens växtsortnämnd	ramanslag	2 188
43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	ramanslag	2 578
43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	ramanslag	5 407 400
43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	ramanslag	1 416 000
43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.	ramanslag	79 415
43:8 Fiskeriverket	ramanslag	111 814
43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	28 390
43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	80 000
43:11 Fiskevård	ramanslag	23 000
43:12 Livsmedelsverket	ramanslag	144 315
43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	ramanslag	8 851
43:14 Livsmedelsstatistik	ramanslag	23 658
43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	ramanslag	7 400
43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet	ramanslag	5 000
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	ramanslag	37 089
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	2 209 000
44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	1 557 951
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	ramanslag	11 901
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	ramanslag	3 000
44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	ramanslag	1 538
44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	ramanslag	251 000
44:7 Ekologisk produktion	ramanslag	15 000
45:1 Främjande av rennäringen m.m.	ramanslag	37 000
45:2 Informationssatsning om samerna	ramanslag	4 000
25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	ramanslag	1 289 479
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	ramanslag	232 458
26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	obetecknat anslag	1 184
Summa		14 278 732

2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

2.1 Omfattning

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23. För frågor som rör skogsnäringen och Skogsvårdsorganisationen ansvarar dock Näringsdepartementet. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Politikområdet Samepolitik omfattar också anslag under andra utgiftsområden. Anslagen för utbildning och forskning ingår i politikområden för vilka Utbildningsdepartementet ansvarar. I departementets verksamhet ingår sedan år 2003 politikområdet Konsumentpolitik under utgiftsområde 24.

Utgiftsområdet omfattar 38 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdspolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Djurskyddsmyndigheten, Livsmedelsverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet samt Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna.

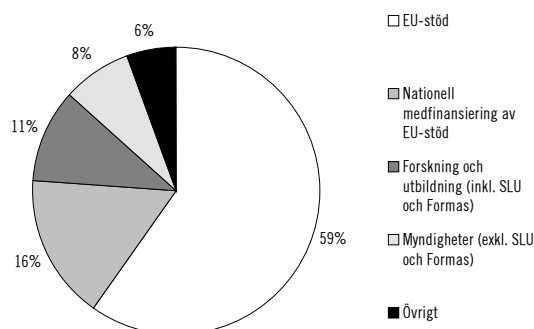
Sametinget redovisas under utgiftsområde 1.

För budgetåret 2004 föreslås att sammanlagt 14,3 miljarder kronor anslås för utgiftsområdet.

Ungefär 60 procent av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom

arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och strukturplanen för fiskerinäringen i Sverige.

Diagram 2.1 Utgiftsområde 23 år 2004 (förslag)

- EU-stöd (8,5 miljarder kronor): Finansiering från EU-budgeten. Arealstöd, intervention, miljöersättningar, m.m. En del av EU-stödet förutsätter nationell medfinansiering.
- Nationell medfinansiering av EU-stöd (2,3 miljarder kronor): Till exempel strukturstöd, miljöersättningar och regionalstöd.
- Forskning och utbildning (1,5 miljarder kronor): SLU och stöd till forskning.
- Myndigheter (1,1 miljarder kronor): Jordbruksverket, Skogsvårdsorganisationen, m.fl. (ej SLU).
- Övrigt (0,8 miljarder kronor): Nationellt stöd, bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m.m.

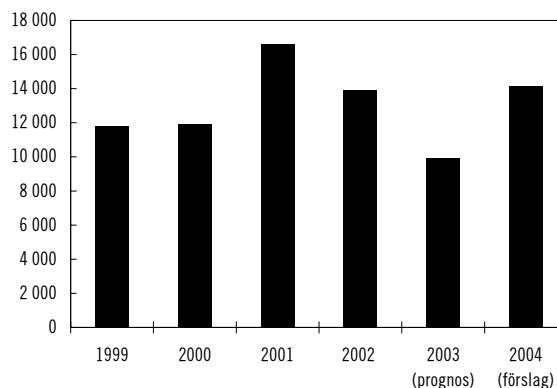
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgiftsprognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
Skogspolitik	531	534	549	525	482	488
Djurpolitik	401	448	444	462	468	473
Livsmedelspolitik	7 286	3 768	3 146	7 678	7 838	7 948
Landsbygdpolitik	4 203	4 031	3 939	4 049	4 081	3 878
Samepolitik	59	41	48	41	37	37
Utbildningspolitik	1 209	1 228	1 197	1 289	1 321	1 342
Forskningspolitik	233	236	230	234	239	243
Totalt för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 922	10 287	9 553	14 279	14 467	14 409

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Utgifterna inom utgiftsområdet styrs till stor del av EU:s regelverk och kan påverkas endast genom förändringar av regelverket som styr den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken. Återflödet från EU bruttoredo visas i den svenska statsbudgeten, dvs. inkomsterna från EU redovisas på inkomsttitel och motsvaras, med viss tidsförskjutning, av en utgift på statsbudgetens utgiftssida.

Diagram 2.2 Utgiftsutveckling budgetåren 1999–2004

2.2 Utgiftsutveckling

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna inom utgiftsområdet har ökat kontinuerligt sedan Sverige blev medlem i EU och är nu mer än dubbelt så höga jämfört med åren före EU-medlemskapet (löpande priser). Till stor del förklaras detta av att ett antal nya EU-stöd införts åren 1996–2002. Framför allt gäller detta miljöersättningar och arealstöd. De större variationer i utgiftsutvecklingen som framgår av diagram 2.2 har förorsakats av olika val av tidpunkt för utbetalning av arealstöden och motsvaras således inte av några faktiska förändringar i verksamheten.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2004–2006, för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	10 481	10 481	10 481
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	82	144	189
Beslut	3 752	3 927	3 825
Övriga makroekonomiska förutsättningar	0	0	0
Volym	0	0	0
Överföring till/från andra utgiftsområden	17	18	18
Övrigt	-53	-103	-104
Ny ramnivå	14 279	14 467	14 409

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Från och med år 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas (Avgifter vid Riksrevisionen, prop. 2002/03:63, bet. 2002/03:FiU27, rskr. 2002/03:189). Avgifter och ersättningar tillförs statskassan och redovisas mot inkomsttitel. För anslagsfinansierade myndigheter som under år 2003 inte erlägger någon avgift för årlig revision medför föreslagen nyordning en tillkommande kostnad. Myndigheterna föreslås kompenseras för denna kostnad genom en nivåhöjning av anslagen fr.o.m. nästa år.

2.3 Skatteavvikelser

Tabell 2.3 Skatteavvikelser

Miljarder kronor		
	2003	2004
Uttag av bränsle m.m.	0,16	0,15
Avverkningsrätt till skog	-	-
Avgångsvederlag till jordbrukare m.m.	-	-
Skogsavdrag	-	-
Anläggning av ny skog	0,30	0,35
Skogs- och skogsskadekonto	0,01	0,02
Ingående skatt på jordbruksarrende	-	-
Bränsleförbrukning i växthus- och jordbruksnäringen	0,11	0,11
Elförbrukning i växthus- och jordbruksnäringen	0,44	0,44
Summa	1,02	1,07

De redovisade avvikelserna som har kunnat kvantifieras avser främst värdet av undantag från skatteplikt vid uttag ur näringsverksamhet av bränsle om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet samt värdet av att bl.a. anläggning av ny skog omedelbart får kostnadsföras.

Uttag av bränsle

Enligt huvudregeln är uttag ur näringsverksamhet skattepliktigt. Uttag av bränsle för uppvärmning är dock undantaget från skatteplikt om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Avverkningsrätt till skog mot betalning som skall erläggas under flera år

Enligt god redovisningssed uppkommer intäkten när bindande avtal träffats. Enligt gällande lag-

stiftning tillämpas dock i detta fall kontantprincipen, vilket innebär att beskattningen skjuts upp, varför en räntefri kredit uppstår i näringsverksamhet. Räntan på krediten borde utgöra underlag för särskild löneskatt.

Avgångsvederlag till jordbrukare

I vissa fall är avgångsvederlag till jordbrukare inte skattepliktigt. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Anläggning av ny skog

Utgifter för anläggning av ny skog och dikning som främjar skogsbruk skall omedelbart kostnadsföras. Samma avdragsmöjligheter får tillämpas vad gäller bär- och fruktodlingar för inköp och plantering av träd och buskar. Skatteavvikelsen utgörs av ränteeffekten på den omedelbara avskrivningen.

Skogsavdrag

Vid avyttring av skog medges fysisk person under innehavstiden avdrag med högst 50 procent av anskaffningsvärdet, medan avdraget för juridiska personer är begränsat till 25 procent. Vid taxeringen för ett visst beskattningsår medges avdrag med högst halva den avdragsgrundande skogsintäkten. Syftet med avdragsrätten är att undanta rena kapitaluttag från beskattning. Å andra sidan saknas anledning att medge avdrag när värdeökningen på skogstillväxten överstiger gjorda uttag. Skatteavvikelsen uppkommer genom den schablon som är vald för beräkning av avdragets storlek och avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Skogs- och skogsskadekonto

Det finns möjlighet att få göra avdrag för belopp som sätts in på skogskonto eller skogsskadekonto från intäkter som är hänförliga till skogsbruk. Avsättningen begränsas i tid till 10 år på skogskonto och 20 år på skogsskadekonto. Skatteavvikelsen avser räntan på skattekrediten. Räntan på krediten borde utgöra underlag för inkomstskatt och särskild löneskatt.

Ingående skatt på jordbruksarrende

Avdragsrätten omfattar hela den ingående skatten på jordbruksarrende, även om värdet av bostad ingår i arrendet.

Bränsleförbrukning inom jordbruks- och växthusnäringen

Växthusnäringen är skattebefriad från energiskatt för all användning av fossila bränslen. Sedan den 1 juli 2000 är även övriga delar av jordbruksnäringen skattebefriad. Normen utgörs av full skattesats på dessa bränslen.

Elförbrukning inom jordbruks- och växthusnäringen

Växthusnäringen är skattebefriad för all användning av elektrisk kraft. Sedan den 1 juli 2000 är även övriga delar av jordbruksnäringen skattebefriad. Normen utgörs av normalskattesatsen på el.

3 Skogspolitik

3.1 Omfattning

Området Skogspolitik omfattar den skogspolitik som beslutades av riksdagen år 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Skogspolitiken följs upp i särskild ordning och en redovisning med eventuella förslag till justeringar görs till riksdagen varje mandatperiod.

Inom politikområdet ryms de flesta statliga ekonomiska medel som har beslutats för att nå de skogspolitiska målen. I budgetpropositionen behandlas särskilt Skogsvårdsorganisationen som består av Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med ansvar för frågor som rör skogsbruket och chefsmyndighet för de tio regionala skogsvårdsstyrelserna.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland fortsätter t.o.m. år 2006. Försöksverksamheten innebär att skogsvårdsstyrelsens arbetsuppgifter sedan år 1998

ingår i den verksamhet som länsstyrelsen ansvarar för. Länsstyrelsen har i regleringsbrevet för år 2003 fått i uppdrag att med anledning av försöksverksamheten med samordnad länsförvaltning redovisa initiativ i verksamheten som varit ett resultat av sådana sektorsövergripande bedömningar som försöksverksamheten möjliggjort. En utvärdering av försöket kommer därefter att beredas.

De anslag som finns inom politikområdet avser i huvudsak Skogsvårdsorganisationens förvaltningsanslag och anslag till miljöinriktade insatser inom skogsbruket. Därtill kommer ett mindre anslag för vissa svenska åtgärder på det internationella skogsområdet. Skogsvårdsorganisationen bedriver även uppdragsverksamhet som inte finansieras över statsbudgeten. Ett fåtal åtgärder på skogsområdet medfinansieras av EU inom ramen för Jordbruksfonden i strukturfondsprogrammet och EU:s miljö- och landsbygdsprogram.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet Skogspolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
41:1 Skogsvårdsorganisationen	294	301	299	312	319	325
41:2 Insatser för skogsbruket	227	226	241	206	156	156
41:3 Internationellt skogsarbete	1	1	2	1	1	1
41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	9	6	6	6	6	6
Totalt för politikområde Skogspolitik	531	534	548	525	482	488

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

3.3 Mål

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som biologisk mångfald bibehålls. Vid skötseln skall hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Målet för politikområdet är långsiktigt och gäller således under många år. En sådan långsiktighet följer av skogsbrukets karaktär.

Skogspolitiken kännetecknas av att den har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål.

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Skogspolitiken utvärderas regelbundet och en första utvärdering redovisades för riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99:MJU3, rskr. 1998/99:32). Regeringen gjorde då bedömningen att skogspolitikens mål skulle ligga fast. Riksdagen hade ingen erinran mot detta. Den andra utvärderingen av skogspolitikens effekter redovisades till regeringen av Skogsstyrelsen i december 2001 och regeringen avser att under hösten redovisa utvärderingen för riksdagen. Regeringen anser med stöd av utvärderingen att skogspolitikens mål bör ligga fast. I linje med utvärderingens förslag anser regeringen att skogens sociala värden behöver lyftas fram tydligare. Skogen har stora värden för rekreation och friluftsliv och därmed för folkhälsan. Det är viktigt att stimulera barn och ungdomar med olika bakgrund att uppleva skog och natur, vilket inte alltid sker naturligt längre i vårt alltmer urbaniserade samhälle.

3.4 Politikens inriktning

I 1993 års skogspolitiska beslut slogs det fast att skogspolitiken måste ges en långsiktig och ekologisk inriktning. Det framhölls också att det inte är möjligt och rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken mot bakgrund av det grundläggande kravet på god hushållning och med hänsyn tagen till de långa växttider som gäller för den svenska skogen. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Å andra sidan måste nya kunskaper och värderingar få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av skogspolitiken.

Enligt regeringens uppfattning bör mot den bakgrunden de skogspolitiska besluten och deras effekter fortlöpande följas upp. Härigenom blir det möjligt att göra de nödvändiga redovisningar som riksdagen behöver och därmed de anpassningar som är angelägna. Detta synsätt har riksdagen ställt sig bakom år 1998.

Vid den första utvärderingen av 1993 års skogspolitik gjordes bedömningen att inget av de två målen hade nåtts men att målen borde ligga fast. De brister som konstaterades vad gällde lagstiftning, ekonomiska resurser för områdesskydd och kunskaper hos skogsägarna föranledde förändringar i skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen, samt Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till dessa. Vidare förstärktes Skogsvårdsorganisationens resurser för rådgivning till skogsägare under en treårsperiod. Möjligheter skapades för medfinansiering från EU av den omfattande informationskampanjen Grönare skog. Resurserna för skydd av värdefulla skogsmiljöer i form av biotopskyddsområden och genom naturvårdsavtal har förstärkts under senare år. Därutöver har också en kraftig förstärkning gjorts inom ramen för miljöpolitiken av resurserna för bildande av naturreservat på skogsmark.

Regeringen har för avsikt att redovisa den senaste utvärderingen av skogspolitiken till riksdagen i form av en resultatskrivelse under hösten. Någon förändring av politisk inriktning är för närvarande inte aktuell.

Riksdagen beslutade i december 2001 om en ny regional utvecklingspolitik i enlighet med regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Målet för

politiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Skogspolitiken har av regeringen pekats ut som ett viktigt politikområde för uppfyllandet av den regionala utvecklingspolitikens mål. Inom politiken utgör de regionala tillväxtprogrammen centrala instrument för det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. Företrädare för skogspolitikområdet skall därför inom ramen för arbetet med de regionala tillväxtprogrammen bidra till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås.

Även Rennäringspolitiska kommitténs förslag i betänkandet En ny rennäringspolitik berör skogspolitiken (SOU 2001:101).

Regeringen har beslutat om ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret (prop. 2001/02:1 utgiftsområde 19, bet. 2001/02:NU2, rskr. 2001/02:116). Åtgärderna är avsedda att inriktas på samverkan mellan träindustriföretag, och ska stimulera till en mer varierad förädling.

Internationellt kommer regeringen att fortsätta verka för ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbart skogsbruk i alla delar av världen. Under de kommande åren kommer flera viktiga förhandlingar att äga rum på det globala planet. Den svenska skogspolitiken påverkas i allt högre utsträckning av medlemskapet i EU. Flera pågående förhandlingar berör skogspolitiken. Det är viktigt att väl hävda svenska intressen inom det skogspolitiska området, eftersom skogen har stor betydelse för landet. Regeringen avser att även fortsättningsvis verka för att skogspolitiken främst skall vara ett nationellt politikområde. Utvecklingen måste följas noga när flera stora skogsländer blir medlemmar i unionen under år 2004.

3.5 Insatser

3.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Statens insatser inom politikområdet utgörs av de medel som har beslutats för att nå skogspolitiken mål. Grundläggande insatser sedan länge är rådgivning, tillsyn, information och utbildning. Dessa insatser har fått ökad be-

tydelse genom 1993 års skogspolitiska beslut som starkt betonar skogsägarnas frihet och eget ansvar för att de skogspolitiska målen nås. Skogsvårdsorganisationens viktigaste uppgift är mot denna bakgrund att ge skogsägarna råd och informera om hur olika skogsbruksåtgärder bör utföras för att de båda skogspolitiska målen skall tillgodoses.

Skogsvårdslagstiftningen uttrycker statens minimikrav på skogsbruket. Den kompletteras av miljöbalken som innehåller vissa bestämmelser som skall medverka till att skogspolitiken miljömål tillgodoses. Skogsvårdsorganisationen är tillsynsmyndighet utom vad gäller miljöbalkens bestämmelser om reservat och markavvattning.

Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket är av begränsad omfattning. I princip lämnas endast sådant stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder som har en omfattning som går utöver de krav som ställs i skogsvårdslagstiftningen. Det är viktigt att poängtera att den svenska modellen med en avreglerad skogspolitik utan subventioner är närmast unik såväl i ett europeiskt som globalt perspektiv. Denna princip kännetecknar även de inslag av skogsbruksstöd som finns i de svenska strukturfondsprogrammen och miljö- och landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Anslagen för ersättning till skogsbruket för beslut om biotopskyddsområden och naturvårdsavtal har ökat under senare år för att de miljöpolitiska målsättningarna som lagts fast i miljö kvalitetsmålet Levande skogar skall nås.

Kraven på Skogsvårdsorganisationen vad gäller rådgivning och tillsyn, liksom arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal, motiverar en lokalt förankrad organisation med nära och direkta kontakter med skogsägarna. Under de senaste årens rationaliseringar och organisationsförändringar har detta betonats. Ett viktigt komplement till den statsfinansierade verksamheten inom politikområdet är den uppdragsverksamhet som organisationen bedriver och som omfattar viktiga skogspolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Regeringen beslutade i slutet av år 2002 om att tillsätta en förhandlare för att arbeta med ett nationellt program för att öka användningen av trä. Förhandlaren skall ta fram underlag till en överenskommelse inom näringslivet kring en nationell strategi för att främja en ökad användning av trä och träprodukter. Samråd kring

strategin skall ske i första hand med företrädare för skogsnäringen och delar av byggsektorn. Dessa skall aktivt involveras i arbetet. Strategin skall innehålla en plan med förslag till åtgärder, inklusive åtaganden från näringslivet respektive staten. Regionala och nationella konsekvenser skall särskilt beaktas. Förhandlaren skall presentera strategin i slutet av år 2003. Uppdraget är i linje med riksdagens önskemål (bet. 2001/02:NU12).

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Utbildning och forskning för skogsbrukets behov finansieras till stor del inom utgiftsområde 23 genom bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet, men även inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Insatser för skogsindustriell forskning görs också inom utgiftsområde 24 Näringsliv och av löntagarfondstiftelserna.

Natur- och kulturmiljöåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken har stor betydelse för skogspolitikens miljömål. Förvärv och intrångsersättningar för bildande av naturreservat och skötsel av naturreservat på skogsmark finansieras över anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som disponeras av Naturvårdsverket.

Som nämnts i det föregående är skogsägarens egna insatser alltmer viktiga för att skogspolitikens mål skall kunna nås. Detta gäller inte minst miljökvalitetsmålet Levande skogar. Frivilliga hänsynstaganden i form av särskilt anpassad skogsskötsel och frivilligt avsatta områden kompletteras av en alltmer utvecklad landskapsekologisk planering av skogslandskapet.

Europeiska kommissionen har tagit fram ett förslag till utökad övervakning av skogar och miljösamspel (se vidare anslaget 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning). Programmet ger möjlighet till högst 50 procent finansiering via EU, men innebär samtidigt en kraftig ambitionshöjning för övervakning av skogsmark, och en successiv utvidgning till att omfatta nya begrepp såsom biologisk mångfald, markkvalitet och kolupptag. Förslaget bedöms öka medelsbehovet när nya områden tillkommer, tidigast år 2006. Sverige har i förhandlingsarbetet motarbetat budgetökningar inom EU-budgeten för dessa ändamål.

3.6 Resultatbedömning

3.6.1 Resultat

När det gäller resultatbedömningen för ett enskilt år är det svårt att göra en sådan för skogspolitiken. Därutöver finns det stora svårigheter förknippade med att särskilja effekterna av myndigheternas verksamhet från effekterna av andra faktorer. Den senaste utvärderingen visade särskilt på svårigheterna att särskilja effekterna från olika påverkansfaktorer.

Produktionen av svenska skogsindustriprodukter ökade under år 2002 jämfört med föregående år. Den samlade produktionen av massa uppgick till 11,4 miljoner ton jämfört med 11 miljoner ton år 2001. Produktionen av papper blev 10,7 miljoner ton och produktionen av sågade barrträvaror preliminärt 16,5 miljoner kubikmeter jämfört med 10,5 miljoner ton respektive 15,8 miljoner kubikmeter år 2001. Exportvärdena uppgick till 14 miljarder kronor för massa, 58 miljarder kronor för papper och 21 miljarder kronor för sågade barrträvaror. Det samlade värdet av exporten av skogsindustriprodukter var 109 miljarder kronor, vilket det även var under år 2001. Detta utgör drygt 14 procent av det totala exportvärdet för landet.

Sysselsättningen i skogsnäringen beräknas till ca 95 000 personer år 2002. Den har minskat med 54 procent sedan 1980 och med 34 procent sedan år 1990. Ytterligare närmare 100 000 personer beräknas vara sysselsatta i företag med direkt anknytning till skogsindustrin. Det rör sig främst om företag i transport-, verkstads-, kemi- och IT-industrierna samt inom forskning och utbildning. Skogsbrukets och skogsindustrins förädlingsvärde utgör tillsammans drygt 3 procent av Sveriges BNP.

Avverkningen ökade under år 2002 och beräknas till ca 83,5 miljoner kubikmeter. År 2001 var avverkningen 78 miljoner kubikmeter. Avverkningens bruttovärde år 2001 beräknas till 21 miljarder kronor, varav avverkningskostnader 7 miljarder kronor och rotnettovärde 14 miljarder kronor. Importen av rundvirke och flis under år 2002 var 11,3 miljoner kubikmeter, vilket innebär en ökning jämfört med 10,8 miljoner kubikmeter år 2001. Även om importnivån inte nådde upp till rekordåret 2000 då 12,8 miljoner kubikmeter importerades, spelar importen en viktig roll för skogsindustrins

virkesförsörjning. Inom massaindustrin svarar importen för cirka en femtedel av träråvaran. Motsvarande siffra för sågverksindustrin är 5 – 10 procent men kan vara högre regionalt eller för enskilda sågverk.

Enligt konsekvensanalyser som utförts i Skogsstyrelsens regi bör det vara möjligt att med nuvarande skogsvårds- och naturvårdsambitioner successivt öka den uthålliga årliga avverkningen under den närmaste 100-årsperioden från nuvarande ca 80 miljoner kubikmeter till ca 90 – 95 miljoner kubikmeter. Även med dessa avverkningsnivåer kommer virkesförrådet att fortsätta öka liksom andelarna lövträd, äldre lövrik skog, gammal skog och antalet gamla grova träd. Grundläggande förutsättningar för denna utveckling är en fortsatt strävan att nå de skogspolitiska målen.

I såväl den senaste utvärderingen av skogspolitiken år 2001 som i utvärderingen år 1998 konstaterades brister både när det gäller produktionsmålet och miljömålet. Den senaste uppföljningen av förnygringsresultaten visar att 25 procent av de undersökta områdena inte uppfyller de krav som ställs i skogsvårdslagen. När det gäller generell naturvårdshänsyn uppfylls inte kraven i nitton procent av områdena. Båda utvärderingarna visar på ytterligare behov av insatser i form av rådgivning i produktions- och miljöfrågor samt tillsyn särskilt vad gäller återväxtåtgärder. Vidare behövs ökade insatser för områdesskydd.

Som exempel på utvecklingen inom politikområdet kan följande nämnas. Hösten 1999 startade Skogsvårdsorganisationen en landsomfattande informationskampanj, Grönare skog. Kampanjen behandlar skogspolitikens båda mål. Kampanjen hade vid utgången av år 2002 engagerat mer än 130 000 skogsägare och övriga aktörer inom skogsbruket och därutöver ca 200 000 personer. Kampanjen har medfinansierats av EU. Möjligheter har skapats för direktkommunikation via Internet mellan skogsvårdsstyrelsernas konsulenter och skogsägarna. Antalet besök på Skogsvårdsorganisationens webbplats har fortsatt att öka. Informationstidningen SkogsEko har under år 2002 distribuerats till skogsägare m.fl. i en upplaga på 280 000 exemplar.

Resultatet av dessa insatser i skogen kommer inte att synas förrän om flera år. Utvärderingen visade dock på ett tydligt samband mellan förnygringsresultat och miljöhänsyn vid

förnygringsavverkningar och direkta kontakter mellan skogsägare och skogsvårdsorganisationens personal.

Genom projektet Skog och Historia samverkar Riksantikvarieämbetet med Skogsstyrelsen och Arbetsmarknadsverkets regionala och lokala organisationer. Regionala projekt kring inventering, utbildning och information har hittills bedrivits i mer än halva landet och uppskattningsvis har över 70 000 platser med fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar påträffats.

Skogsvårdsorganisationen samarbetar med Skolverket, Skogsindustrierna, LRF Skogsägarna, Sveriges lantbruksuniversitet, Jägarförbundet m.fl. i projektet Skogen i skolan. Skogen i skolans verksamhet nådde under år 2002 minst 11 900 lärare, 1 100 lärarstuderande och 120 000 elever. Genom Skogen i skolan får lärare faktakunskaper, arbetsmetoder och material för att jobba med skogen och skogsbruket i undervisningen. Verksamheten syftar till att öka kunskaperna om den svenska skogen och skogsnäringen.

Naturvårdsavtal och biotopskyddsområden är två verktyg för naturvård som administreras av Skogsvårdsorganisationen. Totalt uppgick areaerna av dessa vid utgången av år 2002 till 16 588 respektive 8 394 hektar, varav 5 000 respektive 2 220 hektar tillkom under år 2002. Dessa siffror kan jämföras med att 947 respektive 1 900 hektar tillkom under år 2001. Den största delen av biotoparealen var äldre naturskogsartade objekt. Den sammanlagda utbetalda ersättningen för dessa uppgår till ca 422 miljoner kronor, varav 363 miljoner för biotopskydd. Skogsbruket har på eget initiativ miljöcertifierat sitt skogsbruk i stor utsträckning. Vid utgången av år 2002 var ca 10 miljoner hektar av Sveriges drygt 22 miljoner hektar skogsmark certifierad enligt den s.k. FSC-standarden. Samtidigt var ca 2 miljoner hektar skogsmark certifierad enligt den s.k. PEFC-standarden.

Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet har alltsedan skogsvårdsstyrelsernas tillkomst utgjort en betydande del av organisationens verksamhet. Uppdragsverksamheten är inriktad på områden som är särskilt angelägna för att uppfylla skogspolitikens mål. Uppdragsverksamheten utgör en grundförutsättning för en lokalt spridd distriktsorganisation. Organisationen får ökade kontaktytor mot skogsägare, entreprenörer och skogliga tjänste-

män. Den kompetens och erfarenhet som organisationen skapar genom uppdragen ökar trovärdigheten gentemot dessa grupper. Samtidigt är uppdragen ett viktigt komplement till myndighetsverksamheten för att genomföra skogspolitiken. Exempelvis åskådliggör s.k. ”Gröna skogsbruksplaner” de jämställda målen på fastighetsnivå. I uppdragen åt arbetsmarknadsmyndigheten bidrar Skogsvårdsorganisationens projekt till skogens sociala värden samtidigt som de bidrar till de arbetsmarknadspolitiska målen.

Uppdragsverksamheten utgör 26 procent av verksamheten och 39 procent av omsättningen. Verksamheten minskade något i förhållande till år 2001 då uppdragsverksamheten utgjorde 21 procent av verksamheten och 40 procent av omsättningen. Minskningen har varit en trend under senare år. En anledning är färre uppdrag åt skogsbruket. Däremot har uppdragsverksamhetens omsättning ökat och skälet till det är att en större andel av de arbetsökande i arbetsmarknadsprojekten har någon form av anställningsstöd.

Skogsstyrelsen har till regeringen redovisat sitt miljöledningsarbete. Skogsvårdsorganisationen är sedan december 2001 miljöcertifierad enligt ISO 14001.

Skogsstyrelsen har till regeringen redovisat hur kompetensförsörjningssituationen ser ut. Skogsvårdsorganisationen har en mycket skev åldersfördelning med väntade stora pensionsavgångar. Medelåldern hos personalen är ca 50 år. Tjugo procent av personalen är kvinnor. Kompetensförsörjningsstrategin syftar därför till rekrytering av yngre personer med god teoretisk utbildning samt till att öka andelen kvinnor i ledande befattningar. Systematisk fördjupningsutbildning sker inom flera strategiskt viktiga områden.

Arbetet på det internationella skogsområdet har präglats av de globala skogsförhandlingarna inom FN:s ram, framför allt FN:s skogsforum och omförhandlingarna av det tropiska timmeravtalet. Regionalt har arbetet med den all-europeiska skogsministerkonferensen i Wien den 28 – 30 april 2003 varit en viktig process. Konferensens ministerdeklaration och tillhörande resolutioner kommer att präglade inriktningen av verksamheten framöver. Inom EU har ett utvecklat skogsövervakningsdirektiv behandlats under miljørådet. Direktivet löpte ut vid utgången av år 2002 och kan inte förlängas

ytterligare. För att fortsätta aktiviteterna måste en överenskommelse nås om ett nytt direktiv. Europeiska kommissionen har även föreslagit förändringar av en förordning om skoglig statistik. Den pågående utvidgningen av EU påverkar skogsfrågornas behandling, eftersom flera stora skogsländer nu blir medlemmar. Närområdessamarbetet i skogsfrågor kommer i fokus under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet år 2003.

3.6.2 Analys och slutsatser

Utvärderingen av skogspolitiken visar att arbetet på miljösidan haft en positiv utveckling under hela 1990-talet, men att det fortfarande återstår mycket innan målet om att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet kan anses vara uppnått. På produktionssidan har det skett ett negativt trendbrott när det gäller föryngringsresultaten mellan utvärderingen år 1998 och utvärderingen år 2001. Föryngringsresultaten har signifikant försämrats. Även röjningsaktiviteten ligger kvar på en alltför låg nivå. Det finns således fortfarande brister som måste rättas till om skogspolitikens mål skall nås.

Insatser kommer att krävas både av skogsnäringen själv och av Skogsvårdsorganisationen i syfte att nå de båda skogspolitiska målen. Även de förslag som regeringen har redovisat i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130), som riksdagen antog i november 2001 (bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:326), bl.a. när det gäller miljökvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål, ställer stora krav på engagemang från Skogsvårdsorganisationens sida. Skog och skogsbruk behandlas även i flera av de andra miljökvalitetsmålen. Den senaste utvärderingen visade att det behövs ytterligare rådgivningsinsatser för att nå såväl produktions- som miljömålet. Det är angeläget att myndighetens arbetsformer utvecklas vidare i syfte att på ett effektivt sätt nå goda resultat.

Arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar har utvecklats mycket positivt. Den ökade medelstillelningen år 2002 har givit högre än förväntad utdelning i form av ökad areal skogsmark som omfattas av någon av dessa båda naturvårdsverktyg. Bland annat har naturvårdsavtal kunnat träffas med större markägare

utan andra kostnader än ren administration för Skogsvårdsorganisationen.

Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokalkännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste framgångsfaktorerna, vilket även den skogspolitiska utvärderingen antyder. Skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Naturvårdsavtalen innebär inte ett permanent skydd för marken på samma sätt som biotopskydd eller naturreservat, utan det handlar om avtal som normalt tecknas på 50 år. Regeringen ser ett behov av en samhälls-ekonomisk analys av kostnadseffektiviteten med avseende på naturvårdsnyttan för de olika bevarandeinstrumenten.

Enligt Skogsvårdsorganisationens beräkningar står det klart att ökade resurser krävs för att nå Skogsvårdsorganisationens delar av miljökvalitetsmålet Levande skogar. För att nå delmål 1 till 2010 krävs att anslagsnivån för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal ökar väsentligt från 2003 års nivå. Därtill måste rådgivnings- och tillsynsverksamheten stärkas för att nå delmål 2, och resurser saknas i stort sett helt för att nå delmål 3 om skydd av kulturmiljöer i skogen.

Regeringen återkommer i sin bedömning av måluppfyllelse och resursbehov i samband med den fördjupade utvärderingen av miljömålen år 2005.

Rådgivning, och även tillsyn, har visat sig vara ett effektivt redskap för att nå skogspolitikens mål. Rådgivningen är också ett mer effektivt medel för att nå skogspolitikens mål än omfattande statliga subventioner som tillämpas i många andra länder. Regeringen bedömer därför rådgivning och tillsyn som, jämte biotopskydd och naturvårdsavtal, de viktigaste statliga styrmedlen för att nå de skogspolitiska målen.

Den senaste utvärderingen visade särskilt på svårigheterna att särskilja effekterna på skogsbruket från olika påverkansfaktorer. Det är därför viktigt att inför nästa utvärdering av skogspolitiken utveckla formerna för utvärderingen och metoderna att särskilja olika faktorer påverkan.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 2002 avseende Skogsvårdsorganisationen. Ekonomistyrningsverket har gett Skogsstyrelsen högsta betyg, Fullt tillfredsställande, i sin EA-värdering.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 41:1 Skogsvårdsorganisationen

Tabell 3.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	293 598	Anslags-sparande	3 999
2003	Anslag	300 991	Utgifts-prognos	298 975
2004	Förslag	311 975		
2005	Beräknat	319 296		
2006	Beräknat	324 613 ¹		

¹ Motsvarar 301 803 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen som är central förvaltningsmyndighet för skogsfrågor och chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (Intäkter – kostnader)
Utfall 2002	-	161	535	-374
Prognos 2003	-	200	250	-50
Budget 2004	-	235	165	70

Tabell 3.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkter – kostnader)
Utfall 2002	354 338	347 506	6 832
(varav tjänsteexport)	10 686	11 024	-338
Prognos 2003	305 000	309 700	-4 700
(varav tjänsteexport)	10 000	9 700	300
Budget 2004	310 000	316 700	-6 700
(varav tjänsteexport)	10 000	9 700	300

Utfallet av uppdragsverksamheten för år 2002 och prognosen för år 2003 är till största delen beroende av de insatser som görs inom arbetsmarknadspolitikens ram.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 311 975 000 kronor. För budgetåren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till 319 296 000 kronor respektive 324 613 000 kronor.

Regeringen bedömer att ökade ambitioner inom EU om ökat samarbete kring skogsfrågor kommer att ställa högre krav på svenskt engagemang. Kostnaderna för EU-arbetet kommer därmed att öka för såväl Regeringskansliet som för Skogsvårdsorganisationen om Sverige skall ha en aktiv och ledande roll i frågor som berör skogsnäringen och den internationella skogspolitiken.

Från och med år 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas (Avgifter vid Riksrevisionen, prop. 2002/03:63, bet. 2002/03:FiU27, rskr. 2002/03:189). Avgifter och ersättningar tillförs statskassan och redovisas mot inkomsttitel. För anslagsfinansierade myndigheter som under år 2003 inte erlägger någon avgift för årlig revision medför föreslagen nyordning en tillkommande kostnad. En kostnad som myndigheterna föreslås kompenseras för genom en nivåhöjning av anslagen fr.o.m. år 2004.

Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivån 2004 – 2006, för 41:1 Skogsvårdsorganisationen

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	300	300	300
	991	991	991
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	10 172	17 474	22 777
Beslut ³	812	831	845
Förslag/beräknat anslag	311	319	324
	975	296	613

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Avser kompensation för avgifter för årlig revision (Avgifter vid Riksrevisionen, prop. 2002/03:63, bet. 2002/03:FiU27, rskr. 2002/03:189).

3.8.2 41:2 Insatser för skogsbruket

Tabell 3.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	227 526	Anslags-sparande	50 523
2003	Anslag	225 700	Utgifts-prognos	241 357
2004	Förslag	205 700		
2005	Beräknat	155 700		
2006	Beräknat	155 700		

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och täcker kostnaderna för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsåtgärder. Anslaget finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Vidare täcker det statens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Anslaget finansierar sedan sin tillkomst år 1994 vissa administrationskostnader hos Skogsvårdsorganisationen. Dessa kostnader får, när det gäller de förordningsreglerade statsbidragen, uppgå till högst 2 miljoner kronor för år 2004. Därtill kommer Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal, som får uppgå till högst 33 miljoner kronor under år 2004.

Anslagssparandet består av beslutade men ännu ej utbetalade stöd.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 205 700 000 kronor. För år 2005 respektive år 2006 beräknas anslagsbehovet till 155 700 000 kronor. Mot bakgrund av vad regeringen föreslagit i propositionen *Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier* (prop. 2000/01:130) bör fortsatta insatser göras för biotopskydd och naturvårdsavtal även under år 2004.

Regeringen föreslår att 25 000 000 kronor överförs från anslaget 34:3 för Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal, samt nyckelbiotopsinventering vilken får uppgå till högst 10 miljoner kronor under år 2004.

Anslaget bör liksom hittills till viss del kunna disponeras för Skogsvårdsorganisationens

administrationskostnader, även vad gäller sådana kostnader som är relaterade till biotopskydd och naturvårdsavtal.

Tabell 3.7 Härlledning av anslagsnivå för 2004 – 2006, för 41:2 Insatser för skogsbruket

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	225 700	225 700	225 700
Förändring till följd av:			
Beslut	-45 700	-95 700	-95 700
Överföring till/från andra anslag	25 000	25 000	25 000
Förslag/beräknat anslag	205 700	155 700	155 700

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.8.3 41:3 Internationellt skogssamarbete

Tabell 3.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2002	850	1 573	
2003	1 405		2 165
2004	Förslag	1 405	
2005	Beräknat	1 405	
2006	Beräknat	1 405	

De utgifter som belastar anslaget är bl.a. all-europeiskt skogssamarbete, närområdes-samarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen samt nordiskt samarbete. FN:s skogssamarbete i form av främst FN:s skogsforum och uppföljningsarbetet av miljö- och utvecklingskonferensen i Johannesburg år 2002 belastar också anslaget, liksom resekostnader föranledda av den Internationella tropiska timmerorganisationens arbete.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2004 bedöms anslagsbehovet till 1 405 000 kronor. För budgetåren 2005 och 2006 bedöms anslagsbehovet vara oförändrat. Under år 2004 kommer främst det utvecklade närområdes-samarbetet inom ramen för bl.a. Baltic 21 samt bilaterala kontakter med nya stora skogsländer inom EU att kräva resurser. Dessutom kommer svenskt deltagande vid FN:s skogsforum, som nu närmar sig sitt slutmöte år 2005, att kräva ökade insatser.

3.8.4 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2002	9 168	2 414	
2003	Anslag	6 000	6 080
2004	Förslag	6 000	
2005	Beräknat	6 000	
2006	Beräknat	6 000	

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och används för kartläggning av skogens miljö-tillstånd på över 200 observationsytor spridda över landet. Den nationella delen av finansieringen för denna verksamhet sker över anslaget 41:1 *Skogsvårdsorganisationen*.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2004 bedöms anslagsbehovet till 6 000 000 kronor. För budgetåren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade. Anslagsbehoven är dock beroende av pågående förhandlingar i EU och utfallet av dessa kan förändra förutsättningarna för anslaget.

4 Djurpolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet som avser djur människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård.

Djurområdet omfattar verksamhet vid Statens jordbruksverk med distriktsveterinärorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, den nya Djurskyddsmyndigheten, Centrala försöksdjursnämnden, Veterinära ansvarsnämnden, Naturvårdsverket och Sametinget samt länsstyrelserna.

Inom politikområdet Djurpolitik disponerar Jordbruksverket medel för att genomföra skärpta djurskyddskrav, djurhälsovårdsprogram och djurskyddsfrämjande åtgärder samt för forskning och utveckling vad gäller sådana åtgärder (anslaget 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*). Dessutom disponeras medel till beredskap mot och förebyggande och bekämpande av smittsamma djursjukdomar, obduktioner samt till olika kontroll- och bekämpningsprogram när det gäller framför allt nötkreatur, svin, fjäderfä, får, getter och fisk (anslaget 42:5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*).

Jordbruksverkets veterinära fältverksamhet upprätthålls genom den statliga distriktsveterinärorganisationen med ca 280 distriktsveterinärer fördelade över hela landet (anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen*). Verksamheten utgår från ca 80 veterinärstationer.

På uppdrag av Jordbruksverket genomför Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) analyser och tester för att en för Sverige god beredskap och djurhälsostatus skall kunna säkerställas.

Jordbruksverkets och SVA:s uppgifter är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningsätt. SVA medverkar när utbrott sker av epizootiska eller zoonotiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt EG:s zoonosdirektiv.

Centrala försöksdjursnämndens (CFN) uppgift är att samordna och ansvara för frågor som rör försöksdjur i syfte att begränsa antalet djur som används i djurförsök. CFN skall därvid bl.a. samverka med andra myndigheter, organ och forskare i syfte att få andra metoder än djurförsök accepterade inom forskning och vid testning. CFN skall vidare följa de sju djurförsöksetiska nämndernas arbete. Nämnderna skall godkänna användningen av försöksdjur från etisk synpunkt. CFN skall bidra till en effektiv, enhetlig och god etisk prövning av ansökningar om planerade djurförsök som de djurförsöksetiska nämnderna har att ta ställning till. CFN lämnar finansiellt stöd till forskningsprojekt inom områden som bedömts som särskilt viktiga för att nå försöksdjursbesparande effekter.

CFN kommer att upphöra och verksamheten överförs till den nya Djurskyddsmyndigheten fr.o.m. den 1 januari 2004.

Djurskyddsmyndigheten kommer att utgöra den centrala myndigheten avseende djurskydd enligt djurskyddslagen. Detta innebär också att

myndigheten till den delen tar över Jordbruksverkets uppgifter.

Naturvårdsverkets och Sametingets uppgifter är att lämna bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada enligt viltskadeförordningen (2001:724).

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	96	103	111	98	101	102
42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	88	89	87	93	96	97
42:3 Djurhälsovård	23	23	22	14	14	14
42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	100	107	116	107	107	107
42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	86	88	85	88	88	88
42:6 Djurskyddsmyndigheten		20	4	62	63	64
42:4 Centrala försöksdjursnämnden ²	9	18	18			
Totalt för politikområde Djurpolitik	401	448	444	462	468	473

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

² Från och med år 2004 utgår anslaget 42:4 Centrala försöksdjursnämnden.

4.3 Mål

Målet för djurpolitiken är ett gott djurskydd och ett gott djurhälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

4.4 Politikens inriktning

Verksamheten inom djurskydds- och djurhälsoområdet syftar till att upprätthålla ett gott hälsotillstånd och ett gott djurskydd bland husdjur, sällskapsdjur, försöksdjur, vilda djur som hålls i fångenskap eller som används som försöksdjur samt att begränsa användningen av försöksdjur. Alla delar i livsmedelskedjan har betydelse för att säkerställa livsmedelskvaliteten och bibehålla en god folkhälsa. I politikområdet ingår bl.a. att förhindra att zoonoser uppstår, dvs. smitta från djur till människa. Verksamheten syftar också till att verka för sunt och bra djurfoder, vilket är viktigt för djurens hälsotillstånd men också för det slutliga livsmedlet. Likaså utgör hanteringen av animaliskt avfall en från såväl smittskydds- som miljösynpunkt viktig gren av verksamheten. Syftet är att ha ett helhetsgrepp från det första ledet i produktionen till det slutgiltiga livsmedlet. Verksamheten skall även främja den ekologiska djurhållningens utveckling i enlighet med regeringens mål.

Djurskydd och djurbälsa

Det svenska synsättet när det gäller djurhälsa och djurskydd är präglat av höga etiska ambitioner. Den svenska grundtanken är att djurmiljön skall anpassas till djurens behov i så hög grad som möjligt i syfte att djuren skall ha ett gott välbefinnande, ha god hälsa och ges möjlighet att tillfredsställa sina behov av naturligt beteende. Att värna om djurs välbefinnande kan också bidra till en god livsmedelskvalitet och en förbättrad folkhälsa.

Avelsverksamheten bör inte enbart syfta till att förbättra produktionsegenskaperna utan även syfta till att ge djuren ett friskt liv samt att ta till vara och bevara det genetiska kulturarvet.

Transporter bör vara så korta som möjligt och ske under så lite stress som möjligt för djuren. Även i slakterier måste djurskyddet vara bra och djuren behandlas väl.

Djurhållning innebär ett ansvar. De som handhar djur måste vara medvetna om och ha kunskaper om djurs behov. Härigenom skapas en djurhållning vars goda djurmiljö är en förutsättning för bl.a. ett lågt användande av antibiotika och andra läkemedel i djurskötseln.

Djurskyddet är prioriterat och en väl fungerande tillsyn har därvid en särskilt hög prioritet. Sverige arbetar kontinuerligt med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskydds-förordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt och regeringen avser att återkomma i frågan då det gäller t.ex. kommunal samverkan.

Den nya gemensamma kemikalielagstiftningen inom EU kan komma att innebära en markant ökning av antalet försök på djur. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter att arbeta aktivt för att begränsa antalet försöksdjur så långt som det är möjligt. Regeringen har för avsikt att uppdraga åt den nya Djurskyddsmyndigheten att utarbeta en handlingsplan i syfte att minska användningen av försöksdjur, och i detta sammanhang lämna underlag till regeringen med förslag till åtgärder t.ex. avseende förändringar av regelverk.

Sverige har ett mycket gott smittskyddsläge. Att behålla och förbättra denna unika situation är synnerligen angeläget. Den svenska modellen bygger i hög grad på förebyggande smittskydd. Kontroll- och bekämpningsprogrammen och annat förebyggande arbete spelar en stor roll i detta sammanhang. En bra djurskötsel och god hygien i djurhållningen ger också hög livsmedelskvalitet. Det är inte bara i livsmedelsindustrin och i butikerna som det krävs rätt hantering för att ett livsmedel skall vara en bra produkt. Redan från första ledet i produktionen krävs noggrannhet och eftertanke. För att exempelvis få fram en bra köttprodukt krävs att djuret föds upp rätt och ges ett sunt och bra foder som varken innehåller kadavermjöl, tillväxtbefrämjande antibiotika eller andra olämpliga tillsatser. En välgrundad etik i djurhållningen har dessutom stor betydelse för hur konsumenterna värdesätter livsmedlen. En god djurhållning ger förutsättningar för en lönsam livsmedelsproduktion och kan vara avgörande för konsumenternas förtroende.

Viltvård

Viltvården syftar till att bevara och utveckla de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de

fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet i enlighet med de av riksdagen fastställda målsättningarna.

Risken för viltskador skall i första hand motverkas genom skadeförebyggande åtgärder och i andra hand genom jakt. Om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för hela kostnaden kan ersättning erhållas från anslaget 42:6 *Ersättning för viltskador m.m.*

4.5 Insatser

4.5.1 Insatser inom politikområdet

Djurskydd, djurhållning och djurhälsa

Sverige har lyft fram frågorna om vad som är god djurhållning, vilket egenvärde djur har och vilket moraliskt ansvar som människan har att behandla djur väl.

Riksdagen har den 22 maj 2002 antagit regeringens förslag om ändring i djurskyddslagstiftningen enligt förslag i propositionen *Ändringar i djurskyddslagen m.m.* (prop. 2001/02:93, bet. 2001/02:MJU20, rskr. 2001/02:257). Beslutet trädde i kraft den 1 januari 2003 och innebär i korthet följande:

- kravet på att djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sätt som ger dem möjlighet att bete sig naturligt skall fortsättningsvis gälla alla djur som omfattas av lagen,
- de krav som i dag ställs på stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall i fortsättningen också gälla hägn,
- regeringen eller – efter regeringens bemyndigande – Jordbruksverket får bl.a. rätt att föreskriva om villkor för och förbud mot viss djurhållning och villkor för och förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur,
- injektioner skall, med viss undantagsmöjlighet, inte få ges till djur utan veterinärs anlitande och endast om det är befogat av veterinärmedicinska skäl,
- straffbestämmelserna skärps,
- bestämmelserna om förbud mot att hålla djur och om omhändertagande av djur skärps, dvs. skall kunna tillämpas i flera fall. Dessutom blir det en skyldighet för myndigheterna att gripa in i vissa fall i stället för som i dag en möjlighet.

Propositionen (2001/02:189) *En ny djurskyddsmyndighet* lämnades till riksdagen den 10 juni 2002. Den nya myndigheten skall enligt riksdagens beslut i februari 2003 ha ansvar för djurskydd enligt djurskyddslagen.

En särskild utredare har kartlagt djurtransporterna inom EU och vilka faktorer som styr var slakt äger rum, m.m. Utredningen pekar bl.a. på de stora problem som finns med efterlevnad, tillsyn och statistik vad gäller redan befintlig lagstiftning. Betänkandet *Kännande vareler eller okänsliga varor?* (SOU 2003:6) överlämnades i januari 2003 och remissammanställning pågår för närvarande.

Sverige arbetar för att skärpningar i den gemensamma lagstiftningen för djurtransporter skall komma till stånd och för att efterlevnaden skall förbättras. Den 14 mars 2002 presenterade kommissionens vetenskapliga kommitté en rapport som bl.a. rekommenderar att maxtiderna och utrymmet per djur ändras. En öppen debatt om djurtransporter hölls i ministerrådet i september 2002 där bl.a. kortare transporttider och bättre efterlevnad av lagstiftningen diskuterades. Kommissionen har i juli 2003 presenterat ett förslag om en ny rättsakt om djurtransporter och en svensk position i syfte att bl.a. minska de långväga djurtransporterna bereds för närvarande i Regeringskansliet. Ett viktigt fokus här blir att tillse att vårt nationella regelverk ej försämras utan förbättras av den nya transportförordningen. Den nuvarande strukturomvandlingen inom den svenska slakterinäringen ökar dock riskerna för långa djurtransporter.

Ett kommittédirektiv om pälsdjursnäringen beslutades den 2 maj 2002. Kommittén skall dels belysa konsekvenserna av att förändra pälsdjurhållningen så att djurskyddslagen till fullo är uppfylld, dels belysa konsekvenserna av en avveckling av andra skäl än rent djurskyddsmässiga. Betänkande lämnas senast den 1 oktober 2003.

Jordbruksverket har på regeringens uppdrag genomfört en översyn av forskningsresultat beträffande minkar och befintligt regelverk för minkhållningen från djurskyddssynpunkt. Översynen indikerade enligt verket att 4 § i djurskyddslagen inte är uppfylld fullt ut vad avser djurmiljön och minkens möjligheter att bete sig naturligt. Verket gjorde vidare bedömningen att de traditionella bursystemen bör avvecklas.

Detaljföreskrifter om hållande av chinchilla för pälsproduktion har utarbetats.

Regeringen har lyft fram hästsektorn. Initiativ har tagits till förslag till förändring i lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m.m. och i förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur m.m. avseende hälsobedömning av hingstar i avel, för att främja ett gott hälsotillstånd och djurskydd. Förslaget remissbehandlas till den 15 november 2003. Arbete med frågor av betydelse för hästsektorn kommer att fortsätta under år 2004.

Jordbruksverket har tagit fram ett förslag till nationellt program för bevarande av husdjursgenetiska resurser. Remissbehandling pågår och härfter kommer utarbetandet av ett sådant program avseende kommande år att ges prioritet.

Försöksdjursfrågor

I oktober 2001 överlämnade regeringen till riksdagen en skrivelse om försöksdjursanvändningen i Sverige. I skrivelsen betonades att användningen av försöksdjur skall begränsas så långt det är möjligt, men att den fortfarande är nödvändig för att bl.a. utveckla nya läkemedel och behandlingsmetoder. Ett första steg, en strategiplan, för att utveckla alternativa metoder till djurförsök presenterades den 1 maj 2002. Planen möjliggör att flera nya angelägna områden kan utvecklas under de kommande årens forskningssatsningar.

Betänkandet Etisk prövning av djurförsök (SOU 2002:86) överlämnades i december 2002. Utredaren anser att de etiska bedömningsgrunderna som prövningen av djurförsök bygger på är goda och bör behållas i princip oförändrade. Däremot föreslås vissa förtydliganden av bedömningsgrunderna, en utökning av nämnderna med en ny ledamot som skall vara veterinär samt att utbildningsinsatserna för ledamöterna ökas. Beredning av remissvaren och utredarens förslag pågår för närvarande.

Veterinärmedicin

Betänkandet Alternativmedicinska behandlingsmetoder för djur från januari 2001 har belyst alternativmedicinska behandlingsformer för djur och lämnat förslag på åtgärder för att säkerställa att djur inte utsätts för onödigt lidande. Utredningen kompletteras nu med en utredning om behovet av ytterligare legitimationssyrken inom djursjukvården och möjlighet till delegation. En översyn görs av lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinär-

yrket, liksom av tillsynsansvaret över veterinärverksamhet och Veterinära ansvarsnämndens roll.

Farliga hundar

För att komma till rätta med problemen med framför allt farliga hundar tillsattes i februari 2002 en utredning för att kartlägga de problem som finns med hundar i samhället. Utredaren överlämnade sitt betänkande Hund i rätta händer – om hundägarens ansvar (SOU 2003:46) den 28 maj 2003. Utredaren föreslår en rad åtgärder i syfte att stärka hundägarens ansvar. Betänkandet remissbehandlas till den 1 oktober 2003.

Ansvar för de under år 2001 beslutade bestämmelserna om märkning och registrering av hundar och reglerna om omhändertagande (att polisen kan ta hand om hund som inte är märkt) överförs fr.o.m. den 1 januari 2004 till Djurskyddsmyndigheten.

Foder

Kommissionen presenterade i mars 2002 ett förslag till ny förordning som bl.a. innebär förbud år 2006 mot all användning av antibiotika som tillväxtbefrämjande fodertillsats. De svenska erfarenheterna har haft avgörande betydelse i förarbetet till den nya förordningen. Sverige har sedan år 1986 haft förbud mot att använda antibiotika och andra antimikrobiella substanser som fodertillsatser. Sveriges intervention i mål vid EG-domstolen, från år 1999, avseende undantag från EG:s regler angående antibiotikatillsatser i djurfoder utföll under år 2002 till Sveriges fördel. Regeringen uppdrog i april 2003 åt Jordbruksverket att registrera och årligen rapportera om användningen av antibiotika och andra läkemedel till djur. Även ett nytt direktiv angående gränsvärden för dioxin i foder, för att sänka dioxinnivån i livsmedel, tillkom och trädde i kraft den 1 juli 2002.

Djursjukdomar

Ändringar i foderlagen och epizootilagen med anledning av Europaparlamentets och rådets förordning gällande förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av sjukdomar beslutades den 9 januari 2003 (prop. 2002/03:39, 2002/03:121). Syftet är att anpassa lagarna till EG-förordningar, främst TSE-förordningen.

EG:s TSE-förordning innehåller samtliga bestämmelser beträffande bekämpning och

utrotning av TSE-sjukdomar (TSE är ett samlingsnamn för bl.a. BSE/Bovine Spongiform Encefalopti och Scrapie). Med hänsyn till den gynnsamma situationen, bl.a. på grund av Sveriges tidigare förbud mot kadavermjöl i djurfoder, tillåts Sverige ha en lägre omfattning av BSE-testning än andra länder. Sverige testar samtliga nötkreatur över 24 månaders ålder som nödslaktas eller sanitetsslaktas samt alla självdöda och avlivade nötkreatur som omfattas av insamlingskravet, över 24 månaders ålder. Dessutom testas 10 000 stickprovsvis uttagna nötkreatur över 30 månaders ålder från normalslakten (ca vart 15:de djur). Övriga medlemsstater måste testa samtliga normalslaktade djur över 30 månaders ålder. För att möta kraven på god och säker testkapacitet har SVA byggt ett nytt säkerhetslaboratorium som invigdes i juni 2003.

Med anledning av arbetet inom EU med den nya zoonoslagstiftningen inbjöds medlemsstaterna, rådet och kommissionen i april 2002 till en salmonellakonferens om Sveriges arbete med salmonellafrågorna. Ett antal experter från myndigheter och näringen informerade om det svenska kontrollprogrammet och den svenska synen på salmonella i syfte att ytterligare motivera de svenska ståndpunkterna beträffande zoonoslagstiftningen.

Planering har pågått inom ramen för det nordiska samarbetet av ett seminarium om campylobacter, vilket kommer att äga rum hösten 2003.

Hästar

På hästområdet har regeringen i sin proposition Ändringar i djurskyddslagen, m.m. (prop. 2001/02:93) föreslagit en rad ändringar som särskilt berör hästar och hästhållning i landet. Föreskrifter om hästpass för alla hästar trädde i kraft den 1 mars 2002. Övergångsbestämmelser beslutades för att underlätta genomförandet.

Hund- och kattskinn

Under hösten 2002 aktualiserades frågan om import av hund- och kattskinn från Asien. Sverige anser i princip att frågan i första hand bör lösas genom införande av gemenskapsbestämmelser som förbjuder import till unionen. Vid ministerrådsmötet i november 2002 blev det en stor uppslutning bakom det svenska initiativet. En majoritet av medlemsstaterna ansåg i likhet med Sverige att åtgärder bör vidtas. I

avvaktan på gemenskapsbestämmelser planeras dock nationella bestämmelser.

Register

Det befintliga djursjukdatasystemet och distriktveterinärernas journalprogram har varit föremål för kvalitetshöjande insatser under år 2002.

Ett nytt hönsregister har införts under år 2003. Ett grisregister har införts under år 2002. Registret skall användas för att spåra smitta och begränsa smittspridningen.

I januari 2002 togs en ny databas för centrala nötkreatursregistret i drift. Uppgifterna i registret har gjorts tillgängliga för slakterierna som skall använda uppgifterna för köttklassificering och för att välja ut djur för BSE-provtagning i normalslakten.

4.6 Resultatbedömning

Målet för politikområdet är ett gott djurskydd och ett gott hälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

De indikatorer som används för att uppvisa ett gott djurskydd och en god djurhälsa och som därmed också bidrar till god folkhälsa är nyckeltal som utvecklingen av antalet hälsokontroller, sjukdomsanmärkningar för olika djurslag samt efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen genom antalet anmärkningar och anmälningar utifrån tillsynen av djurskyddslagen. Förbättringar av djurskyddet mäts även genom antalet förprovade djurplatser, antalet försöksdjur och utveckling av alternativa metoder till djurförsök.

Indikatorer för att uppnå en god djurhälsa utgörs bl.a. av anslutningsgraden till de frivilliga kontroll- och bekämpningsprogrammen, läkemedelsförbrukningen, registrering av sjukdomsförekomst och antalet behandlingar.

4.6.1 Resultat

Djursjukdomar

Sverige har sedan länge haft ett gott djurhälso- läge och detta har kunnat behållas under år 2002. Djursjukdomssituationen var jämförelsevis lugn

under år 2002 samtidigt som allvarliga sjukdomsutbrott har uppträtt i omvärlden.

Flera länder har haft utbrott av sjukdomar såsom Newcastlejuka hos fjäderfä, Aviärinfluensa, Swine Vesicular Disease (SVD), Bluetongue och Svinpest).

Jordbruksverket har under år 2002 påbörjat ett beredskapsprojekt (STUDS) i syfte att förbättra samarbetet mellan berörda myndigheter och utarbetar en omfattande beredskapsplan anpassad för stora epizootiutbrott.

Genom ändringar i epizootilagen och foderlagen (prop. 2002/03:39, bet. 2002/03:MJU12, rskr. 2002/03:121) har lagstiftningen anpassats till gällande EG-rätt. Ersättning har utbetalats på grund av statliga ingripanden enligt epizootilagen (1999:657) med 9,5 miljoner kronor under år 2002, jämfört med 5,1 miljoner kronor under år 2001 och 13,6 miljoner kronor under år 2000. Ökningarna av utbetalade ersättningar år 2002 jämfört med föregående år beror bl.a. på slutreglering av några omfattande ärenden angående paratuberkulos. Till detta kom att miljonbelopp har betalats ut för tuberkulos hos elefanter och för misstanke om tuberkulos hos avelstjurar.

Under år 2002 har 23,3 miljoner kronor utbetalats jämfört med 35,6 miljoner kronor år 2001 till ersättningar enligt zoonoslagen (1999:658). Under år 2002 har 14 besättningar spärrats på grund av konstaterad salmonella i besättningen. De är fördelade på 5 nötkreaturbesättningar, 1 svinbesättning, 4 värphöns- och 4 slaktfjäderfäbesättningar att jämföra med 23 besättningar år 2001 (8 nöt-, 3 häst-, 6 slaktkyckling- och 6 värphönsbesättningar).

Ett stort salmonellautbrott drabbade 48 gårdar i Mellansverige sommaren 2003. Salmonellan kunde härledas till foder och till en foderfabrik i Norrköping. På grund av detta förväntas statens ersättning till drabbade producenter att öka. Regeringen har för avsikt att kräva foderföretaget på ersättning för statens kostnader. Regeringen bedömer att de ökade utbetalningarna inte är ett tecken på försämrade djurhälsa.

En indikator för utvecklingen av sjukdomsläget i landets djurbesättningar är den registrering av sjukdomsförekomst som sker. Andelen slaktsvin med anmärkningar vid slakt har minskat stadigt från 27,3 procent år 1997 till 18,5 procent år 2002. Det visar att hälsovården haft en positiv effekt för djurhälsan och djurskyddet.

Genom rådgivning till uppfödare om sektionerad och ålderssegregerad uppfödning, termisk komfort, rengöring m.m. har hälsoläget förbättrats kontinuerligt under senare år. Antalet mastitbehandlade mjölkkor är i stort sett oförändrat.

Kontroll- och bekämpningsprogram har inrättats främst för sjukdomar som finns i landet, men även för sjukdomar som inte finns eller ens har funnits i landet. Syftet med kontrollprogrammen kan vara olika. För vissa sjukdomar finns behov av att gentemot EU bevisa frihet från sjukdom för att på så sätt kunna upprätthålla krav vid införsel av djur. För andra sjukdomar vill man utrota smittämnet från Sverige. Så är/var det t.ex. för sjukdomarna Enzootisk Bovin Leukos (EBL), Aujeszky's sjukdom (AD) och Infektiös Bovin Rinotracheit (IBR). I andra fall är syftet att göra avelsbasen fri från en viss sjukdom, t.ex. MaediVisna på får. Ett annat syfte kan vara att hålla förekomsten av ett smittämne på en låg nivå, som t.ex. salmonella.

När syftet är att utrota en sjukdom från landet börjar ett sådant program ofta som frivilligt med någon av näringens organisationer som huvudman. När andelen smittade besättningar är tillräckligt låg kan programmet kompletteras med ett obligatoriskt program för att på så sätt tvinga in alla besättningar i provtagnings-schemat. När landet är friförklarat från en sjukdom går programmet över i en övervakningsfas där friheten från sjukdom dokumenteras genom särskilda provtagningsrutiner. Provtagningen i övervakningsfasen, s.k. monitoringsfas, är då mindre omfattande än under bekämpningsfasen.

Sverige har EU-status som nationellt friförklarat från leukos och Infektiös Bovin Rinotracheit (IBR) hos nöt samt Aujeszky's sjukdom (AD) hos svin. Bovin Virus Diarré (BVD)-programmet gjordes obligatoriskt under år 2002, frihet kan uppnås tidigast år 2004. Pågående program är även paratuberkulos hos nöt, Caprine Arthritis Encephalitis (CAE) hos get, MaediVisna (MV) hos får och tuberkulos hos hjort. Det program som startades under år 2001 för bekämpning av campylobakter hos slaktkyckling medfinansieras av EU t.o.m. år 2004. Programmet förväntas pågå t.o.m. år 2006. Alla slaktkycklingproducenter är anslutna till kontrollen, vilket innebär att alla flockar provtas före slakt.

Under år 2002 startades frivilliga salmonella-program för svin och nötkreatur som går utöver

de av EU fastslagna kontrollprogrammen. Som en följd av ett EG-beslut påbörjades i oktober 2002 ett övervakningsprogram för aviär influensavirus inom vissa fjäderfäpopulationer. Programmet förväntas pågå under år 2003.

Jordbruksverket genomför en aktiv övervakning av sjukdomarna BSE och scrapie i enlighet med beslut av EU-kommissionen. Under år 2002 testades totalt 37 497 nötkreatur för BSE. Av dessa var 12 073 i normalslakten, varav 16 var importdjur. Samtliga riskdjur, dvs. 23 636 avlivade och självdöda djur och 1 788 i nödslakt testades. Under år 2002 testades totalt 5 329 får och getter för scrapie. Av dessa var 4 025 i normalslakten. Totalt testades 42 826 nötkreatur, får och getter till en kostnad av 31 665 000 kronor under år 2002. Inga fall har konstaterats.

Sverige har hos EU-kommissionen i juli 2003 ansökt om godkännande av ett nationellt kontrollprogram beträffande Scrapie, innefattande även tilläggsgarantier för handel med får och getter, vilket skulle innebära minskade risker för spridning av scrapiesmitta.

Världshälsoorganisationen (WHO) har uttalat att ökad antibiotikaresistens är ett av de stora hoten mot folkhälsan. Ökningen beror på en okritisk antibiotikaanvändning inom olika områden. För djur är antibiotikaresistens i första hand ett hot mot djurhälsan men antibiotikaresistenta bakterier och resistensgener kan också spridas mellan djur och människor. Övervakning av resistensläget och antibiotikaförbrukningen nationellt och internationellt är en grundförutsättning för att man skall kunna bromsa resistensutvecklingen. Två miljoner kronor av SVA:s budget disponeras till att följa resistensutvecklingen avseende antibiotika inom olika former av djurhållning. Resistensutvecklingen redovisas årligen i rapporten Svensk Veterinär Antibiotika Resistens Monitoring (SVARM).

Resistensläget i Sverige är jämförelsevis gott men ökat resande och handel med djur och livsmedel över nationsgränser innebär risk för att nya resistensgener sprids till bakterier hos djur och människor i landet. SVA redovisar också årligen zoonosläget i landet.

De extra budgetmedel som tilldelats SVA för åren 2001–2003 för smittskydd i kretslopp och ökad fodersäkerhet i syfte att främja ekologisk produktion har använts till att finansiera tjänster inom berörda områden samt till nya forskningsprojekt. Ett av projekten avser hygieniska risker i

vallfoder efter gödsling med organiska restprodukter. De ökade resurserna skall främja förutsättningarna för såväl ekologisk produktion som för kretsloppet av organiskt avfall. Arbetet har delrapporterats i september 2002 och i mars 2003. Resultatet från de inledande försöken visar bl.a. att ensileringsprocessen inaktiverar flertalet patogena mikroorganismer i en vallgröda som gödslats med rötresten från biogasproduktion. De hitillsvarande resultaten tyder vidare på att det kan finnas risker för smittspridning vid användning av avloppsslam i lantbruket.

SVA kommer att ytterligare arbeta med kunskapsuppbyggnad inom områdena för att utveckla grundkompetensen som ökar förutsättningarna för deltagande i forsknings- och utvecklingsprojekt på EU-nivå.

Distriktsveterinärorganisationen

Distriktsveterinärorganisationen (DVO) har målsättningen att öka de förebyggande insatserna på besättningsnivå och därigenom minska problemen för de enskilda djuren. Veterinärinsatserna i Sverige utvecklas alltmer mot sjukdomsförebyggande åtgärder. Detta är ett bra sätt att förbättra djuromsorg och ekonomi samt att minska användningen av läkemedel. När det gäller debiterade behandlingar som DVO genomför fortsätter dessa att minska när det gäller animalieproducerande djur medan profylaxen ökar. Sällskapsdjuren har kraftigt ökat i antal i landet och en effekt av detta är att också antalet behandlingar på sällskapsdjur ökar. Särskilt påtaglig är ökningen av antalet hästar liksom antalet fall av behandling av häst.

Det ekonomiska resultatet i DVO visar för år 2002 ett överskott på 10,8 miljoner kronor, vilket är en följd av framför allt ökade uppdragsintäkter och låga kostnadsökningar.

Jordbruksverket har i rapport 2003:8 redovisat resultatet för år 2002 från genomförda foderkontroller vad gäller läkemedelsanvändningen i foder. Den totala förbrukningen av läkemedel som distribueras via foder har minskat kraftigt jämfört med år 1999. Rapporten innehåller även statistiska uppgifter om fodertillverkningen i landet samt resultaten från genomförda kontroller av bl.a. aflatoxin och tungmetaller. Analyser visar att gränsvärdena inte i något fall överskridits. Kontrollerna av innehållet av bearbetat animaliskt protein, t.ex. kött- och benmjöl, i foder för livsmedelsproducerande djur har inte visat på någon otillåten användning.

Jordbruksverket har rapporterat att andelen hälsokontrollerade slaktsvin visar en ökning även under år 2002 och omfattar 90 procent av totala antalet uppfödda slaktsvin. Under år 2001 hälsokontrollerades 80 procent. Andelen hälsokontrollerade kor ligger på 82 procent. Under år 2001 uppgick andelen till 83 procent. Totalantalet kor har minskat i Sverige med 1 389 under år 2002. Antalet besättningar anslutna till nöthälsovården har ökat med 174, från 572 år 2001 till 746 år 2002. Sjukdomsanmärkningar i anslutna besättningar har minskat för såväl svin som nöt, vilket innebär en positiv tendens.

Antalet får har minskat i landet med närmare 25 000 i jämförelse med år 2001, då antalet låg på drygt 450 000. Under åren 1999 och 2000 låg antalet på 432 000. Anslutningen till fårkontroll ligger på 13 procent.

I det obligatoriska fiskhälsokontrollprogrammet ingår de fiskodlingar som har en årsproduktion över 5 ton.

I Sverige fanns år 2002 totalt ca 5,2 miljoner värphöns. Ekologiskt hållna höns beräknades till ca 200 000 under år 2002.

Den omfattande omställningen från gamla burar till godkända inhysningssystem går snabbt framåt och nu befinner sig över hälften av de svenska värphönsen i andra inhysningssystem än traditionella burar. Dispens har beviljats av Jordbruksverket under förutsättning att producenterna har kunnat visa att vederbörande köpt ett nytt inhysningssystem men inte kunnat få detta levererat i tid. Dispenserna var tidsbegränsade och sedan augusti 2002 är det inte längre möjligt för Jordbruksverket att bevilja dispens. Den sista dispensen löper ut i januari 2004.

När det gäller inredda burar (en hönsbur i vilken det finns sittpinne, rede och sandbad) är fyra modeller godkända från djurskydds- och djurhälsosynpunkt enligt reglerna för ny teknikprovning.

Kommunernas återrapporteringar av djurskyddstillsynen visar att verksamheten ökat något. Tillsynsresurser i antal årsarbetskrafter har ökat från 90 år 1998 till 139 år 2002. Fördelningen av årsarbetskrafter är mycket ojämn mellan kommunerna. Antalet besökta tillsynsobjekt har ökat från ca 15 000 år 2001 till drygt 17 000 år 2002. Fastställande och beslut om omhändertagande av djur uppgick till 176 år 2002, att jämföra med 211 år 2001. Antal förelägganden, inklusive förbud enligt djurskyddslagen, uppgick till 738 år 2002 mot 740 år 2001.

Under hösten 2002 påbörjade Jordbruksverket ett landsomfattande tillsynsprojekt om slakt och annan avlivning med syfte att stärka djurskyddstillsynen i dessa avseenden. Projektet pågår och skall avslutas under år 2005.

Försöksdjursprovning

Under år 2002 behandlade de djurförsöksetiska nämnderna 1 599 ansökningar om planerade djurförsök. 32 ansökningar avslogs, övriga godkändes, varav 253 godkändes av nämnderna efter en modifiering.

Antalet använda försöksdjur enligt EU:s och Europarådets definition av djurförsök uppgick år 2002 till 281 000, vilket är en ökning med 11 000 djur jämfört med föregående år. Trots ökningen är siffran för år 2002 den tredje lägsta sedan den nya statistikredovisningen infördes år 1990. En jämförelse mellan försöksdjursanvändningens storlek och kostnader för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom biomedicin och närliggande forskningsområden under den senaste tioårsperioden visar att försöksdjursanvändningen har haft en nedåtgående trend medan forskningsverksamhetens kostnader ökat kraftigt.

CFN:s finansiella stöd till forskning har under budgetåret 2002 uppgått till 4 miljoner kronor till 32 forskningsprojekt. Stöden har i likhet med tidigare år främst riktats mot forskningsområden som bedömts vara särskilt viktiga för att nå försöksdjursbesparande effekter.

CFN har även under år 2003 träffat överenskommelser med läkemedelsföretag om finansiellt stöd för CFN:s forskningsbeviljande verksamhet. Överenskommelserna omfattade under år 2002 sammanlagt 1,6 miljoner kronor.

I budgetpropositionen för år 2002 avsattes ytterligare medel i en stegvis nivåökning med början år 2002 för CFN:s stöd till verksamhet som gynnar minskad försöksdjursanvändning. För år 2003 har avsatts 10 miljoner kronor och för år 2004 och framåt beräknas 15 miljoner kronor för ändamålet. CFN har för år 2004 bemyndigats att under år 2003 besluta om forskningsanslag motsvarande 10 miljoner kronor. Därmed möjliggörs en kontinuitet då verksamheten förs över till den nya Djurskyddsmyndigheten.

CFN gavs i uppdrag att redovisa en utförlig strategi för hur det utökade anslaget skall användas för att utveckla alternativa metoder till djurförsök. Uppdraget redovisades den 1 maj

2002. Strategiplanen möjliggör att flera nya angelägna områden kan utvecklas under de kommande årens forskningssatsningar som bidrar till att försöksdjursanvändningen förfinas, minskas eller ersätts.

4.6.2 Analys och slutsatser

Regeringen och de svenska myndigheterna på djurområdet, i synnerhet Jordbruksverket och SVA, har under år 2002 arbetat vidare med principen att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som produceras. Det svenska arbetet med djurhälsa och djurskydd har därvid förstärkts. Satsningarna på förebyggande djursjukvård och kontrollprogrammen inom animalieproduktionen har bidragit till det framgångsrika arbetet och till en bibehållen god smittsituation beträffande livsmedelsburna zoonoser, t.ex. salmonella.

I den framtida jordbrukspolitikerna är djurskydd och djuretiska aspekter i djurhållningen en självklar beståndsdel för att bidra till säkrare livsmedel och att skapa en god folkhälsa. Till ett etiskt ansvarsfullt förhållande till djuren hör utveckling av djurskyddet och bekämpandet av djursjukdomar. Bildandet av den nya Djurskyddsmyndigheten avser att ytterligare förstärka djurskyddstillsynen.

Arbetet med att förbättra ekonomin i DVO har varit framgångsrikt. Rekryteringssituationen inom veterinärsektorn inger dock oro för framtiden. Jordbruksverket har getts i uppdrag att se över behovet av veterinära tjänster och att prognostisera behovet av veterinär kompetens.

En samarbetsgrupp har inrättats bestående av företrädare från Jordbruksverket, Konkurrensverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Veterinärförbundet, LRF och andra berörda organisationer för att diskutera statens behov och roll på det veterinära området, marknaden för veterinära tjänster samt hur privatpraktiserande veterinärer bättre skall kunna tas till vara i veterinär verksamhet. Arbetet i gruppen har hög prioritet. Rapport skall lämnas senast den 1 maj 2005.

EU:s nya livsmedelsmyndighet European Food Safety Authority (EFSA) kommer att få en central roll för gemenskapens arbete med riskvärderingar som underlag för beslut som

omfattar livsmedelssäkerhet. För att delta i gemenskapens arbete är det angeläget att Sverige samordnar sina myndighetsresurser. SVA:s initiativ till samverkan mellan Jordbruksverket, Livsmedelsekonomiska institutet och Livsmedelsverket för ett arbete med riskvärdering och riskhantering bör utvecklas vidare under år 2004 så att den samlade kompetensen bättre skall kunna möta kommande utmaningar. Erfarenheter kan dras från BSE-krisen och mul- och klövsjuka utbrotten i Europa som visade på kunskapsbrister vad gäller riskidentifiering och riskkaraktärisering. Underlagen från riskvärderingar skall ge information av betydelse för valet av bekämpningsåtgärder, som i slutändan vilar på politiska beslut.

Det är också viktigt att det goda djurhälso- och smittskyddsläget upprätthålls. Ett viktigt led i detta är kontroll- och bekämpningsprogram för olika sjukdomar som har betydelse för djur- och folkhälsa men även de hälsoförebyggande program som utarbetas i samarbete mellan Jordbruksverket och näringen. Erfarenheterna av mul- och klövsjuka utbrotten i EU visar att det är nödvändigt att ha en i förväg klart utarbetad strategi för hantering av stora landsomfattande utbrott av epizootiska sjukdomar. Handeln med djur och kontakterna med övriga medlemsstater ökar uppenbart risken för utbrott av smittsamma djursjukdomar. Vid ett sådant utbrott ställer EU krav på en effektiv bekämpning och det är viktigt att kunna leva upp till dessa krav. Jordbruksverket har initierat en nationell strategi i detta avseende och involverat andra myndigheter i detta arbete såsom SVA, Livsmedelsverket, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Beredskapsmyndigheten och Tullverket. I detta sammanhang är det viktigt att epizootilagstiftningen tillhandahåller alla nödvändiga hjälpmedel.

Inom kommissionen pågick arbetet under år 2002 med klassificering av alla medlemsstater och tredje länder med avseende på BSE. Den hittills gällande klassificeringen, som baserar sig på den vetenskapliga kommitténs yttrande, vad gäller risken för BSE i Sverige, har tack vare olika insatser som gjorts under tidigare år vad gäller djurhälsa och smittskydd inneburit lägre ställda krav på tester och lett till besparingar på minst 100 miljoner kronor på årsbasis. Även i detta sammanhang bör det veterinärmedicinska folkhälsoarbetet betonas.

Arbetet med kontroll av att det inte tillverkas och/eller marknadsförs djurfoder som är skadligt för djur, människor och miljö har hög prioritet. EG:s lagstiftning kring djurfoder med krav på en s.k. öppen deklaration, dvs. att de ingående komponenterna i ett foder mer preciserat skall redovisas, har ökat behovet av nya kontrollåtgärder. Metodkunskaper om hur man utför fullständig botanisk analys av foder är under uppbyggnad. SVA har initierat en diskussion med andra berörda myndigheter och experter om hur man bäst kan erbjuda en analys också för den nationella kontrollen av GMO i foder.

Efter samråd med näringen skall regeringen senast i juni 2004 upprätta en handlingsplan vad gäller omhändertagandet av animaliska biprodukter i enlighet med gällande regler för att förhindra smittspridning och på ett sådant sätt som kan godtas ur miljösynpunkt.

Djurförsöksverksamheten och den djurförsöksetiska prövningen har enligt regeringens bedömning haft en stor betydelse för att uppnå en begränsning av antalet försöksdjur. Den bidrar också till en ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms vara en betydelsefull faktor. CFN:s bestämmelser om obligatorisk utbildning för all personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knutna till djurförsöksverksamheten har inneburit att personalens kompetens höjts och kvaliteten på djuromsorgen inom forskningen förbättrats. Denna verksamhet överförs till den nya Djurskyddsmyndigheten som kommer att ansvara för att kontinuiteten i forskningsstöden för utveckling av alternativa metoder för djurförsök tillvaratas och bibehålls.

4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat revisionsberättelser utan invändningar för SVA och CFN avseende räkenskapsåret 2002. Jordbruksverket behandlas under avsnitt 5.7.

4.8 Budgetförslag

4.8.1 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2002	Utfall	95 883	Anslags-sparande	10 350
2003	Anslag	103 266	Utgifts-prognos	111 034
2004	Förslag	98 419		
2005	Beräknat	100 680 ¹		
2006	Beräknat	102 317 ²		

¹ Motsvarar 98 419 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 98 419 tkr i 2004 års prisnivå.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningsätt. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA medverkar vid utbrott av epizootiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt EG:s zoonosdirektiv. Dessutom har SVA:s BSE-analysverksamhet blivit ackrediterade av SWEDAC.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002	187 600	192 800	-5 200
Prognos 2003	190 000	195 000	-5 000
Budget 2004	194 000	194 000	0

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter och avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet och forskning. Uppdragsverksamheten har år 2002 gått med ett underskott om 5,2 miljoner kronor.

Uppdragsverksamhetens intäkter har jämfört med år 2001 ökat från 169,1 miljoner kronor till 187,6 miljoner kronor år 2002, eller med drygt 11 procent. Prognosen för år 2003 visar på ett beräknat underskott på 5 miljoner kronor.

Under budgetåret 2004 kommer intäkter och kostnader att vara i balans.

Regeringens överväganden

De gångna årens händelser i EU har på ett tydligt sätt visat hur viktigt det är att enskilda länder har en god beredskap mot epizootier och andra allvarliga smittsamma djursjukdomar, inklusive zoonoser. Den fria rörligheten av varor och tjänster inom EU, vilket bl.a. innefattar handel med djur och djurprodukter, kan innebära risk för spridning av sjukdom. SVA har i detta sammanhang en viktig uppgift i bevarandet av Sveriges goda djurhälsoläge och därmed också att bidra till god folkhälsa.

Det är angeläget att SVA fortsätter sin kunskapsuppbyggnad vad gäller fodersäkerhet och smittskyddslösningar i kretsloppssamhället. SVA:s anslag ökas därför med 2 miljoner kronor för att möjliggöra en fortsättning av denna verksamhet.

Regeringen beräknar anslagsbehovet för år 2004 till 98 419 000 kronor. Anslagsbehoven beräknas för år 2005 till 100 680 000 kronor och för år 2006 till 102 317 000 kronor.

Tabell 4.4 Härlledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	103 266	103 266	103 266
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 697	6 154	7 933
Beslut	2 000	2 046	2 079
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	-10 544	-10 786	-10 962
Förslag/beräknat anslag	98 419	100 680	102 317

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.2 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Tabell 4.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	87 553	Anslags-sparande	0
2003	Anslag	89 392	Utgifts-prognos	87 157
2004	Förslag	93 257		
2005	Beräknat	95 546 ¹		
2006	Beräknat	97 266 ²		

¹ Motsvarar 93 257 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 93 257 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras för statens bidrag till distriktsveterinärorganisationen (DVO). Jordbruksverket är chefsmyndighet för DVO.

DVO är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, är en distriktsveterinär skyldig att även utöva djursjukvård för övriga husdjur. DVO skall i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

DVO finansieras till största delen av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del samt för utbildning och gemensam administration för organisationen.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur. Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller ett myndighetsförordnande.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002	362 710	351 886	10 824
Prognos 2003	380 200	386 700	-6 500
Budget 2004	386 200	386 200	0

Resultatet för år 2002 visade på ett överskott på närmare 11 miljoner kronor, vilket är en följd av framförallt ökade uppdragsintäkter men också låga kostnadsökningar totalt sett. Prognosen för år 2003 visar på ett underskott, men för år 2004 visar prognosen på ett nollresultat.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar anslagsbehovet till 93 257 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till 95 546 000 kronor respektive 97 266 000 kronor.

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	89 392	89 392	89 392
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 865	6 154	7 874
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	93 257	95 546	97 266

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Tabell 4.9 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	11 048	8 790	7 577		
Nya åtaganden	7 641	9 550	13 715		
Infriade åtaganden	-9 899	-10 763	-10 192	-6 400	-4 700
Utestående åtaganden vid årets slut	8 790	7 577	11 100		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	12 100	11 100	11 100		

4.8.3 42:3 Djurhälsovård

Tabell 4.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	22 636	Anslags- sparande	512
2003	Anslag	22 603 ¹	Utgifts- prognos	22 274
2004	Förslag	14 411		
2005	Beräknat	14 411		
2006	Beräknat	14 411		

¹ Anslaget betecknades år 2003 som 42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.

Under anslaget anvisas medel för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och till djursjukdatasystem. Insatser skall begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen som i Sverige i huvudsak utnyttjas för bekämpande av bisjukdomar, totalt omfattande 4 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober – den 15 oktober. Olika forskningsprojekt för att främja ett gott djurskydd och en god djurhälsa löper i regel under två till tre år. Detta innebär att staten behöver åta sig framtida förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan beviljade anslag. Av denna anledning föreslås riksdagen att bemyndiga regeringen att under år 2004, i fråga om förevarande anslag, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 11 100 000 kronor efter år 2004.

Regeringens överväganden

Då den nya djurskyddsmyndigheten påbörjar sitt arbete den 1 januari 2004 bör de medel som disponerats för djurskyddsfrämjande åtgärder under detta anslag föras över till anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* fr.o.m. år 2004. Föreliggande anslag bör därmed reduceras med 8 192 000 kronor och fortsättningsvis benämnas 42:3 *Djurhälsovård*.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 14 411 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas behoven till oförändrad nivå.

Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:3 Djurhälsovård

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	22 603	22 603	22 603
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	-8 192	-8 192	-8 192
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	14 411	14 411	14 411

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.8.4 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tabell 4.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	100 160	Anslags-sparande	11 195
2003	Anslag	107 100	Utgifts-prognos	115 617
2004	Förslag	107 100		
2005	Beräknat	107 100		
2006	Beräknat	107 100		

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658) samt ersättningar till djurägare för smittskyddsutredningar med avseende på zoonosen EHEC. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet samt för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör bemyndigas att under år 2004 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kontroll- och bekämpningsprogrammen, som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 3 500 000 kronor under år 2005.

Tabell 4.12 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	0	378	2 500		
Nya åtaganden	2 000	2 500	3 800		
Infriade åtaganden	-1 622	378	-2 500	-3 500	0
Utestående åtaganden vid årets slut	378	2 500	3 500		
Erhållet/förslaget bemyndigande	4 000	3 500	3 500		

Regeringens överväganden

Sverige beslutade att under år 2002 testa 20 000 självdöda, nödslaktade och avlivade nötkreatur för BSE. Samtliga länder skall genomgå en BSE-klassificering under år 2004 som kan komma att påverka omfattningen av tester.

Under innevarande år disponeras även 10 miljoner kronor från anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* för kontroll och bekämpningsprogram. Motsvarande gäller även under år 2004.

Det är angeläget att de olika kontrollprogrammen som pågår kan fortsätta. Programmens djurhälsofrämjande och förebyggande insatser resulterar i snabba åtgärder, vilket med tydlighet visade sig i samband med salmonellautbrottet. Programmen ger också goda förutsättningar för att bibehålla befintliga och skapa förutsättningar för ytterligare tilläggsgarantier i EG, liksom att bibehålla status som friförklarats från vissa djursjukdomar.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 107 100 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas till oförändrat belopp.

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	107 100	107 100	107 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	107 100	107 100	107 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.8.5 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.

Tabell 4.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	85 933	Anslags-sparande	2 533
2003	Anslag	87 500	Utgifts-prognos	85 312
2004	Förslag	87 500		
2005	Beräknat	87 500		
2006	Beräknat	87 500		

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Regeringens överväganden

Riksdagen har gett regeringen till känna att riksdagen förutsätter att regeringen i arbetet med förslaget till statsbudget för budgetåret 2004 uppmärksammar huruvida anslagsnivån står i överensstämmelse med de faktiska förhållandena och det eventuella behovet av en justering (bet. 2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326). Årets inventeringar av järv, lo och varg visar att det i renskötselområdet skett 37 järvföryngringar, att järv förekommit regelbundet i 6 samebyar och tillfälligt i 5. Antalet lodjursföryngringar var 103. Lodjur förekom dessutom regelbundet i 5 samebyar och tillfälligt i 2. Varg förekom regelbundet i 4 samebyar och tillfälligt i 11. Inventeringsresultatet innebär att antalet lodjursföryngringar har minskat, medan rovdjursantalet i övrigt är i huvudsak konstant sedan den tidigare inventeringen. Från och med år 2004 anvisas 1 miljon kronor till länsstyrelserna för övervakning av jaktbrott under länsstyrelsernas anslag.

Naturvårdsverket ger årligen tillstånd till skydds jakt på bl.a. lodjur för att förhindra allvarlig skada på egendom. För jaktsäsongen 2002/03 beviljade verket skydds jakt på totalt 109 lodjur, varav 64 djur i renskötselområdet och 45 djur utanför området. Av det tillåtna antalet fälldes 22 i renskötselområdet och 44 djur utanför området. I renskötselområdet fälldes således endast en tredjedel av det tillåtna antalet lodjur. Regeringen uttalade i prop. 2000/01:57 om en sammanhållen rovdjurspolitik att principen skall vara att viltskador skall förebyggas. Det viktigaste medlet för att förebygga viltskador är

enligt propositionen en tillräckligt stor avskjutning. För att rovdjursskadorna för rennärningen och ersättningen för dessa skador skall kunna hållas på en rimlig nivå är det angeläget att avskjutningen av lodjur bättre anpassas till det tillåtna antalet. Det bör ankomma på Sametinget att genom information och andra åtgärder verka för att avskjutningen ökar. Regeringen förutsätter att en sådan anpassning sker.

Den som jagar är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldig att betala en viltvårdsavgift på 200 kronor per jaktår till Viltvårdsfonden. Medlen i Viltvårdsfonden används för att främja viltvården och andra liknande syften som är förenliga med syftet med jaktlagen, bl.a. finansieras viltforskning och lämnas bidrag till jägarorganisationernas arbete med jakt- och viltvård. Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Huvuddelen av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Kammarkollegiet bör mot denna bakgrund ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor.

Regeringen anser att det är angeläget att verksamheten kan upprätthållas på en oförändrad nivå.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 87 500 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till oförändrat 87 500 000 kronor.

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	87 500	87 500	87 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	-1 000	-1 000	-1 000
Förslag/beräknat anslag	87 500	87 500	87 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.8.6 42:6 Djurskyddsmyndigheten

Tabell 4.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	0	Anslags-sparande	28 000
2003	Anslag	20 397	Utgifts-prognos	4 490
2004	Förslag	61 534		
2005	Beräknat	62 965 ¹		
2006	Beräknat	63 993 ²		

¹ Motsvarar 61 534 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 61 534 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Djurskyddsmyndighetens förvaltningskostnader, djurskyddsfrämjande åtgärder, forskning om djurskydd, djurs välfärd, försöksdjursanvändning samt alternativa metoder till djurförsök.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att förbättra förutsättningarna att planera forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under år 2004 i fråga om ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med forskningsprojekten som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 10 000 000 kronor under år 2005.

Tabell 4.17 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början			10 000		
Nya åtaganden			10 000		
Infriade åtaganden			-10 000	-10 000	
Utestående åtaganden vid årets slut		10 000	10 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		10 000¹	10 000		

¹ Avser forskning som CFN har beviljat stöd till.

Regeringens överväganden

Under de senaste åren har intresse och engagemang för djurskyddsfrågor ökat i samhället från såväl enskilda människors som från organisationers sida. Det är också en fråga med viktiga etiska dimensioner.

Riksdagen har beslutat att en särskild djurskyddsmyndighet inrättas för att djurskyddet skall förstärkas och ytterligare fokus skall kunna läggas på djurskyddsfrågor.

Genom riksdagsbeslut har myndigheten getts ansvar för djurskyddet enligt djurskyddslagen. Myndigheten tar därmed över Centrala försöksdjursnämndens (CFN) hela verksamhetsområde liksom Jordbruksverkets ansvar för djurskydd enligt djurskyddslagen.

En organisationskommitté har tillsatts som kommer att lämna förslag till regeringen vad gäller de praktiska frågorna vid bildandet av den nya myndigheten.

CFN:s verksamhet skall enligt riksdagens beslut inordnas i den nya Djurskyddsmyndigheten. Stöd till forskning för utveckling av alternativa metoder till djursförsök skall följa den av CFN fastlagda strategiplanen. Anslaget till CFN kan därmed avvecklas fr.o.m. år 2004.

En särskild utredare har tillkallats med uppgift att genomföra avvecklingen av CFN. Det är angeläget att den kompetens och de erfarenheter som byggts upp vid CFN tas till vara av den nya myndigheten.

Vid beräkning av anslaget för den nya myndigheten har också hänsyn tagits till överföringar av medel från anslagen 42:3 *Djurbälsövård* och 43:1 *Statens jordbruksverk*.

Regeringen beräknar anslagsbehovet för år 2004 till 61 534 000 kronor. För år 2005 beräknas behovet till 62 965 000 kronor och för år 2006 till 63 993 000 kronor.

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 42:6 Djurskyddsmyndigheten

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget	20 397	20 397	20 397
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	722	1 213	1 566
Beslut	154	158	160
Överföring till/från andra anslag	40 261	41 198	41 870
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	61 534	62 965	63 993

5 Livsmedelspolitik

5.1 Omfattning

Till politikområdet hör verksamheter hänförliga till EU:s gemensamma fiskeripolitik, verksamheter tillhörande området säkra livsmedel samt EU:s gemensamma jordbrukspolitik, med undantag för verksamhet hänförlig till förordningen (EG) nr 1257/99 och därmed sammanhängande verksamhet. Områdets utgifter bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU men är också till vissa delar, främst vad gäller delar av området säkra livsmedel, baserade på nationella beslut.

Verksamhetsområdena omfattar vegetabilie- och animalieproduktion, trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, konsumentfrämjande åtgärder på livsmedelsområdet, statistikproduktion på jordbruks- och livsmedelsområdet, jordbruksadministration, fiskeriadministration m.m. Centrala förvaltningsmyndigheter inom politikområdet är Statens jordbruksverk, Fiskeriverket och Livsmedelsverket. Andra myndigheter inom politikområdet är Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd samt Livsmedels-ekonomiska institutet.

Offentligrättslig verksamhet bedrivs i första hand vid Livsmedelsverket (besiktningsveterinärorganisationen m.m.) och Jordbruksverket (växtinspektion, foderkontroll, distriktsveterinärorganisation m.m.). Uppdragsverksamhet bedrivs vid flera myndigheter. Vid Fiskeriverket är uppdragsverksamheten och tjänsteexporten av betydande omfattning.

Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. Jordbruksverket har ett samlat sektorsansvar för jordbruks- och

trädgårdsnäring, rennäring samt är chefsmyndighet för landets distriktsveterinärer och ansvarig myndighet för livsmedelsberedskapen inom totalförsvarets civila del. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Jordbruksverket är beslutande myndighet för åtgärder inom områdena intervention, exportbidrag, mjölkkvoter och bidragsrätter. Länsstyrelserna är beslutande myndigheter för direktstöden till jordbrukare, med undantag av djurbidragen för nötkreatur för vilka Jordbruksverket är beslutande myndighet. Jordbruksverket skall arbeta för ett rikt och varierat odlingslandskap med biologisk mångfald och verka för att miljöbelastningen från jordbruket blir så liten som möjligt. Andra uppgifter är att verka för ett gott hälsotillstånd bland husdjuren genom högt ställda djurskyddskrav och en rikstäckande djursjukvård genom distriktsveterinärorganisationen.

Fiskeriverket är central myndighet för såväl förvaltning av fiskeresurserna som för främjandet av en livskraftig fiskerinäring. Fiskeriverket skall vidare främja forskning och bedriva utvecklingsverksamhet på fiskeområdet. På regional nivå har länsstyrelserna ansvaret för fiskefrågor, främst fiskevård och EG:s strukturstöd.

Livsmedelsverket är central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor. Livsmedelsverkets främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, bistå regeringen i och medverka i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utred-

ningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelstillsynen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. I tillsynsverksamheten ingår också besiktningsveterinärorganisationen som utför tillsyn i form av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Det internationella arbetet inom jordbruks- och fiskeområdena avser främst verksamheten

inom WTO, Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO), Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan), OECD samt regionala organ och nordiskt samarbete. De centrala förvaltningsmyndigheterna deltar aktivt i det internationella arbetet och bidrar med analyser och underlag på dessa områden samt för EU-arbetet.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
43:1 Statens jordbruksverk	305	300	309	300	311	316
43:2 Statens utsädeskontroll	1	1	1	1	1	1
43:3 Statens växtsortnämnd	2	2	2	2	2	2
43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	3	3	3	3	3	3
43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	5 543	1 407	1 388	5 407	5 557	5 657
43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	917	1 516	923	1 416	1 416	1 416
43:7 Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.	111	79	41	79	79	79
43:8 Fiskeriverket	81	113	123	112	101	103
43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	40	28	34	28	28	28
43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	46	80	84	80	80	80
43:11 Fiskevård	15	16	19	23	28	28
43:12 Livsmedelsverket	127	143	139	144	148	150
43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	9	8	8	9	9	9
43:14 Livsmedelsstatistik	23	22	22	24	24	24
43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	4	7	7	7	7	7
43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet	18	5	7	5	5	5
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42	37	35	37	37	37
Totalt för politikområde Livsmedelspolitik	7 286	3 768	3 146	7 678	7 838	7 948

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

5.3 Mål

Målet för politikområdet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

5.4 Politikens inriktning

Jordbruk

Regeringen eftersträvar en jordbrukspolitik som främjar konkurrenskraftig produktion vilande på långsiktigt hållbara produktionsformer. Med hållbara produktionsformer avses resursbevarande, uthålliga, miljöanpassade och etiskt godtagbara produktionsformer på såväl små som stora gårdar. Det är därmed inte fråga om storleken på lantbruken utan om hur produktionen drivs. Utvecklingen av jordbrukspolitik förutsätter en övergång från marknadsprisstöd till riktade insatser på miljö- och landsbygdsområdet. Produktionen skall styras av konsumenternas efterfrågan. För att uppnå målet för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion kan det vara motiverat att gå in med stöd för att tillfredsställa samhällets krav och behov av kollektiva nyttigheter som marknaden inte förmår att tillfredsställa men som jordbruket kan bidra med. Regeringen eftersträvar även att sänka de samhälls-ekonomiska kostnaderna samt budgetkostnaderna.

Utgångspunkten i regeringens arbete med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är de principer som presenterades i propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142). I propositionen föreslås tre övergripande mål för regeringens arbete med att förändra jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU:

- Jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion skall styras av konsumenternas efterfrågan.
- Produktionen skall vara långsiktigt hållbar både från ekologiska och ekonomiska utgångspunkter.
- EU skall medverka till global livsmedels-säkerhet, bl.a. genom att hävda frihandelsprinciper även på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Reformbehoven av den gemensamma jordbrukspolitik har varit påtagliga då budgetkostnaderna är stora, överproduktionen är betydande, konsumentpriserna är höga och byråkratin är omfattande. De höga produktionsstöden har drivit upp intensiteten i jordbruksproduktionen, vilket har skapat ett ensidigt jordbruk där miljön och djuromsorgen har blivit lidande. Under våren 2003 har en reform av den gemensamma jordbrukspolitik diskuterats och i juni 2003 träffade EU:s jordbruksministrar en politisk överenskommelse om reformen (se avsnitt 5.5.1 *Reform av den gemensamma jordbrukspolitik*). Reformen är delvis ett steg i rätt riktning och under hösten 2003 förväntas reformen av den gemensamma jordbrukspolitik att fortsätta då EU-kommissionen skall presentera förslag om bl.a. tobak och olivolja.

Beslutet om den framtida jordbrukspolitik innebär även att EU:s position i WTO-förhandlingarna stärks. Vid WTO:s ministermöte i Doha den 9–14 november 2001 fattades beslut om att inleda en ny, bred förhandlingsomgång som gavs namnet "Utvecklingsagendan från Doha". Förmånsbehandling av u-länder skall utgöra en integrerad del av samtliga förhandlingsområden. De områden som berör jordbrukspolitik är främst jordbruk, fiske, TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) och SPS (Sanitary and Phytosanitary Measures). I ministerdeklarationen från Doha fastställdes ambitionerna för jordbruksförhandlingarna till betydande förbättringar i marknadstillträde, neddragning av – med målsättningen att fasa ut – alla former av exportstöd samt betydande neddragningar av handelsstörande stöd. Hänsyn skall dessutom tas till s.k. non-trade concerns (t.ex. livsmedelsförsörjningsfrågor, landsbygdsutveckling, miljöförbättrande åtgärder, djurskydd och säkra livsmedel). I Doha fastslogs det att en ramöverenskommelse för jordbruksområdet skulle vara klar senast den 31 mars 2003. Denna tidsgräns har inte kunnat hållas eftersom oenigheten mellan WTO-parterna, särskilt i nyckelfrågor som tullsänkingsformler, var alltför stor. Vid WTO:s femte ministermöte, som äger rum den 10–14 september 2003 i Cancún, kommer ett beslut om ett ramverk gällande jordbruket att fattas. Tidsramar skall fastställas för när åtgärder skall vidtas. Det är av stor vikt att framsteg gällande jordbruksförhandlingarna sker eftersom jordbruk är ett

nyckelområde som präglar förhandlingsprocessen substantiellt. Jordbruket är det område där subventionerna är störst och många u-länder uppfattar regleringarna av jordbruket som de regleringar som i högsta grad resulterar i att u-ländernas marknadstillträde försvåras och förhindras samt snedvrider u-ländernas konkurrensförutsättningar. Resultatet av jordbruksförhandlingarna kan därmed vara avgörande för om förhandlingsrundan blir framgångsrik eller inte. För förhandlingarna i stort, däribland fiske, TRIPS och SPS, gäller att förhandlingarna skall vara klara senast den 1 januari 2005. Regeringen anser att det är av stor vikt att handelshinder tas bort och olika former av interna stöd avvecklas, vilket bl.a. resulterar i att u-ländernas utveckling underlättas. Det är därför angeläget att Doharundan blir framgångsrik.

Förbättrade konkurrensförutsättningar och ökat marknadstillträde för u-länderna ligger även i linje med regeringens proposition 2002/03:122, Gemensamt ansvar; Sveriges politik för global utveckling, vilken presenterades under år 2003. Grundläggande i denna politik är att samstämmighet skall eftersträvas mellan samtliga politikområden och att politikens konsekvenser för u-länderna skall klargöras.

Fiske

Fiskeripolitiken är ett av de gemensamma politikområdena inom EU. Det innebär att de beslut som fattas inom gemenskapen har avgörande betydelse för utveckling av våra fiskeresurser och fiskerinäringens verksamhet. Den gemensamma fiskeripolitiken innehåller principer för att upprätthålla en effektiv fiskeriförvaltning och specificerar regelverk för bl.a. fångstuttag, minimimått på fisk, flottans storlek, tekniska regleringar, marknadspolitik och kontroll. Endast i ringa omfattning kan medlemsstaterna införa nationella regler inom begränsade vattenområden. Medlemsstatens begränsade möjligheter visade sig under vintern 2003 då Sverige inte ansågs ha möjlighet att införa ett ensidigt svenskt torskfiskestopp i Östersjön med den föreslagna utformningen. Sverige avser därför även fortsättningsvis vara pådrivande i EU-sammanhang för att uppnå ett hållbart fiske. Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken bestäms även gemenskapens agerande i regionala och internationella organ.

Under de 20 år som den gemensamma fiskeripolitiken funnits har lagstiftningen successivt utvecklats, såväl avseende antalet reglerade bestånd och förvaltningsverktyg som kontrollens omfattning. Målen om att skydda och bevara de levande akvatiska resurserna har dock inte uppfyllts utan situationen för de flesta fiskbestånden har visat en negativ utveckling. Läget är allvarligt för bl.a. torsk- och kummelbestånden i Västerhavet samt för torsk och sill i Östersjön.

Den gemensamma fiskeripolitiken har en ny grundförordning fr.o.m. år 2003. Den betonar vikten av att de levande akvatiska resurserna nyttjas på ett hållbart sätt och att fiskeverksamhetens påverkan på de marina ekosystemen minimeras. Den nya grundförordningen återspeglar i centrala avseenden den politik som den svenska regeringen presenterade i sin skrivelse Ansvarsfullt fiske – svenska prioriteringar för EU:s framtida fiskeripolitik (skr. 2001/02:152). Grundförordningen innehåller åtaganden om bl.a. en mer långsiktig anpassning av fiskeriförvaltningen med fleråriga återhämtningsplaner för bestånd utanför biologiskt säkra gränser och fleråriga förvaltningsplaner för övriga bestånd. Dessa skall baseras på försiktighetsprincipen.

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighet iakttas när information är osäker, otillförlitlig eller otillräcklig och att frånvaron av adekvat vetenskaplig information inte används som en förevändning för att avstå från att vidta bevarandeåtgärder. Ekosystemansatsen innebär främst att hänsyn skall tas till alla delar av ekosystemet som direkt eller indirekt påverkas av planerade åtgärder. Fiskeriförvaltningens praktiska tillämpning av försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen har hög prioritet både nationellt och regionalt. Ett uttryck härför är de fleråriga förvaltningsplaner som redan fastlagts för flera arter och som är under utarbetande för andra. Planerna föreskriver att åtgärder skall vidtas vid förutbestämda gränsvärden för fiskeridödlighet och biomassa. Åtgärderna skall baseras på vetenskapliga råd och kan omfatta olika tekniska regleringar, förändringar i fiskekvoter och fiskeansträngning samt kortare eller längre stängning av fisket. Regeringen avser att Sveriges linje i de internationella förhandlingarna angående fiskekvoter skall vara i enlighet med den biologiska rådgivningen från ICES. Detta innebär att frågan om torskfiskestopp kommer att drivas när rådgivningen så föreslår, t.ex. då

det gäller torsk i Kattegatt för år 2004. Den av ICES föreslagna kvoten år 2004 för det östra beståndet av Östersjötorsk, 13 000 ton, torde i praktiken innebära att ett riktat fiske mot torsk inte kommer att vara möjligt i det området, på grund av omfattningen av bifångster av torsk i annat fiske.

Även om Sverige har önskat mer långtgående förändringar i några avseenden är den nya grundförordningen en viktig förutsättning för hållbart fiske. Den innehåller nödvändiga medel och en strategisk inriktning i form av bl.a. långsiktiga förvaltningsplaner. Det viktiga för framtiden ligger nu i att tillämpningen innebär tillräckligt långtgående regleringar. Sverige kommer fortsättningsvis att vara drivande i detta arbete för striktare och effektivare tillämpning för att den negativa beståndsutvecklingen skall hävas och ett hållbart fiske uppnås. Tillämpningen av försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen baserat på vetenskapliga råd spelar därvid en viktig roll. Sverige kommer fortsatt sträva efter att försiktighetsprincipen förstärks och att de vetenskapliga råden följs.

Till stor del formuleras de svenska ståndpunkterna i EU-arbetet med utgångspunkt i de nationella miljö kvalitetsmålen. Fiskeripolitiken skall bidra till att miljö kvalitetsmål och delmål uppnås under miljömålen "Hav i balans samt levande kust och skärgård" och "Levande sjöar och vattendrag".

Säkra livsmedel

För regeringen är det viktigt att konsumenterna kan välja bland ett stort utbud av livsmedel. Oavsett priset på livsmedlen skall konsumenten kunna lita på att de är säkra. Den information som ges på förpackningarna i form av märkning och annan information skall vara tillräckligt tydlig och bra för att konsumenterna skall kunna göra ett medvetet val. Här ligger bl.a. information om förekomst av GMO. Det skall vara möjligt att göra ett medvetet val både när det gäller hur nyttigt livsmedlet är och t.ex. produktionsmetod. För att konsumenterna skall kunna lita på att maten är säker krävs ett bra regelverk, en god livsmedelstillsyn och tillgång till vederhäftig och oberoende information. Som grund och som stöd för detta krävs forskning om det vi äter och om hur maten påverkar oss.

På senare år har problemen med övervikt hos barn och ungdomar ökat alltmer. Detta är allvarligt eftersom överviktsproblem inte bara

innebär hälsorisker utan även, särskilt för barn och ungdomar, kan leda till psykosociala påfrestningar. Regeringen vill därför särskilt lyfta fram frågan om kostens betydelse för hälsa och välbefinnande.

Större delen av regelverket på livsmedelsområdet är harmoniserat inom EU. Det innebär att ingen medlemsstat kan ha vare sig strängare eller liberalare bestämmelser i sitt land. Regeringen prioriterar därför det gemensamma lagstiftningsarbetet. Den stora översyn av det EG-gemensamma regelverket för livsmedel som inleddes i och med att EG-kommissionen i januari 2000 presenterade sin vitbok om livsmedelssäkerhet har nu kommit en god bit på väg. Arbetet under året har fortsatt i högt tempo särskilt på hygienområdet. Kommissionen har i år bl.a. lagt förslag till gemensamma regler för hälsopåståenden om livsmedel, nya bestämmelser för fastställande av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i livsmedel samt bestämmelser för offentlig kontroll av foder och livsmedel.

Det arbete som görs inom ramen för Codex Alimentarius, FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan, får allt större betydelse. Bestämmelser utformade i dessa organisationer är frivilliga att följa för de olika medlemsländerna men vill man hävda t.ex. strängare hälsokrav måste detta kunna motiveras vetenskapligt. I annat fall finns risken att man i en WTO-panel anses ha handelshindrande lagstiftning. Den svenska regeringen och övriga EU-medlemsstaters regeringar prioriterar därför det arbete som sker i Codex Alimentarius.

5.5 Insatser

5.5.1 Insatser inom politikområdet

Jordbruk

Sveriges medlemskap i EU innebär ett åtagande att tillämpa det regelverk som gäller för den gemensamma jordbrukspolitiken. Inga större förändringar vidtogs år 2002.

Reform av den gemensamma jordbrukspolitiken

Europeiska kommissionen aviserade sommaren 2002 att en omfattande översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken skulle äga rum under våren 2003. Med anledning av detta påbörjades

under hösten 2002 ett omfattande analysarbete såväl inom Regeringskansliet som bland berörda myndigheter. Kommissionen presenterade sina förslag i början av år 2003, vilket utmynnade i intensiva förhandlingar under våren 2003. Den 26 juni 2003 träffade EU:s jordbruksministrar en politisk överenskommelse om den framtida jordbrukspolitiken. Beslutet innebär att jordbrukspolitiken delvis moderniseras och att jordbrukarna i högre grad stimuleras att producera det som konsumenterna efterfrågar i stället för att ta hänsyn till bidragssystemen. Stödet till jordbrukarna utbetalas i huvudsak som ett gårdsstöd frikopplat från produktionen. Frikopplingsgraden varierar mellan olika sektorer. Reformen innehåller även prissänkningar på mjölk och ris samt införande av stöd till energi-grödor och durumvete. Prissänkningarna är utöver vad som beslutades i Agenda 2000. Vidare innehåller reformen åtgärder för landsbygdsutveckling som behandlas i kap. 6 om landsbygdspolitiken. Reformen innebär dock inte sänkta budgetkostnader för den gemensamma jordbrukspolitiken, något som regeringen eftersträvar. Reformen träder i kraft den 1 januari 2005 men med möjlighet för de länder som så önskar att skjuta på införandet av enhetsstödet till år 2007. Tillämpningen ger medlemsstaterna stora möjligheter att utforma stöden efter nationella förutsättningar. Under hösten 2003 förväntas reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken att fortsätta då kommissionen skall presentera förslag om bl.a. tobak och olivolja.

Administration av jordbruksstöd

Jordbrukarstöden och hantering av stödansökningarna regleras av EG-förordningar samt nationell lagstiftning. Möjligheterna till regional tillämpning av stödreglerna är därmed begränsade. Generellt gäller dock för samtliga jordbrukarstöd att det förekommer skillnader i bedömningar i samband med länsstyrelsernas kontrollverksamhet samt beslutsfattande såväl mellan som inom länsstyrelserna. För att minska skillnaderna har Statens jordbruksverk och länsstyrelserna genomfört en rad åtgärder, både genom olika projekt och genom löpande åtgärder. Projekten rör förenklad handläggning av jordbrukarstöden på länsstyrelserna, SeQnd, elektroniskt handläggargstöd för jordbrukarstödprocessen, uppdatering av föreskrifterna för länsstyrelsernas rutiner vid handläggning av

jordbrukarstöden (GAR-föreskriften), stödansökan via Internet (SAM Internet), IT-investeringsprogram, samverkan och information.

SeQnd-projektet inleddes år 1999. Syftet med projektet är att öka kvaliteten och effektiviteten samt att säkerställa kontrollen av handläggningen av jordbruksstöden för att undvika sanktioner. SeQnd omfattar såväl länsstyrelserna som Jordbruksverket. Under år 2002 har länsstyrelserna och Jordbruksverket genomfört ett antal IT-projekt. Projekten omfattar utbyggnaden av SAM Internet, skapandet av ett elektroniskt handläggningsstöd för stödhanteringen samt förstudier rörande handdatorer för fältkontroller och Talsvar/Internet. Skapandet av ett elektroniskt handläggargstöd för jordbrukarstödprocessen innebär att föreskriften för länsstyrelsernas rutiner vid handläggning av jordbrukarstöden (GAR-föreskriften) används som bas för att få en mer rationell, effektiv och korrekt handläggning av jordbrukarstöden och möjliggöra en ökad likabehandling i olika delar av landet.

Cirka en tredjedel av stödansökningarna lämnades in elektroniskt år 2002. Detta innebar att det uppsatta målet för SAM Internet för år 2002, 5 000 ansökningar via Internet, i det närmaste uppfylldes. Under år 2003 lämnades 38 procent av ansökningarna antingen via EDI (elektroniskt via konsulter) eller via SAM Internet. 17 306 ansökningar kom via EDI och 7 973 via SAM Internet. Målet var 10 000 ansökningar via Internet. SAM Internet inleddes år 2001 som ett pilotprojekt och har därefter fått permanent status samt erbjöds till alla lantbrukare fr.o.m. år 2002. År 2002 startade Jordbruksverket i samarbete med Tullverket även "Ny export", ett projekt för att med hjälp av IT underlätta för livsmedelsföretagen att söka exportbidrag. Syftet med projektet är att höja kvaliteten, effektiviteten och kundnyttan. Projektet är uppdelat i två delar; ett nytt ärendehanteringssystem samt en möjlighet för företag att skicka elektroniska exportbidragsansökningar till Tullverket.

För att gynna samarbetet mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna inrättades i februari 2002 ett samverkansråd. Samverkansrådet behandlar frågor om samverkan, övergripande planering och styrning samt andra frågor av strategisk betydelse rörande hanteringen av stöd till jordbrukare. Rådet består av Jordbruks-

verkets generaldirektör och sju ledamöter samt sex ersättare.

Återkrav av EU-stöd

Under år 2002 genomfördes ett omfattande arbete vid länsstyrelserna för att hantera återkrav av felaktigt utbetalade EU-stöd under åren 1995–2000. I juni 2003 slutfördes arbetet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Risken för att Sverige skall drabbas av en betydande ekonomisk sanktion från EU-kommissionen har därmed reducerats.

Utredning av skördeskador

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 gav riksdagen till känna att regeringen skulle se över statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer. Med anledning av detta har det tagits fram en promemoria inom Regeringskansliet som för närvarande remissbehandlas.

Växtskydd, utsäde och växtsorter

Växtinspektionen hos Jordbruksverket svarar för de olika typer av verksamhet som genomförs för att kontrollera sundhetsläget i landet, hindra införsel och en vidare spridning av skadegörare samt för kvalitetskontroller av färska frukter och grönsaker.

Växtinspektionens internationella deltagande har under de senare åren blivit alltmer aktivt, bl.a. på grund av de krav som ställts till följd av WTO (SPS-avtalet). Arbetet inom ramen för IPPC (Internationella växtskyddskonventionen) har koncentrerats på framtagande av globala standarder. Under året beslutades det bl.a. om riktlinjer för hur miljöeffekter skall värderas i samband med riskanalyser samt hur reglerade icke karantänsskadegörare skall hanteras i den internationella handeln. Det arbete som pågår i samverkan med CBD (konventionen om biologisk mångfald) med att utarbeta växtskyddsnormer för genetiskt modifierade organismer kommer att vara färdigt för beslut våren 2004. Samarbetet mellan IPPC och CBD rörande hanteringen av främmande arter och genotyper fortskrider och konkretiseras vartefter. I Sverige finns det behov av att se över tänkbara instrument och åtgärder för att undvika att invasiva främmande arter etablerar sig i landet. Flera svenska myndigheter, däribland Jordbruksverket (växtinspektionen), reglerar i

dag hanteringen av främmande arter och genotyper.

Certifiering av utsäde innebär att det utsäde som skall saluföras i landet skall ha genomgått en oberoende och noggrann kvalitetskontroll. Endast sorter som finns på en nationell sortlista eller på gemenskapens sortlista får certifieras. Ett fullgott utsäde minskar behovet av att använda bekämpningsmedel så att en effektiv och hållbar växtodling i landet främjas.

Fiske

Ytterligare effektivisering av såväl tillämpningen av EU:s gemensamma fiskeripolitik som nationella regleringar har bl.a. resulterat i beslut om:

- en reform av den gemensamma fiskeripolitiken,
- förstärkning och utveckling av förvaltningsplaner på flera fiskbestånd,
- tillfälligt trålfiskestopp efter torsk i Östersjön,
- ändringar av fiskelagen.

I förhandlingarna om reformen av den gemensamma fiskeripolitiken intog Sverige en position som innebar stora förändringar av regelverket i resursbevarande syfte, särskilt vad avsåg begränsningarna av ekonomiskt stöd till fiskeflottan. Vid beslutet i december 2002 beslutade ministerrådet om reformen tillsammans med beslutet om totalt tillåten fångstmängd (Total Allowed Catch, TAC) och kvoter för år 2003. Vissa svagheter i reformen i kombination med alltför höga kvoter i Nordsjön resulterade i att Sverige röstade emot förslagen.

Resursförvaltning

Som en konsekvens av tillämpningen av försiktighetsprincipen skall långsiktiga förvaltningsplaner upprättas. Kraven på en sådan tillämpning förstärktes i reformen av fiskeripolitiken men det är inte en fullständig nyhet i gemenskapens fiskeriförvaltning. I dag finns sådana planer för flera viktiga fiskbestånd, torsk i Östersjön och i Nordsjön, vild lax i Östersjön, makrill i Västerhavet samt nordsjösill, kolja, gråsej, blåvitling och rödspätta i Nordsjön. Under år 2002 och våren 2003 har förvaltningsplanen för torskbestånden i Östersjön utökats

med ytterligare regler och begränsningar i syfte att förbättra förvaltningen av bestånden. I mars t.o.m. april 2003 visade det sig, på grundval av information från biologer och yrkesfiskare, att alltför stora mängder liten, icke könsmogen torsk fångades. På initiativ av Sverige, Danmark och Tyskland införde Europeiska kommissionen därför som en nödåtgärd ett tillfälligt stopp för allt trålfiske för gemenskapens fiskefartyg från den 15 april till den 31 maj. Efter kommissionens godkännande har Sverige betalat ut viss ekonomisk ersättning till de fartyg som berördes av stoppet. För att undvika fångst av småfallen torsk har beslut fattats att fr.o.m. den 1 september 2003 kommer endast en trålmodell, den s.k. BACOMA-modellen, i torskfisket att vara tillåten. Modellen anses vara bättre anpassad till minsta tillåtna landningsstorlek för torsk (38 cm) och anses möjliggöra en bättre selektion av torsk under 38 cm.

Beträffande fisket i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt föreligger ett förslag till en rådsförordning för långsiktiga bevarandeåtgärder för de hotade torskbestånden. Förordningen innehåller kraftiga begränsningar i fisket såsom bestämmelser om fångstmängder, fångstregler, kontroll, fiskeansträngning m.m. Under år 2002 infördes ett antal begränsningar för fisket av torsk i Nordsjön. Dessa omfattar ett fiskestopp under lekperioden och selektiva åtgärder för att minska uttaget av icke könsmogen torsk i aktuella fisken. Under året har även utformningen av regler för fisket i Skagerrak och Kattegatt diskuterats.

Nationellt har Fiskeriverket beslutat om utflyttade trålgränser vid vissa svenska kustområden. Beslutet innehåller omfattande regleringar om var, när och hur trålfiske får bedrivas. Nya tekniska regleringar har införts, bl.a. bestämmelser om mer selektiva räktrålar.

Ett pilotprojekt angående tillämpning av preliminära ekologiska kvalitetsmål för Nordsjön pågår t.o.m. år 2005, vilket innebär att lämpliga indikatorer utarbetas för att kunna bedöma fiskresursernas tillstånd. Fiskeriverket har under året deltagit i planeringen av projektet.

Flera kustfiskebestånd har minskat kraftigt under senare år. För att få ökad biologisk och ekologisk kunskap om kustnära fiskebestånd har Fiskeriverket genomfört en rad delprojekt under samlingsnamnet torskprojektet.

Fiskeriverket har tillsammans med Naturvårdsverket utarbetat ett antal åtgärdsprogram

för bevarande av hotade fiskarter. Åtgärdsprogrammen omfattar arterna mal, vårsiklöja, storskallesik, flodnejonöga, havsnejonöga, asp, groplöja, storrodning och flodkräfta.

Miljö

I arbetet med ett hållbart fiske ingår sektorns miljöfrågor som en betydelsefull del. Utgångspunkten i detta arbete utgörs av såväl förslag och åtgärder som beslutats inom EU:s ministerråd som de av riksdagen beslutade nationella miljö-kvalitetsmålen (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). I detta arbete har de nationella miljö-kvalitetsmålen haft störst genomslagskraft. Dessa mål är tidsbestämda och skall uppnås inom en generation. Fiskeriverket har utarbetat konkreta delmål, strategier och tidsplan för åtgärder till år 2010. De miljömål med tillhörande delmål som har störst relevans för fisket är "Hav i balans samt levande kust och skärgård" och "Levande sjöar och vattendrag", men även andra delmål berör fisket såsom "Storslagen fjällmiljö". För åren 2001 och 2002 har Fiskeriverket fått en extra medelstillelning om ca 20 miljoner kronor per år för verkets miljömålsarbete, vilket har avsatts för åtgärdsprogram för bl.a. hotade arter, minskning av bifångster och anpassning av uttaget av fisk. Verket har under år 2002 även bedrivit utvecklingsarbete av tekniskt redskap, förvaltningsplaner, utrett effekter av drivgarnsfiske, hotade arter och fiskstammar etc. Även under år 2003 har miljöarbetet fortsatt.

Regeringen har under år 2003 uppdragit åt Fiskeriverket att genomföra en översyn av dagens ersättningssystem för kostnader för fiskeföretag till följd av oavsiktlig fångst av dumpat militärt material eller miljöfarliga kemiska ämnen samt vid behov redovisa förslag till förändringar av dagens system. Uppdraget har redovisats till regeringen.

Fiskerikontroll

Under år 2003 har Fiskeriverket och Kustbevakningen gemensamt arbetat vidare med kvalitets-höjande åtgärder genom att införa första delen av ett riskanalysbaserat kontrollsystem för fiskerikontroll till sjöss och i hamn. Systemet fungerar som ett urvalssystem med vars hjälp kontrollinsatserna riktas mot objekt, beteenden eller situationer som genererar störst sannolikhet för överträdelser av gällande bestämmelser. Av bl.a. kontrollskäl har fisket efter sill och skarpsill

reglerats genom begränsningar av antalet fiskedagar i veckan och sommarstopp. Krav på särskilt tillstånd vid fiske efter sill och skarpsill i Nordsjön har också införts. Även makrill har varit föremål för nationella regleringar med särskilt tillstånd som syftat till att förhindra kvotöverskridanden.

Under år 2002 har Kustbevakningens kontrollverksamhet inriktats mot övervakning och kontroll av yrkesfisket, särskilt det storskaliga fisket. Kustbevakningen har bl.a. inriktat kontrollerna mot det torskrelaterade fisket i enlighet med torskåterhämtningsplanen i Östersjön.

Bland de kvalitetsförbättringar som genomförts av verket inom fiskerikontrollen är rimlighetsbedömning vid dataregistrering, system för effektivare transportdokumentation, rapportering till Nordostatlantiska Fiskerikommissionen (NEAFC) samt system för korskontroll. Inom ramen för satellitövervakningssystemet kontrollerar Fiskeriverket positionsuppgifter för ca 85 fartyg. Fartyg över 18 meters längd skall fr.o.m. den 1 januari 2004 vara utrustade med satellitmottagare. Tidigare har endast fartyg över 24 meters längd ingått i systemet. Arbetet med att genomföra denna utvidgning, bl.a. genom teknisk anpassning av nuvarande system, kommer att genomföras under hösten 2003.

Vidare har Kustbevakningen under år 2003 gjort särskilda satsningar på utbildning av fiskeriinspektörer och riktad kontrollverksamhet av yrkesfiskarnas användning av satellitövervakningssystemet.

Strukturåtgärder

Huvudsyftet med strukturpolitiken är att omstrukturera fiskerinäringen och att anpassa kapaciteten hos gemenskapens fiskeflotta till befintliga resurser. För detta ändamål har upprättats dels strukturprogram och dels det s.k. fleråriga utvecklingsprogrammet (FUP) för respektive medlemsstat.

FUP, vilket reglerar fiskeflottans storlek, förlängdes t.o.m. utgången av år 2002. På så sätt kunde utvecklingen av en ny flottopolitik för gemenskapen integreras i arbetet med en reformering av fiskeripolitiken i övrigt. Mot bakgrund av situationen i den del av den svenska fiskeflottan som huvudsakligen fiskar sill och skarpsill ställt i relation till målen i FUP, minskade fångstkvoter samt under senare år genomförda effektivitetshöjande investeringar,

har ytterligare åtgärder krävts för att åstadkomma en kapacitetsneddragning. Till följd av detta har riktade insatser genomförts i syfte att uppnå de fastställda målen. När det gäller nybyggnation av fiskefartyg har Sverige nationellt begränsat stödet utanför Mål 1 till att endast omfatta fartyg under 18 meters längd.

Insatser har även gjorts för att öka den totala nyttjandegraden i strukturprogrammen. Dessa har i första hand haft som syfte att förbättra programmets genomförande genom t.ex. informationsåtgärder, omfördelning av medel, behovsundersökning hos potentiella sökande samt diskussioner med kommissionen och berörda förvaltningsmyndigheter. Inom Mål 1 har även överföring gjorts av projekt med fiskeanknytning som sökt stöd inom andra områden finansierade av andra fonder. Parallellt med detta arbete har avslut och uppföljning av den gamla programperioden skett. De sista utbetalningarna av stöd skedde i december 2001.

Andra insatser

Under år 2003 har ändringar i fiskelagen genomförts. Ändringarna innebär att Fiskeriverket får meddela föreskrifter för fiskevården även när det avser fiskets bedrivande och inte bara regleringar som är hänförliga till fiskevårdens och naturvårdens intressen. Syftet är att åtgärder skall kunna vidtas som bidrar till en långsiktig hållbar hushållning med fiskeresurserna baserad på bevarandet av ekosystemen och till gagn för konsumenterna och beredningsindustrin. Möjlighet finns nu att genom regler för fisket tidsmässigt jämna ut landningarna, fördela fiskeresurser eller att styra fiskets verksamhet geografiskt. Uppgiftsskyldigheten för fiskare utvidgas till att kunna avse i princip allt fiske som sker för försäljning. Vidare ges Fiskeriverket och länsstyrelserna ökade befogenheter att bedriva tillsyn och sanktionerna mot överträdelser av fiskerilagstiftningen skärps samt kompletteras med ytterligare administrativa påföljder. Straffmaximum höjs och möjlighet införs att för viss tid återkalla yrkesfiskelicens och fartygstillstånd. Dessutom får en särskild avgift tas ut vid landning av otillåten fångst. Ändringarna i fiskelagen trädde i kraft den 1 juli 2003.

Genom att ytterligare medel har tilldelats Fiskeriverket i samband med tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition, genomförs under år 2003 insatser såsom undersökningar

avseende torsk i Östersjön, förlängning av trålundersökningar i Skagerrak och Kattegatt, utredning av skarvskador samt ett utvecklingsprojekt inom fiskerikontrollen och märkning av ål. Under år 2003 kommer även ett internationellt fiskesekretariat att bildas, vilket skall drivas av Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund samt Världsnaturfonden. Staten bidrar med 2 miljoner kronor till sekretariatets verksamhet. Fiskesekretariatet kommer att inrikta sitt arbete på frågor som Sverige driver internationellt, bl.a. kunskapspridning i frågor såsom beståndsvård, minimimått, fiskemetoder och liknande åtgärder för att uppnå ett hållbart fiske. Vidare skall 1 miljon kronor av anvisade medel disponeras av Livsmedelsekonomiska institutet för uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens. Regeringen ser dessa satsningar som långsiktiga genom de resurser som nu tillförs fiskevården.

Säkra livsmedel

Allergier mot olika livsmedel är vanliga och därför är det glädjande att rådet och Europaparlamentet under året enats om nya märkningsregler som ställer krav på obligatoriskt angivande av ingredienser som är vanliga allergener oavsett om det skulle finnas undantag från märkningskraven i någon annan bestämmelse. Dessa krav gäller exempelvis mjölk, ägg och nötter.

Förhandlingarna om det omfattande förslag till reformering av reglerna för livsmedelshygien som kommissionen lämnade år 2000 har fortsatt under år 2003 och beräknas kunna avslutas våren 2004 när Europaparlamentet genomfört sin andra granskning av texterna. Regeländringarna kommer att leda till en tydligare och mer lättillgänglig hygienlagstiftning och omfattar bl.a. generella hygienregler och krav på företagens egenkontroll samt regler för offentliga kontroller av livsmedel av animaliskt ursprung. Samtliga nya hygienbestämmelser beräknas träda i kraft under år 2006.

Som ett led i den fortsatta reformeringen av livsmedelskontrollen har kommissionen i februari 2003 lämnat förslag till nya gemenskapsregler för offentlig kontroll av foder och livsmedel. Regelverket kommer att omfatta alla livsmedel, både av animaliskt och vegetabiliskt ursprung. Regeringen prioriterar arbetet med detta förslag som ett led i en förstärkt livs-

medelskontroll för ett ökat konsumentskydd. Att förslaget omfattar även foder är naturligt i och med att kommissionen numera ser livsmedelskedjan som en helhet på samma sätt som Sverige länge gjort. Målet är att dessa bestämmelser skall kunna träda i kraft samtidigt med hygienreglerna. Regeringen fortsätter översynen av den nationella tillsynen. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet och avsikten är att förbättra tillsynen inom ramen för nuvarande ansvarsfördelning.

Omfattande regeländringar på livsmedelstillsatsområdet har också skett under år 2003. Tillsatsdirektivet har ändrats på flera punkter, vilket inneburit att användningen av ett antal tidigare godkända tillsatser begränsats och några nya ämnen tillåtits. Den största förändringen innebär att det inte är tillåtet att använda tillsatser till en arom på ett sådant sätt att tillsatsen har teknologisk effekt i livsmedlet som aromen används i. Under år 2003 har rådet och Europaparlamentet även antagit en ny förordning om vetenskaplig utvärdering och godkännandeförfarande för s.k. rökaromer, dvs. ämnen som används för att ge ickerökta livsmedel en rökt smak, exempelvis grilloljor. Förhandlingar om ändringar i direktivet om sötningsmedel pågår. Redan nu kan man dock konstatera att den högsta tillåtna halten för sötningsmedlet cyclamat kommer att sänkas kraftigt och att två nya sötningsmedel blir godkända. Begränsningen av cyclamat är en fråga som regeringen drivit hårt.

I juli 2003 antog rådet förslaget till regler för godkännande av foder och livsmedel från genetiskt modifierade organismer (GMO) efter att Europaparlamentet lämnat sitt yttrande. Till sammans med bestämmelserna om spårbarhet och märkning av GMO som antogs samtidigt finns nu ett nytt regelverk för GMO. Därmed kommer EG-kommissionen sannolikt att påbörja behandlingen av ansökningar för godkännande av GMO-foder och livsmedel. Frågan om samexistens i odlingen mellan konventionella grödor och GMO-grödor har lyfts fram under senare tid. EG-kommissionen har nyligen publicerat ett meddelande som rör denna problematik. Jordbruksverket överlämnade i juni en utredning till regeringen om förutsättningarna för reglering av samexistens mellan odling av GMO, konventionella och ekologiska grödor. Utredningen ligger till grund för det fortsatta arbetet med att lösa sam-

existensfrågan. Regeringen ser det som viktigt att ett tydligt nationellt regelverk skapas då det gäller samexistens mellan odling av GMO, konventionella och ekologiska grödor.

Regeringen har under år 2002 beviljat medel från anslaget 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet*, bl.a. till ett projekt för att studera sambanden mellan kultur- och odlingslandskapen och olika konsumtionsmönster (Svenska Naturskyddsföreningen) och till ett arbete med att ta fram riktlinjer för hälsosammare personalluncher (Centrum för tillämpad näringslära, Stockholms läns landsting). Inom ramen för anslaget har också en satsning på skolmat genomförts där bidrag beviljats för att ge barn och ungdomar positiva mat- och måltidsupplevelser (Näslundskolan, Hallstahammar) och för att synliggöra skolmaten och skolkökspersonal bland övrig skolpersonal, politiker och beslutsfattare. År 2002 var det sista budgetåret som dessa medel kunde beviljas.

5.5.2 Insatser utanför politikområdet

Livsmedelsberedskap

I totalförsvarsbeslutet år 1996 föreslås det civila försvaret inriktas utifrån en helhetssyn. Den vidgade hotbilden och helhetssynen på beredskapsåtgärderna för säkerhetspolitiska kriser, för krig samt för svåra påfrestningar i samhället i fred innebär att förberedelserna för att kunna klara svåra fredstida påfrestningar, t.ex. en kärnenergiolycka, får en ökad betydelse. Samordningen inom det civila försvaret liksom ledningsförmågan skall förbättras. Totalförsvarets resurser skall även kunna användas för fredsfrämjande verksamhet och humanitära insatser.

Försörjningen med dricksvatten är en huvudfråga för livsmedelsberedskapen. Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) innehåller bestämmelser som kommer att bidra till att säkerställa den fredstida försörjningen med dricksvatten. Frågan om tillsyn och ansvar för beredskapsåtgärder avseende vattenförsörjning bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Se även anslaget 6:5 *Civilt försvar* under utgiftsområde 6.

Inom området Livsmedelsberedskap är även beredskapen mot allvarliga djursjukdomar en viktig fråga. Se kap. 4 Djurpolitik samt anslaget 6:5 *Civilt försvar* under utgiftsområde 6.

5.6 Resultatbedömning

5.6.1 Resultat

Jordbruk

Tillämpningen av EU:s regelverk för den gemensamma jordbrukspolitiken innebär att ett stort antal prisreglerande åtgärder m.m. skall vidtas i syfte att påverka jordbrukets inriktning och ekonomi. Utrymmet för avvikelser från de gemensamma reglerna är litet. Resultatet av regeltillämpningen i form av utvecklingen, vad gäller jordbruksföretagens produktion och ekonomi, redovisas kontinuerligt av Jordbruksverket i olika rapporter.

Indikatorer som mäter en ekonomiskt hållbar livsmedelsproduktion i primärledet är jordbrukets produktionsvolym, utnyttjande av kvoter, genomsnittlig åkerareal per företag, medelantal mjölkkor per producent, markpriser, arrendepriiser, investeringar i maskiner och redskap, jordbrukssektorns produktionsvärde, kostnader samt företagsinkomst. Indikatorer som mäter förändringar i förädlingsledet är utvecklingen av handeln med livsmedel och jordbruksvaror. Indikatorer som mäter effekter för konsumenterna är konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter.

År 2002 beräknas den totala produktionsvolymen för jordbruket i fasta priser med år 2001 som basår ha ökat med närmare 2 procent. Jordbrukets andel av BNP motsvarar ca 0,6 procent av BNP (mätt som jordbrukets förädlingsvärde till baspris i relation till BNP:s marknadspris). Andelen minskar, vilket beror på såväl ökad total BNP som att jordbrukets förädlingsvärde till baspris minskar. Jordbrukets produktionsvärde, i vilket s.k. produktionssubventioner enligt den gemensamma jordbrukspolitiken ingår, har ökat under åren 2000 och 2001, men minskade år 2002. Jordbrukets totala insatsförbrukning beräknas ha ökat med ca 1,5 procent mellan åren 2001 och 2002. Jordbrukets inköp av traktorer och andra maskiner i fasta priser (2000 års priser) har varit relativt stabila de senaste åren med undantag för en ökning år 1999. Företagsinkomsten uppgick till 5,8 miljarder kronor år 2001.

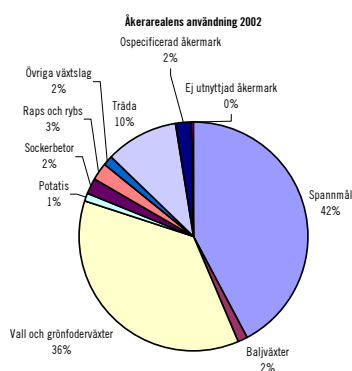
Det svenska jordbruket är relativt specialiserat. Cirka 51 procent är husdjursföretag, 37 procent är växtodlingsföretag och 12 procent är

blandföretag. Även bland blandföretagen dominerar husdjurskötseln.

Antalet jordbruksföretag minskar och uppgick år 2002 till närmare 71 000. Samtidigt som antalet företag minskar, ökar den genomsnittliga storleken på företagen mätt i åkermark. Denna uppgick år 2002 till närmare 38 hektar, vilket är en ökning med 6 hektar sedan år 1997. Minskningen av antalet jordbruksföretag sker av de företag vars åkerareal är mindre än 100 hektar åkermark, medan de företag som har mer än 100 hektar åkermark ökar. Det sker således en koncentration av jordbruksproduktionen. Jämfört med Sverige har en relativt större ökning av medelarealen mellan åren 1995–2001 skett i Danmark, Belgien och Frankrike, medan Irland och Storbritannien har haft en lägre ökningstakt.

Åkerarealens användning ändrades endast marginellt mellan åren 2001 och 2002 och uppgick till 2 679 900 hektar år 2002.

Diagram 5.1 Åkerarealens användning 2002

Övriga växtslag innehåller frövall, oljelin, energiskog, trädgårdsväxter samt alla övriga mindre åkergrödor som ej ingår i de övriga kategorierna. Ospecificerad åkermark är arealer som ej kunnat fördelas på gröda.

Fyrtiotvå procent av åkerarealen utnyttjades år 2002 till spannmålsodling, vilket motsvarade 1 129 300 hektar. Av denna utnyttjades 339 600 till vete, 416 800 till korn och 295 000 till havre. Vall och grönfoderväxter stod för 36 procent av åkerarealen. Potatisarealen uppgick till ca 32 000 hektar. Sockerbetsarealen uppgick till 55 000 hektar. Arealen för baljväxter uppgick till 41 500 hektar. Raps och rybs odlades på 67 500 hektar. Såväl trädesarealen som energiskogsarealen låg kvar på samma nivå som föregående år. De uppgick därmed till 269 000 respektive 15 000 hektar.

Även bland husdjursföretagen är trenden en ökad koncentration med allt större besättningar och färre företag. År 2002 minskade företagen

med mjölkkor med 5 procent jämfört med föregående år. Det fanns därmed ca 11 300 företag med mjölkkor, vilket kan jämföras med ca 15 800 företag med mjölkkor år 1997. Även antalet företag med svin, får och höns minskar. Den kraftigaste procentuella minskningen sedan år 1997 uppvisar företagen med svin, vilka har minskat med 50 procent och uppgick år 2002 till 4 000 företag.

Utnyttjandet av den nationella kvoten för produktion har inte överskridits inom något område förutom socker. Sockerskörden blev den största någonsin och uppgick till 122 procent av kvoten. Inför år 2002 reducerades kvoten för handjur. Kvotutnyttjandet för handjur ökade följaktligen med drygt 10 procentenheter och uppgick därmed till 100 procent. Mjölkkvoten har utnyttjats mindre än tidigare år. Kvotutnyttjandet för leveranskvoterna uppgick för kvotåret 2002/2003 till ca 97 procent. Detta är den lägsta siffran sedan EU-inträdet år 1995. Minskningen beror på att medelavkastningen per ko minskade, vilket i sin tur berodde på sämre foderkvalitet. Medelavkastningen per ko i Sverige är emellertid fortfarande betydligt högre jämfört med EU:s medelvärde. Ytterligare en orsak till det lägre kvotutnyttjandet för leveranskvoterna i Sverige var minskningen av antalet mjölkkor. Kvoterna för slaktbidrag, am- och dikor uppvisar en marginellt större kvot-användning, medan kvotutnyttjandet av bidraget för tackor minskade marginellt.

Tabell 5.2 Utnyttjandegrad av kvoter

	procent		
	2000	2001	2002
Basareal	100	100	100
Socker	114	109	122
Handjur	91	89	100
Slaktbidrag	85	86	87
Am- och dikor	92	94	95
Tackor	91	91	90
Mjölkkvot: leveranskvot	100	100	97
Mjölkkvot: direktförsäljningskvot	85	90	82

Arrendepreiserna har ökat kraftigt det senaste årtiondet. Sedan år 1994 har arrendepreiserna ökat med 34 procent. Kraftigast var ökningen mellan åren 1996 och 1997 samt mellan åren 2000 och 2001. Priserna på jordbruksmark skiljer sig kraftigt mellan olika regioner. I Sydsvetrike är priserna ca 10 gånger högre än i Norrland.

Prisgapet fortsätter att öka då priserna i Norrland i stort sett har legat stilla de senaste åren, medan priserna i Sydsverige har ökat. I genomsnitt har priserna ökat med 70 procent sedan år 1994.

Den totala sysselsättningen i jordbruket omräknat till arbetskraftsenheter uppgår till ca 74 000 personer. Sysselsättningen i jordbruket domineras av männen både vad det gäller antalet personer och arbetskraftsenheter. Antalet sysselsatta inom jordbruket, 3 procent, är jämförbart med andelen i Danmark, Nederländerna och Tyskland. Däremot är en betydligt större andel sysselsatta inom jordbruket i Grekland (16 procent), Portugal (13 procent), Spanien (6 procent) och Irland (6 procent). Jordbrukarnas medianålder i Sverige ligger i intervallet 50–54 år. Arton procent är 65 år eller äldre och 6 procent är yngre än 35 år. Ålderstrukturen bland jordbrukarna har uppvisat små förändringar de senaste åren. Arbetskraftsproduktiviteten ökar, vilket innebär att ett färre antal jordbrukare står för en större produktion.

Ett viktigt mått på jordbrukssektorns konkurrenskraft är livsmedelshandelns omfattning och utveckling. Sverige har en negativ handelsbalans för jordbruksvaror och livsmedel. Sverige importerade jordbruksvaror och livsmedel för knappt 52 miljarder kronor under år 2002, vilket innebär en ökning med 8 procent i löpande priser. 60 procent av de importerade jordbruksvarorna och livsmedlen består av förädlade livsmedel och det är dessa som står för den största delen av den ökade importen. Jordbruksvaror och livsmedel stod för 8 procent av den totala importen. Importen kom till drygt 70 procent från andra EU-länder. De viktigaste importländerna var Danmark, Nederländerna, Norge och Tyskland. Till stor del består importen av varor som antingen inte produceras alls i Sverige eller som Sverige har en otillräcklig produktion av. Förändringarna för olika varugrupper är relativt små jämfört med föregående år. En fjärdedel av jordbruksvaru- och livsmedelsimporten tillhörde kategorin frukt och köksväxter. Andra betydande kategorier är drycker (främst vin), kött och köttvaror samt fisk, kräft- och blötdjur.

Liksom importen av jordbruksvaror och livsmedel, ökade exporten av dessa varor. I löpande priser motsvarade ökningen 7 procent och uppgick år 2002 till ca 26 miljarder kronor. Jordbruksvaror och livsmedel representerar ca

3 procent av den totala exporten. 57 procent av exporten gick till länder inom EU. Denna andel har i stort sett varit oförändrad sedan EU-inträdet, då exporten ökade kraftigt till EU-länderna. De viktigaste exportländerna är Finland, Danmark, Tyskland och Frankrike. De mest betydelsefulla jordbruksvarorna och livsmedlen som exporterades tillhörde kategorierna drycker (främst starksprit), spannmål och spannmålsprodukter samt fisk, kräft- och blötdjur. Utanför EU är Sveriges viktigaste exportmarknader för jordbruksvaror och livsmedel USA och Norge.

En indikator som mäter effekter för konsumenterna är konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter. Mellan åren 1995 och 2002 ökade priserna på jordbruksreglerade produkter med 0,6 procent. För övriga livsmedel ökade priserna med 3,4 procent och totalt ökade konsumentpriserna med 7,1 procent under perioden. Den lägre ökningstakten för livsmedelspriserna beror till stor del på att livsmedelsmomsen sänktes den 1 januari 1996. Priserna på jordbruksreglerade livsmedel har dessutom påverkats av att producentpriserna har fallit. Som ersättning för sänkta producentpriser har stödbeloppen höjts. Jämfört med år 2001 steg priserna på jordbruksreglerade produkter med 2,9 procent, vilket var ca 0,7 procentenheter mer än för konsumentprisindex. Prisökningen beror till stor del på högre priser på mjölk och andra mejeriprodukter.

Sverige har inte fått några finansiella korrigeringar för överskridna tidsgränser för utbetalningar under perioden 1995–2002. Däremot har Sverige fått betala korrigeringar på grund av kommissionens egna granskningar. Totalt uppgick de finansiella korrigeringarna som gjorts för Sveriges del avseende årsrapporterna 1996–2001 till 28,3 miljoner kronor. Härav avser dock 18,5 miljoner kronor kommissionens beslut om sanktioner för de svenska kartavgifterna. Sverige har emellertid begärt att EG-domstolen skall ogiltigförklara kommissionens beslut.

Växtskydd, utsäde och växtsorter

Under år 2002 har inga nya fall av virusjukdomen Rhizomania på sockerbetor konstaterats utanför de sedan tidigare kända områdena med smitta. De åtgärder som vidtagits för att kontrollera sjukdomen kan konstateras ha haft effekt eftersom spridningen av sjukdomen har

stannat av och begränsats. Möjligheten att helt utrota sjukdomen inom områdena som redan har smittats har inte bedömts växtskyddsmässigt hanterbart. Dessa områden ingår därför inte längre i den skyddade zonen för Rhizomania. Under år 2002 har ett ökande antal fall av ljus ringröta konstaterats i svensk potatisodling. För första gången sedan EU-inträdet har smittan också konstaterats i utsädesodlingar. I flertalet av fallen kunde smittan härledas till smittade certifierade utsädespartier från andra EU-länder. Jordbruksverket har jämfört med år 2001 utökat provtagningen på potatis. Trots detta visar situationen på svårigheter att komma till rätta med problemet. Ett skäl är att i jämförelse med andra EU-länder är andelen eget utsäde i svensk potatisodling mycket hög, vilket gör att det kan ta flera år innan smittade utsädespartier försvinner ur odlingen. En helt ny svampsjukdom har under året dykt upp. Svampen har uppmärksammat eftersom den vållar allvarliga skador på ek i Kalifornien. I Sverige har sjukdomen konstaterats på Rhododendron.

Kommissionens lagstiftningsförslag rörande oavsiktlig förekomst av genetiskt modifierat utsäde i traditionella växtsorter har ännu inte kunnat slutföras. I och med att de grundläggande förordningarna på rådsnivå om bl.a. genetiskt modifierade livsmedel och foder har antagits kommer arbetet att återupptas för troligt beslut under hösten 2003. Samtidigt kommer beslut rörande analys- och provtagningsmetoder att tas. Arbetet med att bygga upp en kontroll av inblandning av genetiskt modifierade organismer och att formulera gemensamma riktlinjer om tröskelvärden m.m. pågår också inom OECD. Bestämmelserna för utsädesproduktion kommer även att ha relevans för samexistensfrågan för genetiskt modifierade, konventionella och ekologiska grödor. Det har dock i detta sammanhang fortfarande inte varit möjligt att nå resultat. Detta beror främst på att EU och USA har svårt att enas om vilka tröskelvärden för inblandningar som skall tillämpas.

Fiske

Resurs

I december 2002 beslutade ministerrådet (fiske) bl.a. om en ny rådsförordning om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna, den s.k. grundförordningen, tillsammans med beslutet

om TAC och kvoter för år 2003. Grundförordningen trädde i kraft den 1 januari 2003 och ersätter de grundläggande bestämmelser som styr den gemensamma fiskeripolitiken sedan år 1983. De viktigaste förändringarna av den gemensamma fiskeripolitiken är att den uttryckligen skall baseras på försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Ett av de viktigaste verktygen för en sådan långsiktig fiskeriförvaltning är att fleråriga förvaltningsplaner skall upprättas för så många bestånd som möjligt. De bestånd som befinner sig utanför biologiskt säkra gränser skall prioriteras i arbetet. Vidare skall fiskeflottans kapacitet begränsas genom att referensnivåer fastställs fr.o.m. år 2003. I övrigt administreras flottans storlek helt nationellt, vilket innebär ett enklare system för en bättre anpassning av fiskeflottans storlek till resurstillgången. Härtill har särskilda regler inrättats för ekonomiskt stöd till skrotning av fartyg. Högre bidrag lämnas bl.a. till fartyg som drabbats allvarligt av en återhämtningsplan. Stödet för modernisering av fiskefartyg har begränsats så att stöd endast får utgå för åtgärder som förbättrar säkerhet, arbetsvillkor, produktkvalitet, hygien eller till åtgärder för att förbättra fiskeredskapens selektivitet. Det ekonomiska stödet för nybyggnation av fiskefartyg och för export av fartyg till tredje land har begränsats och upphör helt efter år 2004. Fiskerikontrollen förstärks bl.a. genom att fler fartyg skall vara utrustade med satellitsändare och att medlemsstatens skydd av kustzonen inom 12 sjömil bibehålls.

Utöver dessa konkreta regelförändringar resulterade rådets beslut i att man inom ett antal områden skall fortsätta utvecklingsarbetet, bl.a. förbättringen av den vetenskapliga rådgivningen samt samordningen av fiskerikontrollen.

Inför det gemensamma mötet mellan Helsingforskommissionen (HELCOM) och Internationella Fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFC) om fiskefrågor och miljöskydd i Östersjön deltog Sverige i både HELCOM:s och IBSFC:s förberedelser. Seminariet kan betecknas som ett stort framsteg i den pågående integrationen mellan fiskeripolitik och miljöpolitik i Östersjön.

Internationella Fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFC) antog år 1999 en långsiktig förvaltningsplan för torsken. Denna plan innehåller gränsvärden och tröskelvärden för Östersjöns båda torskbestånd. Det finns i planen

också angivet de begränsningar som måste göras för att återupprätta lekbiomassan om den sjunker under en viss nivå. Planen har utvecklats under åren och även kompletterats med en mer akut återhämtningsplan i syfte att så snart som möjligt få bestånden att återhämta sig. Trots detta är Östersjöns östra torskbestånd utom biologiska säkra gränser. De avsedda effekterna av det tillfälliga trålfiskestoppet efter torsk i Östersjön som genomfördes under april t.o.m. maj 2003 blev minskade fångster av småtorsk. Den beräknade kostnaden för ersättningen till berörda fiskeföretag uppgår till 8,4 miljoner kronor, vilket finansieras inom ramen för strukturprogrammet utanför Mål 1.

I januari 2001 träffades en överenskommelse mellan Norge och EU om ett första steg i en återhämtningsplan för torsken i Nordsjön då bestånden bedömdes ligga på en alltför låg nivå. Internationella havsforskningsrådet (International Council for the Exploration of the Sea, ICES) rekommenderade ett totalt stopp för torskfisket, både för fisken där torsk är mållart och där torsk tas som bifångst. Ministerrådet beslutade i december 2002, rekommendationerna till trots, att tillåta torskfiske under det kommande året. Kvoterna minskades med 45 procent. Under våren 2003 har en ny återhämtningsplan för Nordsjötorsken föreslagits.

Fiskeriverket driver ett flertal projekt med utveckling av selektiva redskap. Genom selektiva redskap minskar bifångster då en god selektion innebär mindre bifångster, vare sig det rör sig om oönskade arter eller undermålig storlek på den art man fiskar. Arbetet har bl.a. lett till användning av selektionsgaller vid fiske efter havskräfta.

Viktiga beslut avseende den etablerade internationella ordningen avseende fiskeriförvaltning fattades av CCAMLR och CITES. Den regionala organisationen för bevarande av Antarktis marina resurser (CCAMLR) tog en klar position mot ett förslag att föra upp vissa av organisationen förvaltade arter på lista under Konventionen avseende handel med utrotningshotade arter (CITES). CCAMLR:s vilja är att med eget regelverk och egna åtgärder bekämpa och försöka stoppa överfiske och illegalt fiske. Beslutet är helt i linje med den regionala förvaltningsordning Sverige aktivt verkar för att stärka. CITES beslöt vid sitt följande partsmöte att tills vidare inte listföra arterna. De båda organisationerna avser att intensifiera samarbete

för att bekämpa det illegala fisket. CITES listade dock tre andra kommersiella fiskarter efter omfattande principiella diskussioner.

Fiskerikontroll

Erfarenheterna är goda när det gäller uppföljningen av kvoterna. Dessa har följts noggrant och när nyttjandegraden nått 90 procent har Fiskeriverket prövat behovet av försiktighetsstopp i syfte att undvika överskridande av kvoten. Genom ransonsystemet, och för vissa arter särskilda fartygskvoter, har det pelagiska fisket kunnat följas väl under året. Detta i kombination med utnyttjande av möjligheten att byta fiskemöjligheter med andra medlemsländer har inneburit att kvoterna, med undantag av sillkvoterna, inte överskridits.

Mot bakgrund av Fiskeriverkets och Kustbevakningens gemensamma uppdrag i april 2001 angående ett riskanalysbaserat kontrollsystem till sjöss och i hamnar införde myndigheterna ett sådant system under år 2002. Omfattning, periodicitet och utförande av kontrollverksamheten bygger på en behovs- och riskanalys.

Strukturstöd

För strukturprogrammet utanför Mål 1 hade vid utgången av år 2002 totalt 22 procent av tillgängliga EU-medel beviljats och 8 procent betalats ut. Merparten av de beviljade medlen avser stöd till skrotning och förädling samt saluförande. Inom Mål 1 är genomförandetakten lägre och besluts- och utbetalningstakten för södra och norra programmet var 14 procent respektive 5 procent samt 19 procent respektive 5 procent.

Trots att en markant förbättring har skett avseende besluts- och utbetalningsnivån jämfört med år 2001 är genomförandetakten i fiskeprogrammen alltså fortsatt låg. En förklaring kan vara en försämrad beståndssituation med minskande kvoter som följd, vilket påverkat företagarnas investeringsvilja. Även en osäkerhet avseende ett eventuellt svenskt ensidigt torskfiskestopp torde ha påverkat beslut om investeringar. Vidare har åtgärderna inom nuvarande programperiod delvis en annorlunda inriktning än de för föregående period (åren 1995–1999); åtgärderna är i större utsträckning inriktade mot insatser av kollektiv karaktär och syftar i mindre grad till fysiska investeringar i enskilda företag. Denna typ av projekt kräver betydligt mer resurser och tid vid projekt-

formulering. Dessutom har stödsatsen sänkts för privata investeringar från tidigare 40 procent stöd till 20 procent, vilket ställer högre krav på egen finansiering.

Säkra livsmedel

Målet för verksamhetsområdet säkra livsmedel är att alla livsmedel skall vara säkra och att konsumenterna skall ha tillräcklig kunskap för att kunna göra medvetna val. Som indikatorer för måluppfyllelsen används den kommunala och statliga inspektionsverksamhetens frekvens och kvalitet, antalet kommuninspektioner och länsmöten, hur Livsmedelsverket når ut i media samt antalet externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats.

Livsmedelsverket är den myndighet under regeringen som ansvarar för livsmedelsområdet. Regelverket på området är i stark förändring och på Livsmedelsverkets webbplats har man därför förbättrat presentationen och utvecklat en ny sökfunktion för nya författningar. Numera är en stor del av den gemensamma lagstiftningen på området i form av förordningar som gäller direkt i Sverige utan att överföras till nationellt utformad rätt. För att underlätta tillgängligheten av dessa regler finns de också med i listan över gällande författningar på webbplatsen. Denna och annan information som finns på verkets webbplats gör att antalet besökare ständigt ökar (se tabell 5.3). Livsmedelsverket har lätt att nå ut i media. Information som verket lagt ut på sin hemsida återfinns ofta redan nästa dag i tidningarna. Livsmedelsfrågor engagerar människor och under de senaste månaderna har tidningarna i stort sett dagligen rapporterat om olika aspekter på livsmedelsproduktion och hälsa kopplat till maten.

Tabell 5.3 Externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats

År	2000	2001	2002
Antal besökare per dag vid årets slut	450	885	1 900

Parallellt med arbetet med ny lagstiftning har Livsmedelsverket ett flerårigt projekt där man ser över äldre lagstiftning och antingen omarbetar och moderniserar den eller om möjligt upphäver den. På uppdrag av regeringen har verket också påbörjat en översyn av regelverket

med avsikten att förenkla regelverket för småskalig livsmedelshandling. Under år 2002 beslutade man om att förenkla reglerna för tillstånd för tillfällig hantering av livsmedel på annat ställe än i livsmedelslokal. De nya reglerna är baserade på riskbedömning och blir därmed mer flexibla. Dessutom undantas ett större sortiment med livsmedel från krav på tillstånd.

Livsmedelstillsynen har fortsatt stått i fokus för debatten under året. Livsmedelsverket leder och samordnar tillsynen i landet, medan kommunerna står för huvuddelen av den direkta tillsynen. Under år 2002 inrättade Livsmedelsverket en särskild enhet som stöd till den lokala tillsynen. Tidigare var den funktionen uppdelad på olika enheter på verket. Livsmedelsverket anordnar utbildningar för kommunala inspektörer. År 2002 fokuserade man bl.a. på tillsyn av storhushåll genom att anordna kurser på fem platser i Sverige. Sex vägledningarna som stöd för de lokala tillsynsmyndigheterna togs fram eller reviderades under år 2002. Livsmedelsverket genomför årligen s.k. länsmöten tillsammans med länsstyrelserna och kommunerna samt kommuninspektioner (se tabell 5.4). I samtliga län har hållits länsmöten.

Tabell 5.4 Länsmöten och kommuner inspekterade av Livsmedelsverket

År	2000	2001	2002
Antal länsmöten	40	39	31
Antal inspekterade kommuner	39	80	58

Inom ramen för en särskild treårig satsning, som upphör i och med innevarande år, genomför Livsmedelsverket jämförelser mellan ekologiskt och konventionellt producerade livsmedel. Arbetet har avsett innehåll av vitaminer, svamptoxiner och naturligt förekommande hälso-befrämjare och toxiska ämnen. Hittills har man funnit endast små skillnader och de flesta har inte varit signifikanta.

En viktig del av Livsmedelsverkets forskning och utveckling är utvecklandet av nya analysmetoder för tillsynen. För kontroll av resthalter av kemiska bekämpningsmedel är det en fördel om en s.k. multimetod kan användas som testar så många aktiva substanser som möjligt. Detta gör att kostnaderna för kontrollen kan hållas nere eftersom man inte behöver analysera substanserna var för sig. Under året har ytter-

ligare multimetoder utvecklats och börjat användas i den löpande kontrollen.

5.6.2 Analys och slutsatser

Jordbruk

Utvecklingen i Sverige

Indikatorerna visar på en splittrad bild gällande utvecklingen för det svenska jordbruket. Jämfört med år 2001 är utvecklingen relativt stabil. Strukturuomvandlingen har resulterat i färre men större jordbruksföretag. Indikatorer som visar på en positiv utveckling för det svenska jordbruket är bl.a. den ökade produktionsvolymen och högre arrende- och markpriser. Däremot har produktionsvärdet sjunkit på grund av lägre priser.

Ökade markpriser innebär att konkurrenskraften kan försvagas på grund av ökad kapitalisering samt att det blir svårare att starta nya jordbruk. Samtidigt visar ökade markpriser att många jordbrukare utifrån lönsamhetskalkyler och framtida förväntningar anser att det är skäligt att investera. Den låga räntenivån tillsammans med gällande stödnivå kan dock vara en förklaring till ökade markpriser då investeringskostnaden kan förbli densamma trots högre markpriser. De ökade markpriserna skulle därmed inte vara ett tecken på ökad förväntad lönsamhet.

Kvotutnyttjandet uppvisar skilda trender gällande olika kvotgrupper. En hög utnyttjandegrad av produktionskvoterna kan ses som en indikator på lönsamheten inom det svenska jordbruket. Kvotutnyttjandet har varit och är relativt högt. Jämfört med år 2001 har kvotutnyttjandet ökat för socker och handjur. Sockerskörden per hektar var stor, vilket var anledningen till ett ökat kvotutnyttjande för socker. Anledningen till att kvotutnyttjandet för handjur ökade berodde emellertid främst på att kvoten hade reducerats inför år 2002. Utnyttjandet av mjölkkvoten har minskat, vilket indikerar en lägre lönsamhet för företag med mjölkkor. Följaktligen har företagen med mjölkkor minskat, liksom antalet mjölkkor. En annan orsak till det lägre utnyttjandet av mjölkkvoten är minskad medelavkastningen per ko på grund av dålig kvalitet på vallfoder år 2002.

Indikatorer som mäter förändringar i förädlingsledet är utvecklingen av handeln med

livsmedel och jordbruksvaror. Handelsbalansen för jordbruksvaror och livsmedel är negativ och skillnaden i värde ökar. År 2002 ökade Sveriges import med 8 procent i löpande priser medan exporten ökade med 7 procent. Detta innebär att handelsunderskottet för jordbruksvaror och livsmedel ökade med 2,1 miljarder kronor, från 22,8 miljarder kronor till 24,9 miljarder kronor.

Jordbrukspolitikens effekt på konsumenterna kan mätas i priser, även om denna indikator bara mäter en begränsad del av hur jordbrukspolitikerna påverkar konsumenterna. Mellan åren 1995 och 2002 har priserna på jordbruksreglerade produkter ökat betydligt mindre än priserna för övriga livsmedel och de totala konsumentpriserna. År 2002 ökade emellertid priserna på de jordbruksreglerade produkterna med 2,9 procent, vilket var mer än för de övriga livsmedlen. Anledningen var främst höjda priser för mjölk- och mejeriprodukter.

Reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna och WTO-förhandlingarna

Inom det jordbrukspolitiska området påverkas förutsättningarna väsentligt av vad som bestäms inom EU och WTO. Måluppfyllelsen med en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion styrs därmed i hög grad av de resultat som uppnås inom internationella fora. Beslutet i EU:s ministerråd för jordbruk i juni 2003 om reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna innebär ett framsteg när det gäller att uppnå en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

Beslutet innebär två principiellt viktiga förändringar av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Den ena förändringen innebär att de nuvarande direktstöden till jordbrukaren till betydande del omvandlas till inkomststöd som utgår till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning. Enda villkoret är att marken hävdas samt att lagstadgade verksamhetskrav på folkhälso-, djurhälso-, växt-, miljö- och djurskyddsområdena uppfylls. Beslutet ligger i linje med den svenska förhandlingspositionen. Den andra principiellt viktiga förändringen är att medlemsländerna ges stort inflytande över hur jordbrukspolitikerna skall utformas i det egna landet. Medlemsländerna kan således välja om hela stödet skall utgå till jordbrukaren frikopplat från produktionen eller om, för en eller flera sektorer, en del av stödet skall villkoras med att en

produktion upprätthålls. En framgång för Sverige var att medlemsländerna kan välja att avsätta upp till 10 procent av de nya inkomststöden för att skydda och förbättra miljön. De avsatta medlen kan exempelvis användas för att motverka de eventuellt negativa effekter som reformen kan ha för betesmarker och det öppna landskapet i vissa regioner. Även på andra områden ges länderna betydande möjligheter att välja olika lösningar. Det ökade nationella inflytande över den gemensamma jordbrukspolitikerna var en förutsättning för att vinna en majoritet för förslaget bland EU:s medlemsstater.

Beslutet innebär således att det enskilda medlemslandet i tillämpningen av beslutet ställs inför en rad olika avgöranden. Vissa delar av beslutet kan medlemslandet välja tidpunkt för när de skall införas medan för andra åtgärder måste tillämpningen starta den 1 januari 2005. De alternativ Sverige väljer måste meddelas kommissionen senast den 1 augusti 2004. För att Jordbruksverket skall ha möjlighet att anpassa de administrativa systemen till den 1 januari 2005 måste verket senast i månadskiftet februari/mars 2004 veta vilka alternativ Sverige väljer.

Det är följaktligen knappt om tiden och arbetet har redan påbörjats i Regeringskansliet.

De senaste åren har förändringarna i regel- och stödsystemen för det svenska jordbruket varit relativt små. Beslutet om reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna i juni 2003 och de beslut och förslag som hör samman med reformen samt WTO-förhandlingarna kommer att påverka förutsättningarna för det svenska jordbruket substantiellt framöver. Regeringen prioriterar de pågående reformerna inom EU och WTO med syfte att uppfylla målsättningarna gällande ökad frihandel, global livsmedelssäkerhet, efterfrågestyrd produktion av jordbruksvaror och livsmedel, lägre budgetkostnader för jordbrukspolitikerna och en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

Växtskydd, utsäde och växtsorter

Det fytosanitära läget är i stort sett gott. Mot bakgrund av de problem med växtskadegörare som finns inom EU innebär dock den fria handeln över gränserna ett ökat risktagande.

Såväl vårt nationella som EU:s regelverk kommer att behöva samordnas och göras heltäckande i förhållande till CBD:s riktlinjer.

Det är troligt att de aktuella myndigheterna i framtiden kommer att behöva anpassa sina arbetsmetoder, mål m.m. till de nya krav som CBD kan tänkas ställa. Frågan utreds för närvarande och syftet är att ge berörda myndigheter m.fl. möjlighet att förebygga och förhindra negativa effekter av främmande arter och genotyper på biologisk mångfald, ekosystem och naturmiljön i stort. Jordbruksverket har deltagit i arbetet och bl.a. bidragit med information om regelsystemet och de förändringar som kommer att vara nödvändiga för att möta de nya kraven. Utredningen förväntas, enligt uppdraget, ha slutfört sitt arbete under hösten 2003.

Den andel av den totalt använda utsädesmängden som utgörs av certifierat utsäde har stadigt ökat under de senaste fem åren. Kvaliteten på och kostnaderna för det egna respektive det certifierade utsädet har betydelse för denna utveckling. Statens utsädeskontroll (SUK) uppgift i detta sammanhang är att verka för att förtroendet för certifieringssystemet upprätthålls. SUK har under de senaste åren verkat för att hålla antalet utlämnade kasserade partier på en så låg nivå som möjligt. Certifieringen av potatis har dock minskat under senare år. Skälet till minskningen är sannolikt en ökad import av certifierat utsäde från andra EU-länder samt en minskad odling och hög andel eget utsäde i svensk potatisodling.

För att säkerställa att växtodlingen har tillgång till sådana växtsorter som möjliggör en anpassning till de allmänna odlingsförutsättningarna i landet och till behovet av uthållig växtodling, prövas bl.a. för intagning av en sort i en officiell sortlista om sorten har tillfredsställande odlings- och bruksvärde. Växtnämnden prövar som ett minimum följande egenskaper i detta sammanhang: avkastningsförmåga, resistens mot skadliga sjukdomar, reaktioner på odlingsmiljön och kvalitets-egenskaper.

Fiske

Om ett hållbart fiske skall uppnås är det angeläget att utveckla resursförvaltningen i riktning mot flerårigt perspektiv. Förvaltningen bör vara ekosystembaserad och bygga på långsiktiga förvaltningsplaner eller återhämtningsplaner. Viktigt i sammanhanget är att utveckla modeller som tar hänsyn till interaktionerna i eko-

systemen. För att minimera framtida negativa konsekvenser för fiskerinäringen, fiskbestånden och ekosystemen skall den vetenskapliga rådgivningen vara utgångspunkten i förvaltningsåtgärder.

Det tillfälliga trålfiskestoppet efter torsk som genomfördes i Östersjön under våren visar på ett stort behov av ökad kommunikation mellan myndigheten, näringen, miljörörelsen och andra berörda organisationer för att förvaltningen och dess regelverk skall ha en acceptans. Åtgärden visar även på de positiva effekter som möjliggörs genom att kommissionen i enlighet med den nya grundförordningen 2371/2002 har rätt att införa nödatgärder med omedelbar verkan om det finns tecken på ett allvarligt hot mot beståndsbevarandet. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning för att utvärdera om sommarstoppet av torskfisket i Östersjön är en effektiv metod för att säkra torskfisket. I utredningen ingår också att granska andra möjligheter för att skydda lektorsken, och bedöma dessa åtgärders betydelse för att öka lekbiomassan av torsk. Utredningen skall också belysa sommarstoppets effekter på olika segment av fiskeflottan och då särskilt det småskaliga, kustnära fisket, samt belysa de ekonomiska effekterna av ett slopat sommarstopp, bl.a. eventuella minskningar av kostnader för A-kassan. Utredningen skall redovisas senast den 31 maj 2004.

Det svenska miljömålsarbetet kommer också att ha en stor betydelse för en ekologiskt hållbar utveckling som skapar förutsättningar för den svenska fiskerinäringen. Detta gäller såväl de rent fiskerelaterade målen som de miljörelaterade. Fiskeresurserna skall i enlighet med försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt så att de nyttjade fiskbestånden befinner sig inom säkra biologiska gränser och mellanårsvariationerna enbart är naturligt betingade. Den gemensamma fiskeripolitiken reglerar de huvudsakliga delarna i fiskeriförvaltningen. Emellertid finns ett visst utrymme att nationellt förstärka vissa regler, vilket kan bidra till måluppfyllelsen. Den beslutade utflyttningen av trålgränserna m.m. som syftar till att minska trålfiskets inverkan på lekplatser för sill och strömming, att minska uttaget av ungfisk samt att minska fiskeridödligheten för all bottenfisk i kustzonen är ett exempel på detta.

Förändrade regler för den gemensamma fiskeripolitiken får även effekter på fiskeri-

kontrollen. Det är väsentligt att den svenska fiskerikontrollen håller hög nivå och kan utvecklas i takt med gemenskapens ökade krav, särskilt mot bakgrund av att den svenska fiskerikontrollen skall utvärderas senast år 2004. Enligt regeringens bedömning har de mål som uppsatts för Fiskeriverkets kontrollverksamhet i huvudsak uppnåtts. Åtgärder har vidtagits för att förhindra att de svenska fiskekvoterna skall överskridas och under år 2002 har förbättringar i kvotuppföljningen skett, vilket bl.a. resulterat i att endast ett överskridande har ägt rum. Regeringen gör bedömningen att målet för Kustbevakningens fiskerikontroll i stort synes ha uppnåtts. Kustbevakningen har dock haft problem med att nå målen inom alla segment av fiskerikontrollen. Inom kontrollverksamheten för fisket har vissa mål ej uppnåtts. Detta tyder på, enligt regeringens bedömning, att det finns behov av att myndigheternas styrning ytterligare förbättras. Fiskbeståndens tillstånd ställer allt större krav på kontrollmyndigheternas förmåga att genomdriva såväl den nationella som den gemensamma fiskeripolitiken. Kontrollsystemet måste därför enligt regeringens mening utvecklas ytterligare för att förhindra överträdelser av fiskeriföreskrifter. Mot den bakgrunden anser regeringen att det är angeläget att fortsätta ansträngningar görs för att uppnå målen i alla delar. Under år 2002 har särskilda insatser också gjorts för att utveckla informationsutbytet mellan Kustbevakningen och Fiskeriverket. Regeringen anser att denna myndighets-samverkan måste fördjupas ytterligare och förutsätter ett fortsatt kontinuerligt utvecklingsarbete för informationsutbytet mellan myndigheterna.

Vidare innebär EU:s kommande utvidgning att flertalet östersjöstater omfattas av den gemensamma fiskeripolitiken, vilket kommer att ställa högre krav på samordning och samverkan vad gäller bl.a. fiskerikontrollen i Östersjön. Detta aktualiserar behov av skilda åtgärder, som t.ex. utbildnings- och stödinsatser, i syfte att utveckla anslutningsländernas fiskerikontroll. Vidare kan det finnas skäl att vidareutveckla samarbetsformerna för att hantera den nya situationen i Östersjön.

Grundläggande insatser för hela fisket är fiskeriforskningen och särskilt beståndsuppskattningen. Den vetenskapliga rådgivningen ligger till grund för såväl fastställandet av kvoter som införandet av fiskeregler. Det inter-

nationella samarbete som krävs för att erhålla tillförlitligt underlag sker till stor del inom Internationella havsforskningsrådet (ICES) med deltagande från samtliga kuststater runt Östersjön, Nordsjön och övriga delar av nordöstra Atlanten. Sverige bidrar såväl med expertis som med data från undersökningar avseende torsk, lax, sill och skarpsill i Östersjön och Skagerrak/Kattegatt samt räka, havskräfta och hummer i Skagerrak/Kattegatt.

Pågående förhandlingar inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) inkluderar fiskesektorn. Från svensk sida eftersträvas en ökad liberalisering av tullar och icke-tariffära handelshinder, i synnerhet avseende u-ländernas export. Dessutom verkar Sverige för en reducering och på sikt en eliminering av subventioner som är skadliga för handeln eller fiskbestånden.

Till följd av den låga genomförandetakten av strukturprogrammen har den finansiella ramen inte utnyttjats fullt ut och möjlighet har funnits att bevilja stöd till majoriteten av de investeringar som enligt gällande regelverk och program varit stödberättigade. Detta låga nyttjande har medfört att man fått en svagare programstyrning av de åtgärder som genomförts, dvs. att beviljandet inte nödvändigtvis avser åtgärder som är högst prioriterade enligt programmet. I stället har programmen haft en efterfrågestyrd inriktning. Detta medför också att strukturstödet effekter är svåra att utvärdera än så länge. I dagsläget kan man dock konstatera att strukturstödet haft en stor betydelse för att kunna genomföra erforderliga strukturanpassningar avseende fiskeansträngningen, dvs. skrotning av fartyg. De riktade skrotningskampanjer som genomförts visar på hur en styrning uppnår positiva effekter. Fiskeriverket har på detta sätt kunnat styra vilka fartyg som företrädesvis bör skrotas. Under år 2003 skall en halvtidsutvärdering göras av programmen där de kvalitativa och kvantitativa indikatorerna följs upp. Resultatet av utvärderingen kan leda till att vissa förändringar av programmen genomförs under år 2004.

Beståndssituationen, införande av gränsvärden för dioxin och diskussionerna om torskfiskestopp har påverkat verksamheten inom fiskerinäringen. Förutom en låg investeringsvilja på grund av osäkerhetsfaktorer har man kunnat se en minskad efterfrågan på fisk i Sverige. Vissa beredningsföretag uppger att deras torsk-

försäljning minskat med upp till 50 procent. Samtidigt finns en tendens inom beredningsindustrin att svenska fiskberedningsföretag blir uppköpta eller slås ihop med norska eller isländska företag. Sverige importerar närmare 60 procent av sitt behov av fiskeriprodukter. En sammanslagning är därför ofta fördelaktigt för båda parter; de svenska företagen får en säkrare tillförsel av råvara och de norska/isländska företagen får tillgång till EU-marknaden.

Fiskeriverket har till regeringen redovisat en analys av det småskaliga kust- och insjöfisket. Regeringen avser att återkomma beträffande kustfiskets och även vattenbrukets betydelse för en regional utveckling.

Säkra livsmedel

Livsmedelsverket har under senare år haft ekonomiska problem men under år 2002 var ekonomin åter i balans och det kraftiga budgetöverskridande som gjordes året innan har raderats ut. Verksamheten visar också en positiv utveckling. Sammantaget anser regeringen att Livsmedelsverket i hög grad bidragit till att uppfylla målet för politikområdet.

Livsmedelsverket har förbättrat stödet till den lokala tillsynen. Det finns dock fortfarande utrymme för att göra en del förbättringar både på central och lokal nivå när det gäller livsmedelstillsynen. Det är oroande att inspektionsfrekvensen sjunker både i den kommunala tillsynen och i Livsmedelsverkets egen tillsyn. Frekvensen har sjunkit under en följd av år. Det återstår ännu åtgärder för att garantera en effektiv och likvärdig livsmedelstillsyn i hela landet. När det gäller den lokala tillsynen är problemet bl.a. bristande resurser. Frågan om hur livsmedelstillsynen skall förbättras bereds för närvarande i Regeringskansliet.

De senaste årens utveckling av den gemensamma EG-lagstiftningen för livsmedel innebär att det redan starka regelverket ytterligare förbättras med ett ökat konsumentskydd som följd. Det gäller t.ex. reglerna om förbättrad märkning särskilt för allergiker och de olika förändringarna rörande livsmedelstillsatser och aromer. Ett tydligt gemensamt regelverk underlättar också för företagen eftersom samma regler då gäller i samtliga medlemsstater. De regler som är under utarbetande kommer med största sannolikhet att innebära ytterligare förbättringar

både för konsumenter och företag även om det alltid finns delar som skulle kunna bli ännu bättre.

De stora förändringar som gjorts och fortfarande håller på att göras när det gäller den gemensamma EG-lagstiftningen på livsmedelsområdet kommer att ställa stora krav framöver på fort- och vidareutbildning av inspektörer. Bland annat börjar år 2005 ett antal nya bestämmelser att gälla i och med att den allmänna livsmedelslagens delar, riktade till enskilda, då börjar gälla. Dessa bestämmelser tydliggör bl.a. ansvaret för alla aktörer inom livsmedelskedjan och ställer krav på spårbarhet i alla led.

Den treåriga satsningen på konsumentstödande åtgärder inom livsmedelsområdet har avslutats. Ännu pågår ett antal av de ca 80 projekt som finansierats med anslaget, varför det inte är möjligt att göra en slutlig analys av insatserna. Emellertid bedöms de projekt som beviljats bidrag för åtgärder inom livsmedelsområdet ha ökat kunskapen om och intresset för mat, måltider och sambandet mellan mat och hälsa, liksom för olika produktionsmetoder inom den moderna livsmedelsproduktionen bland ett flertal grupper i samhället, inte minst barn och ungdomar.

5.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 2002 avseende Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd eller Livsmedelsekonomiska institutet.

5.8 Budgetförslag

5.8.1 43:1 Statens jordbruksverk

Tabell 5.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	304 763	Anslags-sparande	25 332
2003	Anslag	299 745	Utgifts-prognos	309 450
2004	Förslag	299 991		
2005	Beräknat	311 157 ¹		
2006	Beräknat	316 286 ²		

¹ Motsvarar 304 060 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 304 060 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget belastas med Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, länsstyrelsernas kostnader för åjourføring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m. Jordbruksverkets mål inom politikområdet Livsmedelspolitik är att verka för en konkurrenskraftig miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. Jordbruksverket skall medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella korrigeringar undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden och det enda ackrediterade utbetalningstället för EU-stöden som finansieras av EU:s jordbruksfonds garantisektion.

Jordbruksverket bistår regeringen och medverkar i EU-arbetet och internationellt arbete inom jordbruksområdet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor			
	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
<i>Djur¹:</i>			
Utfall 2002	35 310	28 747	6 563
Prognos 2003	39 500	42 000	-2 500
Budget 2004	17 900	19 400	-1 500
<i>Djurregister²:</i>			
Utfall 2002	26 912	22 255	4 657
Prognos 2003	26 300	26 500	-200
Budget 2004	26 300	29 700	-3 400
<i>Växt</i>			
Utfall 2002	20 495	22 052	-1 557
Prognos 2003	21 700	22 800	-1 100
Budget 2004	21 700	22 800	-1 100

¹ Djur: Hundregistret flyttas över till Djurskyddsmyndigheten den 1 januari 2004. Verksamheten med kontroll av införsel av djur upphör i juli 2004. Verksamheten kommer i stället att finansieras via anslag 43:1.

² Djurregister: Ett beslut om får- och getregister tas troligen år 2004, vilket medför startkostnader år 2004 i stället för år 2003.

Tabell 5.7 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet ¹	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002 (varav tjänsteexport)	9 880	10 987	-1 107
Prognos 2003 (varav tjänsteexport)	12 800	12 300	500
Budget 2004 (varav tjänsteexport)	12 800	12 300	500

¹ Uppdragsverksamheten utgörs av vattenhushållning och distriktsveterinärverksamhet. Myndighetsuppdrag är inräknat. Distriktsveterinärorganisationen redovisas under anslaget 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.

Tabell 5.8 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:1 Statens jordbruksverk

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	299 745	299 745	299 745
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 179	16 390	21 601
Beslut	1 029	1 053	1 070
Överföring till/från andra anslag	-18 838	-15 114	-15 363
Övrigt	8 876	9 083	9 233
Förslag/beräknat anslag	299 991	311 157	316 286

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringens överväganden

Tack vare rationaliseringar har Jordbruksverkets kostnader varit relativt konstanta de senaste åren. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär emellertid förändringar för Jordbruksverket på grund av utveckling av nya IT-system, informationsinsatser, nya administrativa rutiner m.m. EU:s medlemsstater har genom reformen fått valmöjligheter som resulterar i olika administrativa konsekvenser. De olika alternativen kommer att utvärderas de närmsta månaderna. Det är dock klart att oavsett vilken variant som blir aktuell i Sverige, så kommer Jordbruksverket och länsstyrelserna att behöva vidta vissa åtgärder redan år 2004. Enligt det underlag som nu finns kan dessa åtgärder komma att resultera i ökade kostnader under en övergångsperiod. I samband med bildandet av Djurskyddsmyndigheten den 1 januari 2004 kommer en viss del av verksamheten vid Jordbruksverket att föras över till den nya myndigheten. Verkets anslag bör därför minskas med 8,4 miljoner kronor. Dessa medel förs fr.o.m. år 2004 över till anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*.

Eftersom utbetalningarna av EU-stöd ersätts i efterskott från EU-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket. Regeringen bedömer detta kreditbehov till 5 650 000 000 kronor år 2004.

Regeringen beräknar anslagsbehovet för år 2004 till 299 991 000 kronor. För år 2005 beräknas anslagsbehovet till 311 157 000 kronor och för år 2006 till 316 286 000 kronor.

5.8.2 43:2 Statens utsädeskontroll

Tabell 5.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
2002	Utfall	731	Anslags-sparande	66
2003	Anslag	807	Utgifts-prognos	787
2004	Förslag	831		
2005	Beräknat	849 ¹		
2006	Beräknat	862 ²		

¹ Motsvarar 831 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 831 tkr i 2004 års prisnivå.

Statens utsädeskontroll (SUK) är centralt organ för certifiering av utsäde. Verksamheten finansieras till största delen med avgifter, ca 95 procent av den totala omsättningen.

Den internationella verksamheten som SUK bedriver finansieras av anslagsmedel. SUK är behörig myndighet i frågor som rör ISTA (Internationella frökontrollförbundet) samt deltar i arbetet som rör utsädesfrågor inom OECD. SUK deltar vidare i EU-arbetet i samarbetsprojekt, expertgrupper m.m. SUK kan som ackrediterad medlem i ISTA ställa ut certifikat för internationell handel med utsäde. Den handeln har minskat drastiskt sedan Sverige blev medlem i EU. SUK är vidare behörig nationell provningsmyndighet i förhållande till gemenskapens växtsortmyndighet (CPVO).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.10 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002		26 703	26 613	90
Prognos 2003		27 980	27 500	480
Budget 2004		28 050	27 480	580

Den avgiftsfinansierade verksamheten skall drivas med full kostnadstäckning. Under år 2002 uppvisade SUK ett underskott på ca 300 000 kronor. Resultatet innebär en avsevärd förbättring jämfört med tidigare år. Resultatet är i huvudsak en följd av att genomförda taxehöjningar fått genomslag. Ytterligare taxehöjningar kommer dock att behövas.

Tabell 5.11 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002	4 529	4 917	-388
Prognos 2003	4 430	4 130	300
Budget 2004	4 430	4 130	300

Regeringens överväganden

Utsädeskontrollens framtida organisation och inriktning utreddes inför EU-inträdet. Något beslut om att förändra verksamheten på ett mer genomgripande sätt fattades inte, bl.a. på grund av den utveckling inom EU som förutsågs. Den försöksverksamhet rörande egenkontroll som pågått inom EU kommer att slutföras år 2004. Mot bakgrund av bl.a. detta finns det enligt regeringens bedömning anledning att med början hösten 2003 se över hur den officiella kontrollen av utsäde bör organiseras.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 831 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till 849 000 kronor respektive 862 000 kronor.

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:2 Statens utsädeskontroll

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	807	807	807
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	24	42	55
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	831	849	862

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.3 43:3 Statens växtsortnämnd

Tabell 5.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	2 021	Anslags- sparande	224
2003	Anslag	1 993	Utgifts- prognos	2 002
2004	Förslag	2 188		
2005	Beräknat	2 237 ¹		
2006	Beräknat	2 272 ²		

¹ Motsvarar 2 188 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 2 188 tkr i 2004 års prisnivå.

Statens växtsortnämnd handlägger ärenden om växtförädlarrätt enligt växtförädlarrättslagen (1997:306) och är behörig myndighet i frågor som rör Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter (UPOV) och CPVO. Växtsortnämnden fullgör vidare de uppgifter som får utföras av ett nationellt organ enligt rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. Nämnden handlägger också ärenden enligt utsädesförordningen (2000:1330) om intagning av växtsorter i sortlistan.

Nämndens verksamhet är i princip avgiftsfinansierad. Kostnaderna för nämndens internationella verksamhet belastar anslaget. Avgifterna i verksamheten förs till statsbudgetens inkomstsida samtidigt som medel för verksamheten anvisas under detta anslag. Av nämndens uppdragsgivare är 98 procent andra än staten.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.14 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2002	1 645	0	1 802	-157
Prognos 2003	1 670	0	1 802	-132
Budget 2004	1 795	0	1 802	-7

Den långsiktiga utvecklingen i fråga om avgiftsintäkterna är svår att bedöma. Utfallet för år 2002 visar en god överensstämmelse med den fördelning av intäkterna på växtförädlarrätt och sortlista som tidigare beräknats. Nämnden bedömer att dess arbete liksom fördelningen av intäkterna under de närmaste åren kommer att förskjutats mot en större andel för sortlistan.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 188 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas till 2 237 000 kronor respektive 2 272 000 kronor.

Tabell 5.15 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:3 Statens växtsortnämnd

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	1 993	1 993	1 993
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	71	117	150
Beslut	124	127	129
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	2 188	2 237	2 272

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.4 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Tabell 5.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	3 124	Anslags- sparande	5
2003	Anslag	2 578	Utgifts- prognos	2 519
2004	Förslag	2 578		
2005	Beräknat	2 578		
2006	Beräknat	2 578		

Anslaget belastas med kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare belastar delar av kostnaderna för växtinspektionens internationella engagemang anslaget. Kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna bekostas också från anslaget.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 578 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas vara oförändrade.

Tabell 5.17 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	2 578	2 578	2 578
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	2 578	2 578	2 578

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.5 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

Tabell 5.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2002	Utfall	5 542 838	328 983	
2003	Anslag	1 407 400		1 388 280
2004	Förslag	5 407 400		
2005	Beräknat	5 557 400		
2006	Beräknat	5 657 400		

Från anslaget utbetalas direktbidrag i form av arealersättning, djurbidrag och kompletterande kompensationsstöd när valutaförändringar leder till lägre stödbelopp i nationell valuta samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Anslaget är obligatoriskt för alla medlemsstater inom EU och finansieras helt från EU-budgeten. Arealersättning lämnas för odling av spannmål, oljeväxter, baljväxter, oljelin, gränsilage och areal uttagen ur produktion. Vidare finns arealbaserade ersättningssystem för bl.a. spånadslin, vicker m.m. Ett villkor för ersättning är att åkermark tas ur livsmedels- eller foderproduktion. Sedan år 1999 gäller att 10 procent skulle tas ur produktion. Det totala bidraget är begränsat till en maximiareal, kallad basareal. För svenskt vidkommande uppgår basarealen till drygt 1,73 miljoner hektar. År 2002 var det

genomsnittliga arealstödet 2 312 kronor per hektar.

Tabell 5.19 Stödbelopp per hektar för grödor

Tusental kronor

Gröda	Antal hektar ¹	Utbetald areal-ersättning för 2002 ²
Spannmål	1 147 964	2 714 069 839
Gränsilage	207 697	418 783 301
Oljeväxter	63 893	162 292 958
Oljelin	2 991	7 675 074
Proteingrödor	31 678	90 806 989
Uttagen areal	274 554	634 760 683
Totalt	1 728 777	4 028 388 844

¹ Antal hektar som legat till grund för utbetalning. Basarealen har överskridits och därför har ersättningen reducerats, främst till gränsilage där endast ersättning lämnats till drygt 50 % av den ansökt arealen.

² Utbetalningarna sker löpande. Uppgiften avser utbetalningar fram t.o.m. juni 2003.

Djurbidrag lämnas för am- och dikor, handjur av nötkreatur, tackor och getter samt för slaktbidrag av storboskap och kalvar.

Tabell 5.20 Stödbelopp för djurbidrag 2002

Tusental kronor

Djur	Antal maximalt möjliga bidragsrätter 2003	Antal beviljade bidragsrätter 2002	Bidrag från EU per djur i kr för 2002 ¹	Totalt utbetalda bidrag i kr för 2002 ²
Am- och dikor	155 000	148 942	1 888	280 382 807
Handjur, tjur (tjurar + stutar)	233 481	184 184	1 982	364 204 943
Handjur, stut (tjurar + stutar)	233 481	42 703 (83 939 bidrag)	1 416	118 577 259
Tackor	180 000	164 745	198	40 980 509
Slaktbidrag, storboskap	502 063	466 299	755	352 202 213
Slaktbidrag, kalv	29 933	9 828	472	4 626 862

¹ Omräkningskursen till SEK är fastställd till 9,438 kr/euro

² Beloppen omfattar även vissa sena utbetalningar för tidigare år.

Utöver bidragen per djur betalas extensifieringsbidrag ut till producenter av handjur och am- och dikor om djurtätheten är högst 1,4 djur-enheter per hektar. Extensifieringsbidraget uppgår till 100 euro/bidrag. År 2002 beviljades ca 327 000 extensifieringsbidrag, d.v.s. cirka 308,6 miljoner kronor. Sverige har dessutom tilldelats en summa pengar, ett s.k. nationellt kuvert, som skall fördelas efter medlemsstatens eget val. Det har beslutats att detta belopp som uppgår till 9,2 miljoner euro (cirka 8,7 miljoner kronor), skall lämnas som ett tilläggsbelopp till slaktbidraget.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 5.21 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	657 000	861 000	4 889 000		
Nya åtaganden	5 675 104	5 423 000	5 563 000		
Infriade åtaganden	-5 471 104	-1 395 000	-5 029 000	-5 029 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	861 000	4 889 000	5 029 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	5 100 000	5 029 000	5 029 000		

Med hänsyn till beräknade ekonomiska åtaganden föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under år 2004 avseende ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* godkänna stöd som innebär utgifter på högst 5 029 000 000 kronor under år 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 5 407 000 000 kronor. För åren 2005 och 2006 beräknas behoven till 5 557 400 000 kronor respektive 5 657 400 000 kronor.

Tabell 5.22 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 407 400	1 407 400	1 407 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	4 000 000	4 150 000	4 250 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	5 407 400	5 557 400	5 657 400

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.6 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tabell 5.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	916 775	645 005	
2003	1 516 000		923 100
2004	Förslag	1 416 000	
2005	Beräknat	1 416 000	
2006	Beräknat	1 416 000	

Anslaget används för kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag samt stöd till biodling i enlighet med EU:s regler. Anslaget är obligatoriskt och finansieras av EU-budgeten, utom vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring, vilka för närvarande är högre än den schablonersättning som ersätts av EU. Dessa merkostnader regleras under anslaget 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.* Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris och därmed möjliggöra export till tredje land.

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 4 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober–den 15 oktober nästföljande år. Den svenska medfinansieringen anvisas under anslaget 42:3 *Djurhälsovård*.

Från anslaget täcks även utgifter motsvarande EG:s medfinansiering av åtgärder inom livsmedelssektorn för de fall sådan medfinansiering inte täcks från andra anslag.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 5.24 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	1 380	1 600	2 000		
Nya åtaganden	1 740	2 000	2 000		
Infriade åtaganden	-1 520	-1 600	-2 000	-2 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	1 600	2 000	2 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 600	2 000	2 000		

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att under år 2004 avseende anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* godkänna stöd som innebär utgifter på högst 2 000 000 kronor år 2005.

Regeringens överväganden

Medelsbehovet är liksom tidigare svårt att förutse då prognoserna är mycket osäkra gällande produktionen, produkt efterfrågan, priserna och svängningar i valutakursen.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 416 000 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för år 2005 och 2006 beräknas vara oförändrade.

Tabell 5.25 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 516 000	1 516 000	1 516 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-100 000	-100 000	-100 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 416 000	1 416 000	1 416 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.7 43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.

Tabell 5.26 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	111 114		32 324
2003	Anslag	79 415	40 514
2004	Förslag	79 415	
2005	Beräknat	79 415	
2006	Beräknat	79 415	

Anslaget används för de räntekostnader som uppstår för staten till följd av att ersättningen från EU:s jordbruksfonds garantisektion erhålls i efterskott. Anslaget får även belastas med eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som EU-kommissionen kan komma att ålägga Sverige samt revisionskostnader förknippade med granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfond. Anslaget får också tillföras kursvinster och belastas med kursförluster som uppstår till följd av att medlemsstaten bär kursrisken inom EU:s jordbruksfonds utvecklingssektion samt veterinära kostnader som finansieras av jordbruksfondens garantisektion. Anslaget får dessutom belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån ersättning inte erhålls från EG-budgeten.

Ersättningar för stöd m.m. som finansieras från jordbruksfondens garantisektion men som förskottas från statsbudgeten avräknas av EU inom 35–60 dagar. De stöd som är aktuella är arealersättning, djurbidrag, intervention, produktions- och konsumtionsstöd m.m. samt miljöersättningar, kompensationsbidrag och övriga stöd inom förordningen för landsbygdsutveckling i den mån utbetalningar av dessa sker till stödmottagare utanför Mål 1-området.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror på svårigheter att uppskatta i vilken utsträckning som jordbrukarna kommer att utnyttja aktuella stödformer, osäkerhet om framtida växelkursnivåer samt på eventuella finansiella korrigeringar.

Regeringens överväganden

Olika satsningar görs inom administrationen för att begränsa finansiella korrigeringar. Det är dock svårt att helt eliminera risken för finansiella korrigeringar, liksom att bedöma storleken på eventuella framtida finansiella korrigeringar.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 79 415 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas behoven till oförändrat belopp.

Tabell 5.27 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	79 415	79 415	79 415
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	79 415	79 415	79 415

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.8 43:8 Fiskeriverket

Tabell 5.28 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2002	80 526		38 132
2003	113 255 ¹		123 444
2004	Förslag	111 814	
2005	Beräknat	101 442 ²	
2006	Beräknat	103 151 ³	

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

² Motsvarar 99 112 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 99 112 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket skall medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma

fiskeripolitiken uppnå ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart fiske och medverka till att miljö kvalitetsmålen uppnås, skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart och miljöanpassat fiske och vattenbruk samt följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om fiskresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen.

Vidare skall Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna samt medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område. Verket skall även medverka i genomförandet av politiken för regional utveckling, bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar samt ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 2002 erhöll Fiskeriverket 27,5 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket.

Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten (se tabell 5.29) härrör från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier.

Fiskeriverkets tjänsteexport är hänförlig till internationell konsultverksamhet, bl.a. grundat på ett avtal med Sida och s.k. twinningprojekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

Tabell 5.29 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2002	27 500	27 271	229
(varav tjänsteexport)	6 051	6 025	26
Prognos 2003	30 000	30 000	0
(varav tjänsteexport)	7 000	7 000	0
Budget 2004	35 000	35 000	0
(varav tjänsteexport)	12 000	12 000	0

Intäkterna från avgiftsbelagd verksamhet beräknas stiga med 2,5 miljoner kronor, varav 1 miljon kronor avser Swedmars tjänsteexport.

Ytterligare uppdrag för utredningskontoren och laboratorierna gör att intäkterna beräknas öka.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 111 814 000 kronor för år 2004. För år 2005 beräknas behovet till 101 442 000 kronor och för år 2006 till 103 151 000 kronor.

Tabell 5.30 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:8 Fiskeriverket

Tusental kronor			
	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	102 255	102 255	102 255
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 435	5 919	7 742
Beslut	10 301	543	552
Överföring till/från andra anslag	0	-3 000	-3 051
Övrigt	-4 177	-4 275	-4 347
Förslag/beräknat anslag	111 814	101 442	103 151

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.9 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 5.31 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2002	Utfall	39 756	Anslags-sparande	41 360
2003	Anslag	28 390	Utgifts-prognos	34 290
2004	Förslag	28 390		
2005	Beräknat	28 390		
2006	Beräknat	28 390		

Från anslaget lämnas framför allt nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för såväl de gamla gemenskapsprogrammen som för strukturåtgärder inom fiskerinäringen även under den innevarande programperioden 2000–2006. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 28 390 000 kronor. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas vara oförändrade.

Tabell 5.32 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor			
	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	28 390	28 390	28 390
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	28 390	28 390	28 390

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.10 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 5.33 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2002	Utfall	46 004	Anslags-sparande	173 342
2003	Anslag	80 000	Utgifts-prognos	84 000
2004	Förslag	80 000		
2005	Beräknat	80 000		
2006	Beräknat	80 000		

Under anslaget anvisas det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslaget 43:9 *Strukturstöd till fisket m.m.* Sverige har tilldelats 62,3 miljoner euro från Fonden för fiskets utveckling under strukturperioden 2000–2006.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 80 000 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas vara oförändrade.

Tabell 5.34 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	80 000	80 000	80 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	80 000	80 000	80 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.11 43:11 Fiskevård

Tabell 5.35 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	14 874	Anslags-sparande	7 659
2003	Anslag	15 500 ¹	Utgifts-prognos	19 487
2004	Förslag	23 000		
2005	Beräknat	28 000		
2006	Beräknat	28 000		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Anslaget disponeras av Fiskeriverket och används bl.a. för bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter och utsättning av fisk.

Anslaget används till fiskevård, främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Väneren, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland.

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar.

Regeringens överväganden

Regeringen ser ett fortsatt behov av insatser inom fiskevårdsområdet. Genom EG:s förordning om insamling av data har ett nationellt program upprättats och sträcker sig fram t.o.m. år 2006. Syftet med programmet är att på ett strukturerat sätt skapa en grundinformation om

i huvudsak de biologiska förutsättningarna för ett svenskt fiske.

Den svenska delfinansieringen av datainsamlingen, som kostnadsberäknats till 10 miljoner kronor och nu beräknas pågå t.o.m. år 2006, bör anvisas under anslaget 43:8 *Fiskeriverket* och finansieras genom en överföring från förevarande anslag med motsvarande belopp. Härutöver förs 5 miljoner kronor från anslaget till anslaget 43:8 *Fiskeriverket* för att finansiera de särskilda åtgärder på fiskets område som påbörjades i samband med beslut om tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition. Medlen bör återföras till detta anslag fr.o.m. år 2005. Från och med år 2004 bör emellertid också anslaget förstärkas med 17,5 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma om den närmare dispositionen av medlen i bl.a. en proposition om kustnära fiske m.m.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 23 000 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas det årliga behovet till 28 000 000 kronor.

Tabell 5.36 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:11 Fiskevård

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	20 500	20 500	20 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 500	7 500	7 500
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	23 000	28 000	28 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.12 43:12 Livsmedelsverket

Tabell 5.37 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	127 242	Anslags-sparande	-656
2003	Anslag	142 708	Utgifts-prognos	139 140
2004	Förslag	144 315		
2005	Beräknat	147 736 ¹		
2006	Beräknat	150 253 ²		

¹ Motsvarar 144 315 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 144 315 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket skall som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, bistå regeringen i och medverka i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelstillsynen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. I tillsynsverksamheten ingår också besiktningsveterinärorganisationen som utför tillsyn i form av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.38 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002		148 255	146 092	2 338
Prognos 2003		164 470	166 110	3 460
Budget 2004		168 000	172 100	-4 100

Tabell 5.39 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002	5 336	4 669	667
(varav tjänsteexport)	2 398	2 146	252
Prognos 2003	7 550	6 750	800
(varav tjänsteexport)	3 150	2 950	200
Budget 2004	7 700	7 900	-200
(varav tjänsteexport)	3 200	300	200

Regeringens överväganden

Den treåriga satsningen med 2 miljoner kronor per år perioden 2001–2003 på studier om säkra ekologiska livsmedel och kost helt eller delvis baserad på ekologiska livsmedel bör fortsätta också efter år 2003. Livsmedelsverket tilldelades engångsvis 10 miljoner kronor extra år 2003. Från och med år 2004 bör verkets resurser ökas med 7 miljoner kronor. Anslagsökningen syftar bl.a. till att initiera ett arbete för att främja den småskaliga slakten, att främja EU-arbetet inom livsmedelsområdet, livsmedelsdatabasen och den höga nivån på verkets forsknings- och utvecklingsarbete.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 144 315 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas till 147 735 000 kronor respektive 150 253 000 kronor.

Tabell 5.40 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:12 Livsmedelsverket

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	142 708	142 708	142 708
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 758	8 253	10 826
Beslut	-1 219	-1 248	-1 269
Överföring till/från andra anslag	200	205	208
Övrigt	-2 132	-2 183	-2 220
Förslag/beräknat anslag	144 315	147 735	150 253

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.13 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Tabell 5.41 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	9 473		486
2003	Anslag	8 468	8 256
2004	Förslag	8 851	
2005	Beräknat	9 059 ¹	
2006	Beräknat	9 210 ²	

¹ Motsvarar 8 851 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 8 851 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Livsmedelsekonomiska institutet (SLI) för analyser och utredningar inom det jordbruks- och livsmedelspolitiska området.

SLI:s arbete syftar till att belysa frågor om bl.a. den gemensamma jordbrukspolitikens effekter och olika styrmedels effektivitet, landsbygdens utveckling, strukturutvecklingen, miljön, djurskyddet, konsumentintresset, den globala livsmedelsituationen, handeln med livsmedel och utvidgningen av EU. Analyserna skall avse såväl nationella som internationella aspekter.

Regeringens överväganden

De kommande åren kommer aktiviteten inom SLI:s verksamhetsområde att vara mycket omfattande. I juni 2003 beslutades om en förhållandevis omfattande översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken. Beslutet innebär att det på några områden lämnas till medlemsstaterna att bestämma den nationella tillämpningen, t.ex. med avseende på användningen av de medel som förs över från marknads- till miljö- och landsbygdsåtgärder. Beslutet innefattade också att lagförslag för olivolje-, tobaks- och bomullssektorerna skall presenteras under hösten 2004 samt för sockersektorn under hösten 2003. Förhandlingarna om att utvidga EU med nya medlemsländer kommer att fortsätta under de kommande åren. Arbetet med Agenda 2007-processen som omfattar en översyn av flera politikområden samt fastläggandet av EU-budgeten för åren 2007–2013 kommer att intensifieras och förhandlingar påbörjas under de kommande åren. WTO:s jordbruksförhandlingar kommer att pågå och resultatet av dessa kan få stor betydelse för den gemensamma jordbrukspolitiken framtida utformning. Under år 2004 kommer vidare arbetet med livsmedelssäkerhetsrelaterade frågor att fortsätta. Det fiskeripolitiska området präglas av stora förändringar och röner stor uppmärksamhet. Det är därför angeläget att fiskeripolitiken effekter och olika styrmedels effektivitet analyseras.

SLI:s analyser av dessa områden är viktiga underlag för regeringens ställningstaganden. Vidare är det också angeläget med analyser av samhällsekonomiska konsekvenser inför olika ställningstaganden gällande livsmedels- och det

veterinära området samt med uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens. Det finns därför ett behov av att dessa områden prioriteras. En kontinuitet och permanent egen kompetens inom flera av SLI:s centrala områden bör då bibehållas.

Under åren 2003 och 2004 får SLI 1 miljon kronor per år från Fiskeriverket för uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens.

Anslagsbehovet för år 2004 bedöms till 8 851 000 kronor. För år 2005 beräknas behovet till 9 059 000 kronor och för år 2006 till 9 210 000 kronor.

Tabell 5.42 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	8 468	8 468	8 468
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	293	499	648
Beslut	90	92	94
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	8 851	9 059	9 210

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.14 43:14 Livsmedelsstatistik

Tabell 5.43 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	Utfall	22 648	645	
2003	Anslag	22 290 ¹		22 353
2004	Förslag	23 658		
2005	Beräknat	24 143 ²		
2006	Beräknat	24 447 ³		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

² Motsvarar 23 658 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 658 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för statistik inom jordbruksområdet inklusive kostnader för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar av statistik i senare led i livsmedelskedjan. I anslaget ingår även framtagandet av statistik över prisutvecklingen i

konsument- och producentled på jordbruksprodukter.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 23 658 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas till 24 143 000 kronor respektive 24 447 000 kronor.

Tabell 5.44 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 43:14 Livsmedelsstatistik

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	23 290	23 290	23 290
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	368	853	1 157
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	23 658	24 143	24 447

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.
² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.15 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Tabell 5.45 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	3 700	0	
2003	7 400		7 215
2004	Förslag	7 400	
2005	Beräknat	7 400	
2006	Beräknat	7 400	

Anslaget disponeras av Jordbruksverket. Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistiken samt nationell medfinansiering vid periodiska utvidgningar av den statistikproduktion som regleras av EU.

Regeringens överväganden

Anslaget används för att bekosta medfinansieringen till EU av den årliga bokföringsundersökningen och strukturstatistiken. Enligt rådets förordning (EG) 2467/96 av den 17 december 1996 skall i varje medlemsland särskilda gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket genomföras åren 2003, 2005 och 2007. Sverige kommer liksom hittills att få ersättning från EU-kommissionen. Ersättningen betalas ut tidigast år 2005. Medfinansieringen från EG tillförs inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EG.

Regeringen beräknar anslagsbehovet för år 2004 till 7 400 000 kronor. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till oförändrat belopp.

Tabell 5.46 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	7 400	7 400	7 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	7 400	7 400	7 400

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.16 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Tabell 5.47 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	18 406	1 794	
2003	5 000		6 669
2004	Förslag	5 000	
2005	Beräknat	5 000	
2006	Beräknat	5 000	

Anslaget disponeras för att främja exporten av svenska livsmedel. Medlen disponeras under år 2004 av Sveriges exportråd för verksamhet inom ramen för Food From Sweden.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 5 000 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till oförändrat belopp.

Tabell 5.48 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	5 000	5 000	5 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	5 000	5 000	5 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 37 089 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 är oförändrade.

Tabell 5.50 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	37 089	37 089	37 089
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	37 089	37 089	37 089

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.17 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tabell 5.49 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	41 645	Anslags-sparande	-1 217
2003	Anslag	37 089	Utgifts-prognos	34 855
2004	Förslag	37 089		
2005	Beräknat	37 089		
2006	Beräknat	37 089		

Anslaget belastas huvudsakligen med kostnader för medlemskap i internationella organisationer. Den dominerande posten är kostnaden för Sveriges medlemskap i Förenta Nationernas Food and Agricultural Organization (FAO).

Även ett obligatoriskt deltagande i vissa internationella möten och konferenser finansieras av anslaget. En del av anslaget avser kostnader för bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa.

6 Landsbygdspolitik

6.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärderna är i stor utsträckning riktade till lantbruksföretag men också till andra företag på landsbygden. Avgränsningen följer i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruk (EUGFJ) till utveckling av landsbygden samt åtgärder som syftar till att underlätta genomförandet av denna. Politikområdet omfattar också försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de skilda nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan.

Politikområdet omfattar verksamhet vid Jordbruksverket och länsstyrelserna.

I regeringens skrivelse Landsbygdspolitik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) ges en fördjupad redovisning av politikrådets omfattning, mål, inriktning, insatser och uppnådda resultat.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 320	2 214	2 119	2 209	2 223	2 223
44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 759	1 558	1 560	1 558	1 558	1 558
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	28	19	30	12	12	12
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	30	3	3	3	3	3
44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	2	2	2	2	2	2
44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	63	236	226	251	269	66
44:7 Ekologisk produktion				15	15	15
Totalt för politikområde Landsbygdspolitik	4 203	4 032	3 939	4 049	4 081	3 878

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

6.3 Mål

Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Vidare skall jordbrukets natur- och kulturvärden värnas samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås inom en generation.

6.4 Politikens inriktning

Jordbruket bidrar till positiva miljöeffekter i form av biologisk mångfald, bevarande av värdefulla kulturmiljöer och ett öppet odlingslandskap. Dagens jordbruk utgör samtidigt en belastning på miljön, bl.a. på grund av användningen av bekämpningsmedel och genom förluster av näringsämnen till omgivande miljö.

En hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion förutsätter att naturresurserna brukas på ett resursbevarande, miljöanpassat och etiskt godtagbart sätt. Därmed är jordbrukssektorn viktig i omställningen till ett uthålligt samhälle. Sveriges utgångspunkt är att målsättningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken behöver moderniseras. Målsättningarna bör ta fasta på bl.a. en hållbar utveckling, landsbygdsutveckling och övriga kollektiva nyttigheter som de areella näringarna kan bidra till. För att bevara en levande landsbygd krävs förutsättningar för en integrerad utveckling av jordbruket och övriga sektorer.

Kommissionen presenterade i juli 2002 ett meddelande om fortsatta reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken, halvtidsöversynen av Agenda 2000. Syftet med översynen var att understödja en mer långsiktig hållbar jordbruksproduktion. I januari 2003 presenterade kommissionen ett reviderat förslag. En överenskommelse om jordbruksreform kunde träffas vid jordbruksrådets möte den 26 juni 2003. De grundläggande principerna i reformbeslutet är en frikoppling och stegvis minskning av direktstöden samt omfördelning av medel till åtgärder för landsbygdsutveckling. Omfördelningen av medel till landsbygdsutveckling sker genom s.k. modulering, vilket

innebär att direktstöden minskas och omfördelas med 3 procent år 2005, 4 procent år 2006 och med 5 procent de följande åren. De omfördelade resurserna kan medlemslandet välja att använda till förändringar av sina landsbygdsprogram eller till någon av de nya åtgärder som beslutades om i samband med reformen. För svenskt vidkommande är det av hög prioritet att de omfördelade resurserna används för miljöförbättrande åtgärder.

Mer om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken redovisas under politikområdet Livsmedelspolitik.

Sektorsansvaret för miljön lades fast i Sverige i och med 1988 års miljöpolitiska beslut och har sedan utvecklats i ett flertal riksdagsbeslut. Målet med det särskilda sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling preciseras och vidareutvecklas i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36). I regeringens skrivelse En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173) framhålls behovet och vikten av att ytterligare utveckla och precisera sektorsansvaret.

Miljö- och landsbygdsprogrammet samt nationella handlingsprogram för jordbrukets miljöpåverkan är viktiga instrument i arbetet för att nå de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen samt de av riksdagen preciserade delmålen (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36) som har relevans för jordbruket. Regeringen har utsett Jordbruksverket till ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Även andra miljö kvalitetsmål, särskilt miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Giftfri miljö och Myllrande våtmarker, berör politikområdet landsbygds politik. Miljö- och landsbygdsprogrammet bidrar även till att uppnå mål inom kulturmiljöområdet.

Åtgärder inom politikområdet tar till vara jordbrukets positiva och minimerar dess negativa miljöeffekter samt förbättrar landsbygdens konkurrenskraft genom att underlätta en nödvändig anpassning av jordbrukssektorn till nya förutsättningar och företagande på landsbygden. Åtgärderna tar hänsyn till de skilda produktionsförutsättningar som råder i olika delar av landet och samma möjligheter till utveckling för kvinnor och män skall främjas.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02: NU4, rskr. 2001/02:118) är väl fungerande och hållbara

lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Landsbygdspolitiken har av regeringen pekats ut som ett politikområde som skall bidra till att uppfylla den regionala utvecklingspolitikens mål. Inom den regionala utvecklingspolitiken utgör de regionala tillväxtprogrammen basen för det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling.

Insatser inom politikområdet Landsbygdspolitik har betydelse för den regionala utvecklingen. I samverkan med Mål 1- och Mål 2-programmen, Leader+ och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar miljö- och landsbygdsprogrammet till utveckling av en livskraftig landsbygd liksom till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket i landets alla delar. Åtgärderna inom ramen för landsbygdspolitiken skall tillsammans med åtgärder inom andra politikområden bidra till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås.

Strukturförändringen i jordbruket fortsätter. Genom åtgärder i miljö- och landsbygdsprogrammet och de båda Mål 1-programmen kan stöd lämnas för investeringar som är angelägna för att förbättra miljön och djurmiljön samt påskynda en diversifiering av företagen, vilket leder till en allmän förbättring av företagens konkurrensförmåga.

6.5 Insatser

I regeringens skrivelse Landsbygdspolitik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) lämnas en fördjupad redogörelse för insatser inom politikområdet.

6.5.1 Insatser inom politikområdet

Miljö- och landsbygdsprogrammet

Åtgärderna inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet är uppdelade på två insatsområden:

- ett ekologiskt hållbart lantbruk och
- en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden.

I december 2001 lämnade Jordbruksverket, enligt uppdrag från regeringen, förslag till förändringar av befintliga åtgärder inom miljö-

och landsbygdsprogrammet. Efter remissbehandling och beredning överlämnade regeringen i juni 2002 ett ändringsförslag till EU-kommissionen. Kommissionen godkände de föreslagna ändringarna av programmet genom beslut den 6 november 2002. Ändringarna omfattar bl.a. en höjning av stödnivån till åtgärden Kultur- och naturmiljöer i renskötselområdet och en justering av stödvillkoren när det gäller åtgärden för skyddszoner. I övrigt genomfördes ändringar av främst administrativ karaktär.

I STAR-kommittén, den förvaltningskommitté under kommissionen som behandlar landsbygdsutvecklingsfrågor, har det under våren 2003 diskuterats förenklingar av tillämpningsförfordningen för landsbygdsutveckling. Syftet har varit att minska administration och handläggningstider både i medlemsländerna och inom kommissionen. Den 4 juni 2003 publicerades förordning (EG) 963/2003 som bl.a. ger medlemsländerna ökad frihet att omfördela budgetmedel inom ett program utan formellt godkännande av kommissionen.

STAR-kommittén behandlar också de s.k. SAPARD-programmen, ett föranslutningsinstrument för landsbygdsutveckling i de blivande medlemsstaterna.

I augusti 2002 utsåg regeringen en särskild utredare med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet. I uppdraget ingår att utvärdera programmet gentemot de olika mål och indikatorer som finns angivna i programmet, redovisa svar enligt de frågor och indikatorer som EU föreskriver och utvärdera det administrativa genomförandet av programmet. Om utredaren finner det lämpligt kan förslag till förbättringar av programmet inom den av riksdagen beslutade ekonomiska ramen för programmet och dess genomförande lämnas. Halvtidsutvärderingen skall sändas in till EU-kommissionen senast den 31 december 2003.

Leader+

Gemenskapsinitiativet Leader+ utgör ett komplement till miljö- och landsbygdsprogrammet och syftar till att främja landsbygdsutveckling. Utifrån lokala förutsättningar och initiativ skall Leader+ stödja hittills oprövade och nyskapande metoder för utveckling och förnyelse.

Nationella handlingsprogram och miljöarbete inom EU

En gemensam ståndpunkt om en ny EU-förordning om gödselmedel fattades i slutet av mars 2003. Förordningen skall ersätta nu gällande EG-direktiv.

Sverige anmälde den 2 juli 2003 till kommissionen att ytterligare områden skall utpekade som känsliga områden enligt nitratdirektivet. De ytterligare områdena omfattar delar av Södermanlands län söder och väster om Hjälmaren, delar av Östergötland med avrinning till Vättern och delar av Västra Götalands län med avrinning till Väneren. Jordbruksverket fick den 26 juni 2003 i uppdrag att närmare avgränsa de nu utpekade områdena. Uppdraget redovisades till regeringen den 31 juli 2003 och innehåller en närmare avgränsning av utpekade områden.

Jordbruksverket fick den 10 oktober 2002 i uppdrag att efter samråd med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter och organisationer utreda den närmare utformningen av de obligatoriska åtgärder som skall tillämpas i de av Sverige utpekade känsliga områdena enligt nitratdirektivet. I uppdraget ingick även att utreda om någon eller några av de obligatoriska åtgärderna är lämpade att vidta utanför de känsliga områdena. Uppdraget redovisades den 10 mars 2003.

Till följd av EU:s sjätte miljöhandlingsprogram avser kommissionen att under år 2004 lägga fram en temastrategi för uthållig användning av växtskyddsmedel. Hittillsvarande strategiförslag har stämt överens med svenska ståndpunkter på området bl.a. genom att minska hälso- och miljöriskerna vid användning av bekämpningsmedel genom vidtagande av en rad olika åtgärder.

Det sker en översyn av växtskyddsmedelsdirektivet (91/414/EEG) vari regeringen verkar för att direktivet skall få en utformning som minskar miljö- och hälsoriskerna. Detta bl.a. genom att substitutions- och försiktighetsprinciperna tillämpas i högre grad.

Förslag till handlingsprogram för användning av bekämpningsmedel i jordbruket och trädgårdsnäringen (Jordbruksverkets rapport 2002:7) antas i huvudsak av regeringen. I enlighet med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och förslagen i handlingsprogrammet skall ett sektorsmål vara att nationella riskindikatorer skall peka på en minskande risktrend för miljö och hälsa. Verksamheten inom handlings-

programmet anpassas till att uppfylla detta mål. De föreslagna utredningarna inom Jordbruksverket och Naturvårdsverket angående funktionstester och behörighetsutbildningen respektive begränsade spridningstider och påfyllningsplatser bör genomföras.

Genom en återföring av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel lämnas bl.a. stöd till åtgärder för att minska växtnäring förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. Beslutet om återföring av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel gäller uppbyggnad skatt under treårsperioden 2001–2003.

Under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001 antog jordbruksrådet slutsatser om ekologiskt lantbruk, vilka bl.a. innehöll en inbjudan till kommissionen att analysera möjligheten att skapa en aktionsplan för ekologiska livsmedel och ekologiskt lantbruk. I slutet av år 2002 presenterade kommissionen en sådan analys, vilken har diskuterats under våren 2003. Kommissionen har för avsikt att presentera ett förslag till aktionsplan runt årsskiftet 2003/04.

Försöks- och utvecklingsverksamhet

I syfte att förbättra genomförandet av olika åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet samt inom de nationella handlingsprogrammen riktade mot jordbrukets miljöfrågor, som bevarande av biologisk mångfald, minskade växtnäring förluster och risker med bekämpningsmedel, avsätts medel för försöks- och utvecklingsverksamhet. Huvudparten av medlen avsätts till ekologisk produktion inklusive marknadsstödjande åtgärder för ekologiska produkter.

Åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Sverige får enligt anslutningsfördraget till EU lämna ett nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Detta stöd kan lämnas för slaktsvin, saggor, getter, ägg, potatis, bär och grönsaker samt som pristillägg och transportstöd för mjölk. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas. Inom ramen för stödet får även lämnas statligt stöd för merkostnader till följd av kadaverhanteringen i norra Sverige. I samband med föreberedelserna för genomförandet av reformen av EU:s gemensamma jordbruks-

politik kommer konsekvenserna för jordbruket i norra Sverige att analyseras.

6.5.2 Insatser utanför politikområdet

Under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* har 23 miljoner kronor under perioden 2002–2004 anvisats för åtgärder med syfte att främja ekologisk produktion. Insatser som omfattas är marknadsanalyser och statistik, marknadsfrämjande åtgärder, åtgärder för ökad användning av ekologiska livsmedel inom storhushåll och offentlig sektor samt medel till ekologiska lantbruksorganisationer. Beslut om fördelning av medel och projekt fattades av Jordbruksverket under år 2002. Merparten av projekten förväntas löpa till år 2004.

Insatser inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken är av betydelse för landsbygdens utveckling. Exempelvis kan insatser inom EU:s strukturfondsprogram nämnas. Dessa insatser har särskilt stor betydelse i norra Sverige och samverkar med åtgärderna för jordbruket. Strukturfondsprogrammen omfattar bl.a. åtgärder för att främja infrastruktur och kompetensutveckling som särskilt kommer näringsliv och befolkning på landsbygden till godo.

Vissa regionalpolitiska företagsstöd främjar utvecklingen av landsbygden. Landsbygdsstödet och stöd till kommersiell service är exempel på sådana stödformer. Dessa bidrar till att stimulera näringslivet samt att upprätthålla en godtagbar servicenivå på landsbygden.

Processen med att utarbeta regionala tillväxtprogram pågår fram till år 2004. Tillväxtprogrammen kommer att genomföras under perioden 2004–2007. Genom arbetet med tillväxtprogrammen kan åtgärder inom landsbygdspolitiken samverka med åtgärder inom andra politikområden för att skapa synergieffekter och därmed bidra till hållbar regional tillväxt.

De areella näringarna utgör de största markanvändarna och det är därför även viktigt med ett aktivt deltagande i arbetet med den regionala utvecklingsplaneringen (ESDP). För en utförlig redovisning av regionalpolitiska insatser hänvisas till utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. Åtgärder av betydelse för landsbygdspolitiken återfinns även under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Skogen och skogsnäringen har stor betydelse för landsbygdsutvecklingen och är en självbärande näring som finns i hela landet. Inom skogspolitiken verkar Skogsvårdsorganisationen regionalt och lokalt genom samverkan med markägare med syfte att uppnå ett hållbart nyttjande av den resurs som skogen utgör, såväl för produktion som miljö. Skogsvårdsorganisationen skall bidra till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken och arbetar lokalt, förutom med skogsbruksåtgärder även med bl.a. arbetsmarknadspolitiska åtgärder och satsningar kopplade till turism.

Statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar samhällets ekologiska hållbarhet berör även jordbrukets miljöeffekter. Detta gäller i synnerhet olika typer av naturvårdande åtgärder såsom anläggning av våtmarker, vilket dels leder till lägre koncentrationer av näringsämnen i vattendrag, dels till bevarande av den biologiska mångfalden och kulturvärden.

Arbetet med naturvårdsnätverket Natura 2000 och EU:s naturvårdsfond Life ger tillsammans med miljö- och landsbygdsprogrammet goda förutsättningar för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. Åtgärderna beskrivs närmare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Ramdirektivet för vatten innebär att ansvariga myndigheter utses för nya vattendistrikt samt att nationell lagstiftning anpassas till direktivet senast den 22 december 2003. Samråd, lokalt engagemang hos allmänhet och näringsliv inklusive lantbruket samt ökad kunskap bland lokala aktörer är exempel på faktorer som lyfts fram för att ramdirektivets mål skall kunna nås.

I juni 2003 överlämnade Havsmiljökommissionen sitt betänkande (2003:73) till regeringen. I kommissionens förslag ingår att Helsingforskonventionen (Helcom) revideras bl.a. genom att konventionens legala struktur förstärks. För området övergödning föreslås att länderna runt Östersjön utvecklar effektbaserade mål och beslutar om rättsligt bindande åtaganden samt att miljöåtgärder inom jordbruket riktas till områden där störst effekt uppnås.

Vid världstoppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling antogs en genomförandeplan för det fortsatta arbetet med Agenda 21. I genomförandeplanen betonas jordbrukets roll för att möta behoven hos en växande global befolkning. För att åstadkomma ett globalt hållbart jordbruk som kan bidra till fattigdoms-

bekämpning, kvinnors ökade delaktighet i landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion samt ökad livsmedelssäkerhet, krävs enligt genomförandeplanen specifika insatser.

I mitten av februari 2003 överlämnades betänkandet om översyn av skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel (SOU 2003:9) till regeringen. Utredningen föreslår att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatsen behålls oförändrad. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslås att uttaget av en skatt differentieras efter medlens farlighet för hälsa och miljö. I avvaktan på ett sådant system föreslås en höjning av skatten med 5 kronor till 25 kronor för varje helt kilo verksam beståndsdel. Regeringen har tidigare denna dag föreslagit en höjning av skatten med 10 kronor till 30 kronor fr.o.m. den 1 januari 2004.

6.6 Resultatbedömning

Målet för politikområdet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. I regeringens skrivelse Landsbygds politik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) ges en redovisning av uppnådda resultat inom politikområdet och en bedömning av dessa. Av skrivelsen framgår att de operativa målen för insatserna inom politikområdet i de flesta fall uppnåtts eller förväntas uppnås. Regeringens samlade bedömning är att resultaten av insatserna i stort varit goda och i överensstämmelse med de uppställda målen. Därigenom bedömer regeringen att insatserna bidrar till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

6.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 2002 avseende Jordbruksverkets och länsstyrelsernas verksamhet inom ramen för politikområdet.

6.8 Budgetförslag

6.8.1 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 6.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2002	Utfall	2 320 142	Anslags-sparande	1 351 276
2003	Anslag	2 214 000 ¹	Utgifts-prognos	2 118 966
2004	Förslag	2 209 000		
2005	Beräknat	2 223 000		
2006	Beräknat	2 223 000		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Anslaget används för att finansiera strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket. Miljöersättningar riktade mot jordbruket, stöd till mindre gynnade områden, kompetensutveckling, startstöd till yngre jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt åtgärder för landsbygdens utveckling finansieras under anslaget. Åtgärderna återfinns inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram och Sveriges två Mål 1-program. Från anslaget utbetalas även ersättningar för löpande åtaganden från den tidigare programperioden.

Under anslaget finansieras det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget används även för att finansiera ett nationellt anläggningsstöd för plantering av energiskog i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 1251/99 om upprättande av ett stödsystem för vissa jordbruksgrödor.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 6.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–
Utestående åtaganden vid årets början	2 949 039	3 411 741	2 740 834	1 800 000				
Nya åtaganden	2 456 349	1 166 897	1 053 758					
Infriade åtaganden	-1 993 647	-1 837 804	-1 994 592	-1 125 000	-485 000	-115 000	-45 000	-30 000
Utestående åtaganden vid årets slut	3 411 741	2 740 834	1 800 000					
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 565 000	2 750 000	1 800 000					

¹ Inklusive förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 1 125 000 000 kronor år 2005, högst 485 000 000 kronor år 2006, högst 115 000 000 kronor år 2007, högst 45 000 000 kronor år 2008 och högst 30 000 000 kronor därefter.

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats medel för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige.

Regeringens avsikt är att följa de planer som finns för programmen i syfte att nå de mål som formulerats.

Anslaget för år 2004 minskas med 14 miljoner kronor jämfört med det i budgetpropositionen för år 2003 beräknade anslaget för att medverka till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten under år 2004. Minskningen av anslaget kommer att innebära lägre utgifter för åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet under år 2004.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 2 209 000 000 kronor för år 2004. För åren 2005

och 2006 beräknas anslagsbehoven vara 2 223 000 000 kronor.

Tabell 6.4 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	2 223 000	2 223 000	2 223 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-14 000	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	2 209 000	2 223 000	2 223 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.8.2 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 6.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	1 759 292	751 181	
2003	1 557 951		1 560 228
2004	Förslag	1 557 951	
2005	Beräknat	1 557 951	
2006	Beräknat	1 557 951	

Under anslaget anvisas medel motsvarande EU:s finansiering av strukturstöd och miljöörsättningar med anknytning till jordbruket som redovisas under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*.

Till anslaget förs även Jordbruksfondens utvecklingssektions finansiering av Mål 1 och Leader+ programmen.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Det samma gäller åtgärder inom ramen för struktur-fondsprogrammen i Mål 1 och gemenskaps

initiativet Leader+. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under år 2004, i fråga om ram-anslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 1 260 000 000 kronor år 2005, högst 510 000 000 kronor år 2006, högst 150 000 000 kronor år 2007, högst 60 000 000 kronor år 2008 och högst 20 000 000 kronor därefter.

Tabell 6.6 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–
Utestående åtaganden vid årets början	3 506 343	3 891 342	3 147 712	2 000 000				
Nya åtaganden	2 099 966	870 333	605 092					
Infriade åtaganden	-1 714 967	-1 613 963	-1 752 804	-1 260 000	-510 000	-150 000	-60 000	-20 000
Utestående åtaganden vid årets slut	3 891 342	3 147 712	2 000 000					
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 105 000	3 160 000¹	2 000 000					

¹ Inklusive förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats medel motsvarande EU:s finansiering för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt gemenskapsinitiativet Leader+. Sverige har tilldelats ca 165 miljoner euro från Jordbruksfondens garantisektion för finansiering av miljö- och landsbygdsprogrammet för garantisektionens budgetår 2003/04.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 557 951 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas anslagsbehoven till oförändrat belopp.

Tabell 6.7 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 557 951	1 557 951	1 557 951
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 557 951	1 557 951	1 557 951

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.8.3 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tabell 6.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	28 336	Reser- vation	25 483
2003	Anslag	19 351	Utgifts- prognos	30 452
2004	Förslag	11 901		
2005	Beräknat	11 901		
2006	Beräknat	11 901		

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för att inom skilda nationella handlingsprogram, huvudsakligen genom försöks- och utvecklingsverksamhet, styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växt-näringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden samt ökad ekologisk produktion. Anslaget får likaså disponeras för marknadsstödande åtgärder för ekologisk produktion, uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget, standardiseringsarbete och verksamhet med funktionstest av lantbrukssprutor.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Huvuddelen av den verksamhet som finansieras under anslaget bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, besluta om bidrag som medför utgifter på högst 7 600 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006.

Tabell 6.9 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början			0		
Nya åtaganden			12 100		
Infriade åtaganden			0	-7 600	-4 500
Utestående åtaganden vid årets slut	0	0	12 100		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	0	0	12 100		

Regeringens överväganden

Genom försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de nationella handlingsprogrammen kan aktuella, konkreta och angelägena frågeställningar med bäring på relevanta nationella miljömål behandlas. Resultaten ligger till grund för råd och rekommendationer om direkt tillämpliga åtgärder inom jordbruket i en nära framtid.

Anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*, finansierar bl.a. bidrag för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet. Regeringen föreslår att 3,5 miljoner kronor för Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet och 750 000 kronor för Stiftelsen trädgårdsodlingens elitplantstation överförs till detta anslag från nämnda anslag.

Under anslaget disponeras för närvarande 14 miljoner kronor för olika åtgärder rörande ekologisk produktion. Dessa medel bör fr.o.m. år 2004 anvisas under ett nytt anslag 44:7 *Ekologisk produktion*.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 11 901 000 kronor för år 2004. För åren 2005 och 2006 beräknas behovet till oförändrat belopp.

Tabell 6.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tusental kronor			
	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	19 351	19 351	19 351
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	-7 450	-7 450	-7 450
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	11 901	11 901	11 901

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.8.4 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 6.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2002	Utfall	30 232	Anslags-sparande	-248
2003	Anslag	3 000 ¹	Utgifts-prognos	2 677
2004	Förslag	3 000		
2005	Beräknat	3 000		
2006	Beräknat	3 000		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Från anslaget betalas bidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med år 2004 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas och Västra Götalands län.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar anslagsbehovet för år 2004 till 3 000 000 kronor. För åren 2005 och 2006 beräknas behoven vara oförändrat 3 000 000 kronor.

Tabell 6.12 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor			
	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	3 000	3 000	3 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	3 000	3 000	3 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.8.5 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tabell 6.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	1 600	49	
2003	1 538		1 546
2004	Förslag	1 538	
2005	Beräknat	1 538	
2006	Beräknat	1 538	

De utgifter som belastar anslaget utgör i huvudsak bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter, underhåll och upprustning av dessa lägenheter, avvecklingsbidrag och avträdesersättning åt innehavare av fjällägenheter, gästgiveribestyr samt i vissa fall inlösen av byggnader m.m.

Regeringens överväganden

Fjällägenhet är en upplåtelseform som har sina grunder i lagstiftning från år 1915. Det fanns år 2001 totalt 83 fjällägenheter i Sverige, de flesta i Jämtlands län. Frågor om nedläggning och friköp av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket medan länsstyrelsen beslutar om upplåtelse.

Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet gjorde år 1995 en inventering av kvarvarande fjällägenheter. Hälften bedömdes ha högsta bevarandevärde och borde enligt verkens mening behållas i statlig ägo. Av inventeringen framgår att det då bland de mest bevarandevärda fjällägenheterna fanns omkring femton aktiva fjälljordbruk. En del av de övriga permanent bebodda fjällägenheterna har fortfarande viss hävd av marker och bevarade landskapselement. Många har representativ kulturhistorisk bebyggelse.

Regeringen bedömer att anslagsbehovet för år 2004 uppgår till 1 538 000 kronor. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas vara oförändrat.

Tabell 6.14 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 538	1 538	1 538
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 538	1 538	1 538

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.8.6 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

Tabell 6.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	63 227	0	
2003	236 000 ¹		225 500
2004	Förslag	251 000	
2005	Beräknat	269 000	
2006	Beräknat	66 000	

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Anslaget används för att återföra uppbyggnads skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen.

Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del, ca 25 procent, av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. forskning, informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

De årliga utgifterna för de ca 30 000 växtodlingsplanerna som finansieras under anslaget beräknas till högst 195 miljoner kronor. Regeringen har tidigare bemyndigats att i fråga om ramanslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 195 000 000 kronor under år 2005.

Tabell 6.16 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	0	0	390 000		
Nya åtaganden	0	584 000	0		
Infriade åtaganden	0	-194 000	-195 000	-195 000	
Utestående åtaganden vid årets slut	0	390 000	195 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	0	390 000			

Regeringens överväganden

Anslagen för år 2004 minskas med 169 miljoner kronor jämfört med det i budgetpropositionen för år 2003 beräknade anslaget för att medverka till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten under dessa år. Av samma skäl kommer återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel att begränsas även år 2005.

Den nuvarande återföringen av skattemedel beräknas fortgå t.o.m. år 2006.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 251 000 000 kronor för år 2004. För år 2005 bedöms anslagsbehovet till 269 000 000 kronor och för år 2006 till 66 000 000 kronor.

Tabell 6.17 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	420 000	420 000	420 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-179 000	-161 000	-364 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	10 000	10 000	10 000
Förslag/beräknat anslag	251 000	269 000	66 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 6.19 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början			0		
Nya åtaganden			14 400		
Infriade åtaganden			0	-9 900	-4 500
Utestående åtaganden vid årets slut	0	0	14 400		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	0	0	14 400		

6.8.7 44:7 Ekologisk produktion

Tabell 6.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2004	Förslag	15 000
2005	Beräknat	15 000
2006	Beräknat	15 000

Regeringen föreslår att ett nytt anslag benämnt 44:7 *Ekologisk produktion* anvisas fr.o.m. år 2004. Anslaget disponeras av Jordbruksverket för utvecklingsinsatser rörande ekologisk produktion.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör bemyndigas att under år 2004 i fråga om anslaget 44:7 *Ekologisk produktion* besluta om bidrag som medför utgifter på högst 9 900 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006.

Regeringens överväganden

Under anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* har för år 2003 avsatts 14 miljoner kronor för åtgärder rörande ekologisk produktion. Medlen avser Jordbruksverkets utvecklingsåtgärder rörande ekologisk produktion. Inom anslaget ryms försöks- och utvecklingsverksamhet, marknadsstödjande åtgärder samt åtgärder för främjande av ekologisk produktion, såsom stöd till organisationer, stiftelser och myndigheter som bedriver projekt för att främja ekologiskt lantbruk. Dessa medel överförs fr.o.m. år 2004 till anslaget 44:7 *Ekologisk produktion*. Anslaget förstärks även med 1 miljon kronor för att finansiera en särskild satsning avseende djurhälsa inom ekologisk produktion.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 15 000 000 kronor. För åren 2005 och 2006 beräknas behoven till oförändrat 15 000 000 kronor.

Tabell 6.20 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 44:7 Ekologisk produktion

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag	14 000	14 000	14 000
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7 Samepolitik

7.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamheten vid Sametinget, rennäringen och information om samer och samisk kultur. Till politikområdet hör också arbete med urbefolkningsfrågor med både nationell och internationell verksamhet.

Sametingets verksamhet regleras i samesingslagen (1992:1433) och förordningen (1993:327) med instruktion för Sametinget. Sametinget anvisas medel till sin verksamhet över utgiftsområde 1 anslaget 45:1 *Sametinget*.

Rennäringen regleras i huvudsak i rennäringenslagen (1971:437) och i rennäringförordningen (1993:384). Statens jordbruksverk är central förvaltningsmyndighet för rennäringen. Medel anvisas över utgiftsområde 23 anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*

Den nationella informationsinsatsningen om samer och samisk kultur anvisas fr.o.m. år 2002 medel över anslaget 45:2 *Informationssatsning om samerna*. Projektet drivs inom Regeringskansliet.

Ur Samefonden lämnas bidrag för att främja och stödja rennäringen, den samiska kulturen och samiska organisationer. Fondens inkomster utgörs av upplåtelse- och intrångsersättningar.

Verksamhet som berör samer, samisk kultur och rennäringen bedrivs inom flera andra politikområden såsom djurpolitiken, utbildningspolitiken, kulturpolitiken och minoritetspolitiken.

De skador som vilda djur orsakar rennäringen ersätts enligt viltskadeförordningen (2001:724). Anslaget redovisas under politikområdet Djurpolitik anslaget 42:6 *Ersättning för viltskador m.m.*

Sameskolstyrelsen regleras i sameskolförordningen (1995:205). Medel för stöd till same-

skolorna anvisas över utgiftsområde 16 anslaget 25:8 *Sameskolstyrelsen*. För att stödja utbildning för vuxna samer har fördelats medel till Samernas utbildningscentrum under anslaget 25:15 *Bidrag till viss verksamhet i vuxenutbildning*.

Bidrag till samisk kultur anvisas till Sametinget över utgiftsområde 17 anslaget 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*.

Stödet till de samiska språken, vilket regleras i lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar, anvisas medel över utgiftsområde 8 anslaget 47:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*.

7.2 Utgiftsutveckling

Tabell 7.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
UO 1 45:1 Sametinget	16	17	17	18	18	18
UO 23 45:1 Främjande av rennäringsen m.m.	56	37	44	37	37	37
UO 23 45:2 Informations-satsning om samerna	3	4	4	4		
Totalt för politikområde Samepolitik	76	58	65	59	55	55

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

Sametingets utgiftsutveckling har inte uppvisat några stora förändringar under åren. Sametinget har även under år 2002 ett visst anslagssparande. Beträffande den framtida utgiftsutvecklingen avvaktar regeringen behandlingen av Rennäringspolitiska kommitténs förslag och Same-tingsutredningen.

Genom en kraftigt minskad renslakt sedan mitten av 1990-talet uppkom ett anslagssparande på anslaget 45:1 *Främjande av rennäringsen m.m.* på närmare 50 miljoner kronor. Jordbruksverket har med regeringens medgivande under de tre senaste åren disponerat huvuddelen av anslags-sparandet för svensk medfinansiering av Mål 1-stöd för särskilda samiska program (tidigare Mål 6) och för katastrofskadeskydd vid synnerligen svåra betesförhållanden. Anslagssparandet kommer att förbrukas under år 2003.

7.3 Mål

Samepolitiken har som mål att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och på andra samiska näringar.

7.4 Politikens inriktning

Regeringens inriktning är att successivt pröva ett utvidgat samiskt självbestämmande inom områden där detta är möjligt och med beaktande av resultatet av pågående och nyligen avslutade utredningar.

Regeringen har inlett samtal som syftar till en närmare dialog mellan staten och samerna. Dessa

samtal baseras på respekt, partnerskap och ökat samiskt självbestämmande. Regeringen arbetar långsiktigt för en ratificering av ILO-konvention 169. Därför har regeringen tillsatt en gränsdragningskommission för att fastställa gränserna för renskötselområdet och en jaktutredning för att närmare utreda omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen. Regeringen inriktar numera sin informations-satsning om samer och samisk kultur på det nationella planet.

Sametinget

Sametinget är en förvaltningsmyndighet samtidigt som det är ett samiskt folkvalt organ med val vart fjärde år. Sametinget inledde sin verksamhet i augusti 1993. De övergripande målen är enligt sametingslagen att verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Sametinget skall bl.a. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas. Sametinget beslutar om fördelning av statens bidrag till samisk kultur och samiska organisationer samt andra medel som ställs till samernas förfogande. Sametinget leder det samiska språkarbetet och arbetet med EU-stöd för samiska program inom Mål 1 och Interreg III A (och de tidigare stöden Mål 6 respektive Interreg II A).

Rennäringsen

Rennäringsen är en viktig del av det samiska kulturarvet. Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringsen kan fortleva som en del av kulturen. Rennäringsen skall bedrivas så att den ger ett rimligt antal samer en tryggad försörjning

på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt.

Statens jordbruksverk och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län är de förvaltande myndigheterna inom området.

Rennäringspolitiska kommittén har i sitt betänkande En ny rennäringspolitik (SOU 2001:101) föreslagit omfattande förändringar, bl.a. vad gäller samebyarnas organisation och rennäringens administration. Förslagen i betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Rennäringen främjas bl.a. genom statligt pristillägg på renkött, ersättning för vissa merkostnader till följd av Tjernobylyolyckan och genom att staten svarar för vissa kostnader för renskötselåtgångar liksom viss planläggning när det gäller renskötseln. De skador som vilda djur orsakar rennäringen ersätts enligt vilt-skadeförordningen (2001:724).

Information

Sedan tre år pågår inom Regeringskansliet en nationell informationssatsning om samer och samisk kultur som skall öka kunskapen om och förståelsen för samerna som Sveriges urbefolkning. Förtroendet mellan samer och icke-samer skall förbättras och diskriminering motverkas.

Samisk kultur

Statens bidrag till samisk kultur syftar till att bevara, stärka och sprida kunskap om samisk slöjd, bild- och formkonst, musik, scenkonst, litteratur samt andra samiska kulturyttringar och delar av det samiska kulturarvet.

7.5 Insatser

7.5.1 Insatser inom politikområdet

En utredare tillsattes hösten 2000 för att göra en översyn av Sametingets organisation och de dubbla rollerna som folkvalt organ och myndighet. Utredaren skulle också göra en översyn av valbestämmelserna i sametingslagen. Utredaren redovisade sitt uppdrag den 30 september 2002 och för närvarande pågår beredning i Regeringskansliet.

En gränsdragningskommission (dir. 2002:7) har tillsatts för att utreda de gränser för renskötselområdet som avses i ILO:s konvention

169. Framför allt är den yttre gränsen i dag på sina håll omtvistad. Utredaren skall lämna sina förslag den 31 december 2004.

Både i betänkandet Samerna ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25) och i Rennäringspolitiska kommitténs betänkande föreslogs en utredning om omfattningen av den samiska jakt- och fiskerätten. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som skall klarlägga grunderna för och omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen.

Sedan Sveriges och Norges regeringar beslutat att det även fortsatt finns behov av renbetning över gränsen tillsattes 1997 en svensk-norsk kommission som skulle komma med förslag om hur betestillgångarna skulle nyttjas mest rationellt. Kommissionen, som var enig om ett förslag till ny konvention, överlämnade sitt betänkande i maj 2001. Nuvarande konvention om renbete över den svensk-norska gränsen har förlängts till våren 2005 på grund av att förhandlingarna med Norge inte hunnit genomföras innan konventionen skulle ha upphört våren 2002. Förhandlingar med Norge om en ny konvention påbörjades under hösten 2002 och beräknas vara slutförda år 2004.

Regeringens urbefolkningsdelegation, som tillsattes år 1995 som ett resultat av FN:s urbefolkningsårtionde, har under år 2002 bl.a. i samarbete med Samerådet arrangerat ett seminarium om kollektiva rättigheter. Bakgrunden är arbetet med en FN-deklaration om urfolk och den kollektiva dimensionen i detta arbete. Delegationen har också genomfört ett studium av ett antal västländers urbefolkningspolitik ur ett försoningsperspektiv, vilket resulterat i en tätare dialog mellan staten och samerna. Man har också arrangerat en samepolitisk debatt på urfolksgården den 9 augusti i Tärnaby med anledning av riksdagsvalet år 2002 samt besökt Finland för att studera finsk samepolitik. Delegationen har även genomfört ett seminarium för riksdagsledamöter våren 2003 för att ge den nyvalda riksdagen möjlighet att fördjupa sig i aktuella samepolitiska frågor. Delegationen har också varit representerad i FN:s olika arbetsgrupper för urbefolkningar, bl.a. i Permanent forum. Detta forum skall ge råd och rekommendationer till ECOSOC och till FN:s fonder och program.

Arbetet med en nordisk samekonvention har resulterat i att en expertgrupp tillsatts för att utarbeta ett utkast till en samekonvention.

Expertgruppen består av två representanter från respektive land samt två ersättare varav två representanter utsetts av respektive Sameting. Expertgruppen har inlett sitt arbete och ett första utkast till konventionstext finns framtaget.

7.5.2 Insatser utanför politikområdet

Sameskolan

Sameskolstyrelsen är förvaltningsmyndighet för de statliga sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan. Detta sker inom ramen för det offentliga skolväsendet och hör till politikområdet Utbildningspolitik. Utbildningen har som mål att bevara och utveckla de samiska språken och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning.

Inom ramen för vuxenutbildningen erhåller Samernas utbildningscentrum medel för sin verksamhet. Verksamheten bidrar till att bevara samekulturen genom kurser i bl.a. sameslöjd och samiska.

Minoritetspolitiken

Sverige ratificerade i februari 2000 Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Därmed förbinder regeringen sig att ge stöd och skydd åt minoritetsspråken i Sverige, vilket bl.a. är det samiska språket i alla former.

Inom ramen för minoritetspolitiken har åtgärder vidtagits för stöd till det samiska språket och kulturen. Sametinget har också i likhet med övriga organisationer som företräder nationella minoriteter getts bidrag för att stärka möjligheterna till inflytande.

Lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar tillämpas inom Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner. Regeringen har gett Länsstyrelsen i Norrbottens län i uppdrag att utreda konsekvenserna av en utvidgning av förvaltningsområdet för samiska så att det även omfattar några kommuner inom de södra delarna av det traditionella samiska språkområdet, det sydsamiska området.

En närmare redovisning av åtgärder inom ramen för minoritetspolitiken görs under utgiftsområde 8.

7.6 Resultatbedömning

Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

7.6.1 Resultat

Sametinget

Det folkevalda organet

Sametingets plenum har samlats tre gånger under verksamhetsåret. Plenum består av 31 ledamöter. Verkställande organ är styrelsen som består av sex ledamöter. Styrelsen har fram till den 16 maj 2002 bestått av fem ledamöter som har utsetts genom proportionella val. Nuvarande styrelse är majoritetsstyrelse med ledamöter från det regerande blocket. Sametinget har under året haft i medeltal 18 anställda.

Samiska språk

Under året har ett tjugotal alfabetiseringskurser i nord-, lule- och sydsamiska anordnats för de som vill lära sig läsa och tala samiska.

Arbetet med att standardisera samiska ortnamn fortskrider. Vägskyltar med samiska ortnamn har satts upp inom delar av det samiska området.

Rätten att tala samiska i kontakterna med myndigheterna i vissa kommuner har varit ett symboliskt genombrott men dock inte i nämnvärd utsträckning lett till aktiv användning av samiska hos myndigheter och institutioner.

Arbetet med en förvaltningsordbok fortskrider. Likaså det gemensamma nordiska språkutvecklingsarbetet.

Nordiskt och internationellt arbete

Sametinget har under våren 2002 beslutat att ansluta sig till Samiskt parlamentariskt råd (SPR). Tidigare har Sametinget följt verksamheten som observatör. I SPR:s verksamhetsplan prioriteras jämställdhets- och utbildningsfrågor.

Information

Verksamheten har varit låg på grund av en vakant tjänst som informatör vid Sametinget. Man har dock uppdaterat sin hemsida som finns tillgänglig i, förutom en samisk version, också på svenska, engelska och ryska. En broschyr om Sametinget med översättning till engelska har dessutom utarbetats.

Samiska näringar och samhällsplaneringen

De viktigaste effekterna är att betydelsen av den samiska kulturen och näringarna har lyfts fram i såväl miljömålsarbetet som i regionala tillväxtprogrammen och i samverkansprojekt med Glesbygdverket. Sametingets arbete med rennäringen hänför sig främst till rovdjursersättningarna till samebyarna, deltagande i olika arbetsgrupper samt besvarande av remisser.

Verksamhet med EU:s strukturfonder

Huvudmålen för de samiska EU-programmen är att stärka det samiska näringslivet och därmed bidra till utveckling av samisk kultur och samhällsliv. Arbetet med det nya Mål 1 och Interreg III A-programmen har påbörjats år 2000. Det är Sametinget som ansvarar för och beslutar om medlens användning samt prioriterar de insatser som skall göras. Samernas deltagande i programutformningsprocessen har gynnat samerna på olika sätt. Bland annat har en form av samisk näringsfond skapats (Mål 1) och en "allsamisk" fond (Interreg III A) som även inbegriper Norge, Finland och Ryssland. Resultaten av den tidigare programperioden (Mål 6) påvisar goda resultat avseende antal utbildade och bevarade arbetstillfällen (106 procent respektive 95,3 procent avseende åtgärd 5.1 Samisk kultur och 115 procent respektive 68,7 procent beträffande åtgärd 5.2 Renskötsel och kombinationsnäringar). Däremot har man lyckats mindre bra med att nå målen med nya arbetstillfällen liksom nya företag (33,3 procent respektive 5,3 procent samt 14,7 procent respektive 36,2 procent).

Kultur

Sametingets kulturråd fördelar medel ur anslaget för samisk kultur som anvisas över utgiftsområde 17 och medel ur Samefonden. Sammanlagt har knappt 20 miljoner kronor fördelats till organisationer, tidningen Samefolket, den samiska teatern, olika projekt, slöjd och biblioteksverksamhet samt samegårdar, forskning och utbildning.

Rennäringen

Prisstöd till rennäringen lämnades för slaktåret 2002/2003 med 18,7 miljoner kronor för knappt 1 700 ton renkött. Det genomsnittliga avräkningspriset var 37,10 kronor per kilo exklusive mervärdesskatt och pristöd, vilket innebär en sänkning med 4,60 kronor sedan föregående år. Antalet slaktade renar uppgick till drygt 60 000, vilket är en ökning med närmare 1 500 djur. Antalet kalvar som märkts under året bedöms vara högt, varför slakten även framöver kan beräknas ligga på en högre nivå än tidigare år. Genom utfodring och tidigareläggning av slakt är antalet slaktkroppar som kasserats på grund av hög cesiumhalt mindre än 50 stycken. Verksamheten med medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark har nu kommit i gång. Det har även under detta år varit mycket goda väderförhållanden för rennäringen. Några bidrag för utfodring på grund av synnerligen svåra betesförhållanden har inte betalats ut.

Informationssatsning om samer

Inom ramen för regeringens informations-satsning om samerna som Sveriges urbefolkning har hittills beviljats projektmedel på ca drygt 8 miljoner kronor till ett trettiotal projekt. Bland annat har LRF-Skogsägarna och Svenska Samernas Riksförbund (SSR) fått medel för projektet Dialog och samverkan mellan rennäring och familjeskogsbruk.

Regeringen har år 2002 beslutat att ge Sametinget i uppdrag att utveckla och etablera ett permanent nationellt informationscentrum för samefrågor. För detta anvisades Sametinget ett engångsbelopp på 3 miljoner kronor. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004. Som en del av informationssatsningen beslöt regeringen i april 2003 om ett särskilt informationsprojekt, Konkreta informationsvägar om samer och samisk kultur. Inom ramen för detta informationsprojekt bereds bl.a. frågor om läromedel, läromedelsproduktion, fortbildning av lärare och övrig skolpersonal, museers och bibliotekens roll som informationsspridare, fysiska mötesplatser mellan samer och allmänhet, produktion av informationsskrift och attitydundersökning om samer, diskriminering

och kulturella motsättningar. Projektet leds av en interdepartemental styrgrupp och skall senast i december 2003 avge en slutredovisning med förslag till fortsatta åtgärder och aktiviteter.

7.6.2 Analys och slutsatser

Årsredovisningen för år 2002 är betydligt bättre än föregående år. Den är inte belastad med icke efterfrågad information. Den är överskådlig och tillgänglig. Det går att utläsa såväl resultat som effekter där så efterfrågas. Dock behöver Sametinget förbättra sin kvalitetsredovisning. Här finns fortfarande stora brister. Regleringsbrevets mål är inte konkretiserade i operativa dokument för målstyrning, vilket försvårar såväl årsredovisningsarbetet som den dagliga handläggningen.

Sametinget har påbörjat en översyn av Sametingets kansli. Sametinget har kontaktat ESV för att göra översynen.

7.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket hade inga invändningar med anledning av Sametingets årsredovisning

7.8 Budgetförslag

7.8.1 Sametinget

Sametingets budgetförslag redovisas under utgiftsområde 1 anslaget 45:1 *Sametinget*.

7.8.2 45:1 Främjande av rennärigen m.m.

Tabell 7.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	56 378	Anslags-sparande	11 393
2003	Anslag	37 000	Utgifts-prognos	44 252
2004	Förslag	37 000		
2005	Beräknat	37 000		
2006	Beräknat	37 000		

De utgifter som belastar anslaget är:

- underhåll av vissa riksgränsstängsel och underhåll eller rivning av renskötselaneläggningar för vilka staten har underhållsansvaret,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövården,
- utveckling av företagsregistret för rennärigen,
- prisstöd till rennärigen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobylyolyckan som kan lämnas till jordbruksföretag, renskötsel-företag och till den som helt eller delvis försörjer sig på att fiska till husbehov eller för försäljning enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylyolyckan,
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark,
- övriga åtgärder för främjande av rennärigen som beslutas efter överläggningar mellan staten och Sametinget såsom samfinansiering av EU-projekt för utveckling av rennärigen.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör bemyndigas att under år 2004 fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 000 kronor under år 2005.

Tabell 7.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006–
Utestående åtaganden vid årets början	5 900	4 000	4 000		
Nya åtaganden	4 000	4 000	3 000		
Infriade åtaganden	-3 900	-4 000	-4 000	-4 000	
Utestående åtaganden vid årets slut	4 000	4 000	4 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000		

Regeringens överväganden

Pristillägg på renkött infördes år 1973. Det lämnades då i form av ett fast belopp per slaktad ren oavsett djurslag och vikt. Från år 1993 lämnades pristillägget per kilo slaktvikt oavsett djurslag. År 1997 differentierades tillägget så att det nu lämnas med 9 kronor per kilo för vuxen ren och med 14,50 kronor per kilo för kalv. Sedan det kilorelaterade pristillägget infördes år 1993 har medelavräkningspriset för renkött, exklusive moms och pristillägg, nästan fördubblats, från 21,28 kronor per kilo år 1993 till 37,10 kronor per kilo år 2002. Pristillägget har således fått en allt mindre betydelse för den enskilde renägarens ekonomi. Mot bakgrund av detta och med hänsyn till det statsfinansiella läget bedömer regeringen att pristillägget bör halveras för att andra angelägna ändamål inom anslaget skall kunna prioriteras.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 37 000 000 kronor för år 2004. Anslagsbehoven för åren 2005 och 2006 beräknas vara oförändrade.

Tabell 7.4 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 45:1 Främjande av rennäringen m.m.

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	37 000	37 000	37 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	37 000	37 000	37 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.3 45:2 Informationssatsning om samerna

Tabell 7.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	3 101		2 900
2003	4 000		4 020
2004	Förslag	4 000	
2005	Beräknat	0	
2006	Beräknat	0	

Anslaget ändamål är att genom olika informationsinsatser öka kunskapen om och förståelsen för samer och samisk kultur.

Regeringens övervägande

Informationssatsningen är avsedd att pågå t.o.m. år 2004. Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 4 000 000 kronor.

Tabell 7.6 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 45:2 Informationssatsning om samerna

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	4 000	4 000	4 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	-4 000	-4 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	4 000	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8 Utbildningspolitik och Forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20

Politikområde Utbildning inom utgiftsområde 23

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår som en del i politikområdet Utbildning som redovisas under utgiftsområde 16. Verksamheten vid Lantbruksuniversitetet utgör också ett viktigt medel för att förverkliga målen inom livsmedelspolitiken, landsbygdspolitiken, djurpolitiken, samepolitiken samt skogspolitiken under utgiftsområde 23.

Politikområde Forskning inom utgiftsområde 23

Forskningen som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov. Viktiga globala miljö- och livsmedelsförsörjningsfrågor måste lösas genom samverkan mellan många länder och mellan forskare från olika vetenskapliga discipliner.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet sorterar under utgiftsområde 20 men anvisas medel under ett anslag för forskning under utgiftsområde 23. En resultatredovisning för samtliga forskningsfinansierande myndigheter görs under politikområdet Forskning under utgiftsområde 16.

8.1 Budgetförslag

8.1.1 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 8.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	1 209 038	Anslags-sparande	0
2003	Anslag	1 227 964 ¹	Utgifts-prognos	1 197 115
2004	Förslag	1 289 479		
2005	Beräknat	1 321 195 ²		
2006	Beräknat	1 342 441 ³		

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för år 2004.

² Motsvarar 1 291 434 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 291 435 tkr i 2004 års prisnivå.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) skall utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information.

Anslaget finansierar grundläggande högskoleutbildning, forskarutbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys samt information och utbildning. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden:

- kvalitet i livsmedelskedjan,
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd,
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran,
- naturresurser för landsbygdsutveckling, rekreation och fritid,
- landskapsplanering och markanvändning.

SLU har, i samverkan med näringsliv och andra intressenter, påbörjat en översyn av sektorsrollens omfattning och mål. Regeringen avvaktar resultatet av denna översyn och avser att återkomma i frågan.

Grundutbildningen bedrivs inom ett antal utbildningsprogram som leder till 11 olika yrkesexamina eller kandidat/magisterexamen med fem olika inriktningar.

Tabell 8.2 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2002	338 000	338 000	0
Prognos 2003	375 000	375 000	0
Budget 2004	390 000	390 000	0

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Verksamheten vid SLU ingår som en del i politikområdet Utbildning och omfattas därför av den övergripande resultatredovisning som görs för högskoleväsendet under utgiftsområde 16.

SLU har fattat beslut om en reformering av institutionsstrukturen och fakultetsorganisationen för att uppnå en effektiv intern organisation och för att snabbare kunna möta omvärldens krav på förändring och förnyelse.

SLU redovisar en kapitalförändring för helåret 2002 uppgående till minus 29 miljoner kronor. Detta skall jämföras med resultatet för år 2001 som uppvisade ett underskott på 89 miljoner kronor och att delårsrapporten för det första halvåret 2003 prognostiserat årets resultat till minus 8,5 miljoner kronor. Underskottet hänför sig huvudsakligen till att statsanslaget minskat med 6 miljoner kronor i enlighet med förslaget i 2003 års ekonomiska vårproposition.

SLU fortsätter aktivt att arbeta för en bättre ekonomistyrning. För att komma till rätta med den ekonomiska situationen har särskilda åtgärder vidtagits. Till exempel har en översyn av kursutbudet initierats för att identifiera och eliminera dubbleringar. Den veterinärmedicinska fakulteten, som under lång tid uppvisat ett ekonomiskt underskott i verksamheten, har bl.a.

ansett sig vara tvungen att temporärt stänga den s.k. hästakuten, vilket vållat stor uppmärksamhet hos allmänheten. På grund av det ansträngda ekonomiska läget vid den veterinärmedicinska fakulteten kommer veterinärutbildningens innehåll, organisation och utbildningsmål att ses över och anpassas till förändringar i omvärlden och till samhällets behov. Regeringen erinrar i detta sammanhang om sitt uppdrag till Jordbruksverket den 6 februari 2003 att analysera den veterinära verksamheten.

SLU har inkommit till Regeringskansliet med en rapport angående bl.a. hur stor andel av kostnaderna för djursjukvård som täcks av avgifter. Rapporten konstaterar att taxor och avgifter i fråga om djursjukvården vid SLU i allt väsentligt torde vara jämförbara med dem som uttas vid liknande kliniker. Graden av kostnadstäckning för djursjukvården vid SLU är ca 75 procent, vilket är lägre än motsvarande vid kommersiell verksamhet. SLU framhåller emellertid att den primära målsättningen för den djursjukvård som bedrivs vid universitetet är att tillgodose grundutbildningens, forskningens och forskarutbildningens samt specialistutbildningens behov, vilket har sin grund i de särskilda krav på arbetsskydd och djurskydd som ställs i en undervisningssituation. För övrig avgiftsfinansierad verksamhet kalkyleras med full kostnadstäckning. Ett undantag utgör försäljning av jordbruksprodukter av vilken en mindre andel finansieras via statsanslag (15 procent). Denna delfinansieras med produktionsbidrag från bl.a. Jordbruksverket och i viss mån av SLU:s egna medel. SLU:s delfinansiering av jordbruksdriften motiveras av särskilda behov i form av extra kapacitet och speciell kompetens för att kunna hantera försöksverksamhet inom den forskning som bedrivs inom området. Regeringen bedömer att graden av kostnadstäckning för ifrågakvarande verksamheter är motiverad och förutsätter att andelen statlig finansiering inte ökar.

SLU har, liksom många andra lärosäten, ett vikande sökandetryck till vissa utbildningar och ser dessutom brister i både den sociala och etniska mångfalden bland studenterna. För att komma till rätta med detta har SLU tillsatt en rekryteringsdelegation som skall arbeta med att utveckla SLU:s rekryteringsarbete.

I regleringsbrev för budgetåret 2003 avseende SLU specificeras utbildningsuppdraget genom ett mål för antalet helårsprestationer. Antalet helårsprestationer för treårsperioden 2000–2002

har fastslagits till 9 000 varav 1 100 i fristående kurser. Utfallet för perioden är 9 410 helårsprestationer i utbildningsprogram varav 1 431 i fristående kurser. Målet för perioden är således uppfyllt med marginal. Prestationsgraden är 94 procent, vilket innebär en ökning med 5 procent i förhållande till föregående år. Den genomsnittliga prestationsgraden för hela riket ligger på 82 procent.

SLU är ett universitet med tyngdpunkt på naturvetenskap. Trots de svårigheter som generellt råder när det gäller att få kvinnliga sökande till naturvetenskapliga utbildningar är majoriteten av de sökande till SLU:s utbildningar kvinnor. Av antalet sökande är 74 procent kvinnor. Andelen antagna kvinnor utgör 62 procent. Variationen är dock stor mellan olika program. SLU arbetar aktivt för att utjämna könsfördelningen inom de program i vilka snedfördelning råder. Särskilda åtgärder vidtas för att rekrytera underrepresenterat kön till sådan utbildning. Som ett exempel kan nämnas ett samarbete med en naturbruksskola för att garantera kvinnliga studenter plats vid skogsingenjörsprogrammet. Detta ledde till att andelen kvinnor i programmet ökade från 10 procent till 25 procent.

Veterinärer med utbildning från land utanför EU hade tidigare små möjligheter att få en kompletterande utbildning för att därigenom erhålla legitimation och kunna utöva sitt yrke i Sverige. I syfte att tillvarata den resurs som dessa personer utgör, anvisades SLU första gången budgetåret 1999 särskilda medel för att genomföra en kompletterande utbildning för utländska veterinärer. Under år 2002 antogs inga studenter till utbildningen på grund av att för få sökande uppfyllde uppställda förkunskapskrav i svenska. Hittills har totalt 44 utländska veterinärer antagits. Utbildningsresultaten har varit goda och flertalet av dem som avslutat utbildningen och erhållit legitimation har fått adekvat arbete.

I tabellen nedan anges fastställt examinationsmål för forskarutbildningen för perioden 2001–2004.

Tabell 8.3 Examinationsmål för forskarutbildningen

Utfall 2001	Utfall 2002	Mål 2001–2004
143,5	110,5	400

Några resultat för forskarutbildningen redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 8.4 Resultat för forskarutbildning

	Antal 2001	Antal 2002	Andel kvinnor	
			2001	2002
Doktorandnybörjare	157	151	50%	57%
Licentiatnybörjare	0	3	-	66%
Aktiva (HT) ¹	736	724	48%	49%
Doktorsexamina	124	110	48%	47%
Licentiatexamina	48	9	42%	67%

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstudenter som har en aktivitetsgrad på minst 10%

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 34 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor. Under år 2002 anställdes totalt 15 nya professorer, av dessa var endast 3 kvinnor, vilket motsvarar 20 procent. En anledning till att SLU inte redovisar en större andel kvinnor bland de nyrekryterade professorerna är att merparten av de lektorer som ansöker om befordring är män. Totalt är andelen kvinnor bland SLU:s professorer 18 procent.

Mer än hälften av doktoranderna är kvinnor, vilket tyder på att kvinnorna hävdar sig bra i konkurrensen om dessa anställningar. Detta torde öka SLU:s möjligheter att närma sig målet för andelen nyrekryterade kvinnliga professorer.

Regeringens bedömning

I regeringens ekonomiska vårproposition för år 2001 föreslogs en förstärkning av forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling. Som en del i satsningen anvisades medel till ArtDatabanken med 10 miljoner kronor för åren 2002 och 2003 samt 20 miljoner kronor för år 2004. Syftet var att ge ArtDatabanken en möjlighet att ta fram ett taxonomiskt referensverk över samtliga i Sverige förekommande flercelliga arter. Även fortsättningsvis anvisas medel under anslaget för denna särskilda satsning med 20 miljoner kronor för vart och ett av åren 2005 och 2006.

Regeringen förutsätter att de åtgärder som SLU vidtagit för att komma till rätta med de uppkomna underskotten i ekonomin skall resultera i att SLU får en ekonomi i balans. Regeringen är medveten om att den rådande situationen till viss del beror på minskade statsanslag. Regeringen menar ändå att en ekonomi i balans måste vara ett överordnat mål och noterar med tillfredsställelse den positiva tendens som delårsrapporten uppvisar.

De särskilda medel som SLU anvisats för verksamheten vid Centrum för uthålligt lantbruk (CUL) på 5 miljoner kronor och för fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion på 7 miljoner kronor bör tillföras anslaget också fr.o.m. år 2004.

Regeringen föreslår att anslaget minskas engångsvis med 2 miljoner kronor för år 2004 för att medverka till ett lägre utgiftstryck.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 1 289 479 000 kronor. För år 2005 beräknas anslagsbehovet till 1 321 195 000 kronor och för år 2006 beräknas anslagsbehovet till 1 342 441 000 kronor.

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 233 964	1 233 964	1 233 964
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	41 235	70 621	91 601
Beslut	3 843	5 932	6 027
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	10 437	10 678	10 849
Förslag/beräknat anslag	1 289 479	1 321 195	1 342 441

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

8.1.2 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tabell 8.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	231 515	Anslags-sparande	3 174
2003	Anslag	234 493	Utgifts-prognos	228 966
2004	Förslag	232 458		
2005	Beräknat	237 521 ¹		
2006	Beräknat	241 633 ²		

¹ Motsvarar 232 458 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 232 458 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och finansierar stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Forskningsstödet finansierar även med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. För forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande finns anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* under utgiftsområde 20.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 200 000 000 kronor under år 2005, högst 80 000 000 kronor under år 2006 och högst 20 000 000 kronor under år 2007.

Tabell 8.7 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2002	Prognos 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
Utestående åtaganden vid årets början	293 839	170 986	320 000			
Nya åtaganden ¹	0	306 000	185 000			
Infriade åtaganden	-122 853	-156 986	-205 000	-200 000	-80 000	-20 000
Utestående åtaganden vid årets slut	170 986	320 000	300 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	350 000	350 000	300 000			

¹ De formella besluten för åtaganden 2002 togs av tekniska skäl i januari 2003.

Regeringens överväganden

Anslaget finansierar bl.a. bidrag för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet (bet. 1992/93:JoU20, 2001/02:MJU7). Enligt regeringens mening ligger denna typ av verksamhet inte inom ramen för den verksamhet som enligt instruktionen ankommer på Formas. Regeringen föreslår därför att 3,5 miljoner kronor överförs från Formas anslag till anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* för Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet och 750 000 kronor överförs för Stiftelsen trädgårdsodlingens elitplantstation till samma anslag, totalt 4,25 miljoner kronor.

Formas har under perioden 2001–2003 erhållit särskilda medel för forskning om ekologisk produktion. Denna satsning bör fortsätta också efter år 2003. För detta ändamål bör anslaget tillföras 23 miljoner kronor fr.o.m. år 2004. Här inryms ett basanslag för Stiftelsen Biodynamiska Forskningsstiftelsen omfattande 0,5 miljoner kronor.

Regeringen bedömer anslagsbehovet för år 2004 till 232 458 000 kronor. För år 2005 beräknas anslagsbehovet till 237 521 000 kronor och för år 2006 beräknas anslagsbehovet till 241 633 000 kronor.

Tabell 8.8 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget ¹	234 493	234 493	234 493
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 812	9 003	13 218
Beslut	23 000	23 501	23 908
Överföring till/från andra anslag	-4 250	-4 343	-4 418
Övrigt	-24 597	-25 133	-25 568
Förslag/beräknat anslag	232 458	237 521	241 633

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2003 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

8.1.3 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tabell 8.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2002	Utfall	1 184	0
2003	Anslag	1 184	1 154
2004	Förslag	1 184	
2005	Beräknat	1 184	
2006	Beräknat	1 184	

Kungl. Skogs- och lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget finansierar kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek m.m. samt vissa

kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Regeringens överväganden

KSLA har en stor betydelse som diskussionsplattform för ledande företrädare inom de areella näringarna och livsmedelssektorn. I konferens- och seminarieverksamheten tas angelägna frågor upp. Akademien fyller också en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Akademien har genom att anordna konferenser, seminarier och möten belyst t.ex. strukturfrågor inom jord- och skogbruket samt i livsmedels- och skogsindustrin, frågor om den europeiska jordbrukspolitiken, växtgenetik och GMO, ekologisk produktion, landskapets förändring, trädgårdssektorns framtid samt skogspolitik och kulturfrågor.

KSLA har sedan länge åtagit sig att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa. Denna uppgift upprätthålls och utvecklas med hjälp av

särskilda medel från regeringen. Akademien leder ett forskarutbildningsprogram, finansierat av staten och Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, genom vilket studenter från de baltiska länderna ges möjlighet till doktorandutbildning vid svenska universitet.

Regeringen bedömer anslagsbehovet till 1 184 000 kronor för år 2004. Anslagsbehovet för år 2005 och år 2006 beräknas vara oförändrat.

Tabell 8.10 Härledning av anslagsnivå för 2004–2006, för 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	1 184	1 184	1 184
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 184	1 184	1 184

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.